

Vision 2040 – Ett Stockholm för alla

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision 2040 – Ett Stockholm för alla godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Samtliga nämnder ska utgå från visionen i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet och strategiska planer och program.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att utgå från visionen i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet och strategiska planer och program.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta förslag till hållbarhetsindikatorer för att följa genomförandet av visionen.
5. Kommunstyrelsen ska utarbeta en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.
6. Uppföljning av Vision 2040 – Ett Stockholm för alla ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).
7. Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass upphör att gälla i och med beslutet.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige fattade 2007 beslut om en långsiktig vision för Stockholm. Visionen hade tagits fram i ett brett samarbete mellan förvaltningar och bolag inom staden under åren 2005-2007. Utgångspunkten var ett antal framtidsanalyser av Stockholms utveckling och Territorial Reviews, Stockholm, där OECD utvärderade regionens styrkor och utmaningar.

I detta ärende presenteras en ny långsiktig vision för staden – ett Stockholm för alla. Detta ärende är nära sammankopplat med Riktlinjer för lokala utvecklingsplaner (Dnr 171-1405/2015 och 319-858/2015) där det tydliggörs hur stadens övergripande vision ska omsättas i lokala utvecklingsprogram efter en dialog med invånare och lokala intressenter.

Visionen har utformats i enlighet med de mål för en hållbar utveckling som fullmäktige lagt fast i budget 2015 samt en förnyad analys av de långsiktiga trenderna för staden. En utgångspunkt har också varit det visionsförslag som presenterades 2014 och de remissvar som då lämnades till kommunstyrelsen.

Det nya visionsförslaget är, i likhet med budgeten, indelat i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål. Därmed skapas en tydlig koppling till de mål och prioriteringar som görs årligen i beslut om stadens budget.

För respektive avsnitt i visionen finns en beskrivning av de kvaliteter som ska utmärka Stockholm år 2040.

1. *Ett Stockholm som håller samman*
 - En bra skola för alla
 - God välfärd som ger jämlika livschanser
 - Rikt utbud av idrott, kultur och fritid
 - Levande stad där alla kan bo
2. *Ett klimatsmart Stockholm*
 - Hållbart byggande och boende
 - Enkelt att leva miljövänligt
 - Klimatsmarta transporter
 - En ren och vacker stadsmiljö
3. *Ekonomiskt hållbart Stockholm*
 - Unika möjligheter till arbete
 - Enkelt att utbilda sig genom hela livet
 - Världens smartaste stad

- En världsledande kunskapsregion
- Ett självklart val för en mångfald av företag

4. *Demokratiskt hållbart Stockholm*

- En livaktig demokrati i hela staden
- Fritt från diskriminering
- En trygg och säker stad
- En tillgänglig stad för alla
- En förebild som arbetsgivare

I ärendet lämnas vidare förslag till hur visionen ska genomföras av nämnder och bolagsstyrelser. Uppföljningen av visionen sker enligt förslaget dels genom ordinarie uppföljning inom ramen för ILS och dels genom en ny form av hållbarhetsredovisning med särskilda hållbarhetsindikatorer.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ser tydliga fördelar med att Stockholms stad fattar beslut om en reviderad vision som, med utgångspunkt från inriktningen i KF-budget 2015, anger den långsiktiga riktningen. Härmed ges stora möjligheter att kommunicera stadens ambitioner internt i organisationen och med externa aktörer. Nämnder och bolagsstyrelser får också ökade möjligheter att fullgöra strategiskt viktiga uppdrag på ett konsekvent sätt. Kontoret ser också behov av att vidareutveckla kommunikationen om Vision 2040 och avser att ta fram en kommunikationsplan för detta. Det arbetet bör kopplas till den sociala hållbarhetskommisionen.

Beredning av Revidering av Vision 2030

Det tidigare ärendet avseende revidering av Vision 2030 har remitterats till alla facknämnder, samtliga stadsdelsnämnder, samtliga kommuner i Stockholms län, stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Handelshögskolan i Stockholm, Karolinska Institutet, KSL (Kommunförbundet Stockholms Län) Kungliga Musikhögskolan Kungliga Tekniska Högskolan, Mälardalsrådet, Stockholms läns landsting, Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet och Södertörns Högskola

Av dessa har fastighetsnämnden, revisionskontoret, socialnämnden, trafiknämnden, valnämnden, äldre- och vårdnämnden, överförmyndarnämnden, kommunstyrelsens pensionärsråd, Mälardalsrådet, KSL, Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet, Karolinska Institutet, Södertörns Högskola, Kungliga Musikhögskolan samt kommunerna Ekerö, Nacka, Salem, Sollentuna, Sundbyberg, Södertälje och Värmdö har inte inkommit med svar.

Kommunerna Sigtuna, Täby, Upplands Väsby, Vallentuna har tillsammans med Knivsta kommun (Arlandakommunerna) inkommit med ett gemensamt yttrande.

Därutöver har även HSO (Handikappföreningarnas samarbetsorgan) i Stockholms stad inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig bakom de förslag som presenteras, men anser att visionen med fördel kunna göras kortare och tydligare t.ex. genom att färre explicita exempel ges för att komma fler stockholmare till del.

Exploateringsnämnden har deltagit i det förberedande arbetet med visionen och har inga ytterligare synpunkter, men framhäver bl.a. kompetensförsörjningsfrågor som ett viktigt område.

Idrottsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget men skulle gärna se att vikten av en innehållsrik fritid kunde lyftas fram ytterligare i dokumentet.

Kulturnämnden delar till övervägande del de prognoser, bedömningar och förslag som den reviderade visionen innehåller och har synpunkter som skulle lyfta fram och precisera kulturens betydelse och därmed ge visionen större trovärdighet och slagkraft. Nämnden anser även att det vore värdefullt att lyfta fram att staden 2030 ska ha en e-förvaltning och informationsförsörjning i världsklass.

Kyrkogårdsnämnden är positiv till att det pågår en revidering av visionen men saknar en genomgripande analys av hur befolkningsstrukturen utvecklas fram till år 2030 samt belyser att konflikten om tillgång till byggbar mark mellan bostäder och annan samhällsservice inte beskrivs med önskvärd tydlighet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig mycket positiv till de revideringar som föreslås och ser det som positivt att ökad medborgardialog och ökad samverkan mellan förvaltningar och bolag vid ett flertal tillfällen nämns och anser det vara mycket glädjande att miljöfrågorna nu integrerats i visionen.

Servicenämnden stödjer förslaget, men framhåller vikten av att överväga hur styrning, uppföljning och dialog avseende visionen ska ske och bedömer

att detta är helt nödvändigt om Vision 2030 med sitt nya innehåll ska kunna bli verklighet.

Stadsbyggnadsnämnden framhåller att de relativt stora omvärldsförändringarna sedan år 2007 kan innebära att det i relativ närtid finns ett behov av att inleda ett arbete med en vision som sträcker sig fram till år 2050.

Utbildningsnämnden instämmer i de förändringar som föreslås i visionen men framför synpunkter bl.a. på skrivningarna om Stockholms stad som attraktiv arbetsgivare samt utmaningen när det gäller skolutbyggnad.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och anser även att det är positivt att stor vikt läggs vid ekologisk hållbarhet.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget till reviderad vision då det är bra att den uppdateras utifrån omvärldens förändringar och att hänsyn tas till förändrade utvecklingstendenser. Vidare anser de att texterna till stor del är mer stringenta än tidigare.

Farsta stadsdelsnämnd har i stort inga invändningar mot förslaget till revidering men har några kommentarer till de olika avsnitten.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget och menar att en central organisation och funktion för samordning och uppföljning av satsningar och insatser över staden, som håller i styrningen och har kompetens för att komplettera och stötta förvaltningarna kan vara av betydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ser förslaget till en reviderad Vision 2030 som mycket positivt då den bl.a. framhåller vikten av ett attraktivt och starkt näringsliv, men menar att för att visionen ska kunna genomföras och bli verklighet behövs en organisation som kan samordna, följa upp, stötta och föra dialog med alla stadens förvaltningar och bolag.

Kungsholmens stadsdelsnämnd har inga invändningar mot innehållet men vill framföra synpunkter vad gäller några delar, bl.a. påpekas vikten av att staden i all bostadsplanering värnar grönytor och olika stadsdelars karaktär.

Norrmalms stadsdelsnämnd är positiv till att den nya visionen tydligt fastslår att Stockholms stad ska erbjuda service och tjänster av högsta kvalitet och har vissa synpunkter, bl.a. att prioritering av gång, cykel och kollektivtrafik bör lyftas fram tydligare.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har i allt väsentligt inga invändningar mot förslaget till reviderad version av Vision 2030, men har några kommentarer till vissa avsnitt.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till de revideringar som föreslås i visionen, då förslaget är viktigt utifrån att Stockholms stad ständigt utvecklas och ställs inför nya förutsättningar och nya utmaningar.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att ambitionerna i förslaget är positiva, välformulerade och goda. Särskilt positivt ser de på ambitionen om en mer sammanhållen socialtjänst med nära samarbete mellan olika aktörer (socialtjänst, sjukvård, polis och skola med flera), men förvaltningen hade gärna sett att idrotts- och föreningsrörelsen fått större fokus i visionen.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att förslaget i stort är bra, men har några synpunkter och framhåller vikten av kommunikation, då spridningen av visionens budskap i hela organisationen, i synnerhet i de mer brukarnära verksamheterna, är en förutsättning för att få avtryck i den dagliga verksamheten.

Södermalms stadsdelsnämnd är mycket positiv till den reviderade visionen då den är anpassad efter stadens nya förutsättningar och relevant för förvaltningens verksamheter – förskola, socialtjänst och äldreomsorg.

Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till förslaget och uppmärksammar särskilt att de mjuka kärnverksamheterna får en mer framträdande roll och lyfts fram. Vad gäller lokalisering av stadens arbetsplatser och stadens transportsystem anser nämnden att frågan om balans mellan stadens olika delar gärna kan lyftas fram i visionen.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att förslaget är omsorgsfullt genomarbetat och ställer sig bakom det.

Danderyds kommun ställer sig bakom Stockholm Nordosts yttrande och ser positivt på förslaget där det framhävs att det varit önskvärt om den på ett tydligare sätt gav uttryck för Stockholms syn på betydelsen av interkommunal samverkan kopplat till en ökad regional tillväxt.

Haninge kommun anser att det i visionen behövs mera explicita hänvisningar till det regionala perspektivet och den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län.

Huddinge kommun står bakom intentionerna och tycker det är bra att Stockholm har tagit fram visionen, men anser att några förtydliganden om vikten av det regionala perspektivet vore önskvärt.

Lidingö kommun delar uppfattningen om att ett välfungerande transportsystem är en viktig faktor för en levande och växande storstadsregion.

Norrälje kommun ställer sig bakom Stockholm Nordosts yttrande och ser positivt på förslaget där det framhävs att det varit önskvärt om den på ett tydligare sätt gav uttryck för Stockholms syn på betydelsen av interkommunal samverkan kopplat till en ökad regional tillväxt.

Nynäshamns kommun stödjer visionen i stort och menar att det är viktigt att skapa en utvecklingsbild för medborgare att Stockholm stad och Södertörnskommunerna arbetar tillsammans.

Sigtuna kommun ställer sig bakom Arlandakommunernas yttrande som i allt väsentligt ställer sig bakom förslaget, men saknar en tydlig prioritering från stadens sida i fråga om behovet av en ytterligare utbyggd kapacitet på Ostkustbanan mellan Stockholm och Uppsala.

Solna kommun är positiv till förslaget, men saknar ett regionalt perspektiv och anser att visionen sannolikt kunnat fylla en viktigare roll i Stockholms stads styrsystem om den hade gett vägledning om hur motstående intressen ska hanteras och hur avvägningar ska göras mellan olika intressen.

Tyresö kommun stödjer visionen i stort.

Täby kommun ställer sig bakom Stockholm Nordsostsytttrande och tillägger för egen del att en eventuell förlängning av Roslagsbanan till Centralen eller Odenplan skulle kunna innebära en möjlighet till exploatering i ett mycket centralt läge vid Albano – Tekniska Högskolan.

Upplands-Bro kommun vill poängtera det ömsesidiga beroende som finns mellan Stockholm stad och övriga kommuner i länet däribland Upplands-Bro då gränserna mellan kommunerna blir allt mer utsuddade och förordar därför en utvecklad framtida samverkan i hela Stockholmsregionen för att nå fram till den goda livsmiljö som visionen syftar till.

Vaxholms och Österåkers kommuner ställer sig bakom Stockholm Nordosts yttrande och ser positivt på förslaget där det framhävs att det varit önskvärt om den på ett tydligare sätt gav uttryck för Stockholms syn på betydelsen av interkommunal samverkan kopplat till en ökad regional tillväxt.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom Handikappföreningarnas samarbetsorgan Stockholms stads yttrande och ser bl.a. gärna att tillgänglighetsperspektivet lyfts in mer i visionen.

Kungliga Tekniska Högskolan sympatiserar starkt med den reviderade visionen, men saknar en uttrycklig hänvisning till livslångt lärande eller fortsatt professionell utveckling och menar att det i en kunskapsstad där förbättringar i medborgarnas hälsa innebär att många människor kommer att arbeta längre, är viktigt att möjligheter ges att fördjupa kunskaper eller utöka kapaciteten under ett arbetsliv – livslångt lärande.

Stockholms läns landsting menar att väl koordinerade och samstämmiga processer med Stockholms stad ger goda förutsättningar att uppnå önskvärda effekter av det regionala planerings- och utvecklingsarbetet, men påpekar att det vore värdefullt att i förslaget förtydliga frågan om målår och om visionen alltså siktar mot 2030.

Stockholms Stadshus AB är sammantaget positiv till förslaget och framhåller att visionens text koncentrerats och blivit mer lättläst, men föreslår

ett antal smärre justeringar och förtydliganden, utifrån bolagskoncernens perspektiv.

Mina synpunkter

Det är åtta år sedan Stockholms stad för första gången fattade beslut om en långsiktig vision för stadens utveckling. Stockholm har sedan dess haft en kraftig ekonomisk tillväxt och mycket stor befolkningsökning. Staden har varit tvungen att revidera befolkningsprognoser vid flera tillfällen och Stockholm förväntas vara en miljonstad redan om fem år. Vid 2040 uppgår antalet stockholmare enligt prognoserna till närmare 1,3 miljoner invånare.

Den kraftiga tillväxten speglar på många sätt att Stockholm är en god stad att besöka, arbeta och bo i. Här finns en dynamisk arbetsmarknad med stor näringslivsbredd, en närhet till såväl naturens lugn som till stadens puls. Det är inte förvånande att så många söker sig till vår stad och väljer att stanna.

Men den positiva utvecklingen är inte jämnt fördelad. I rapporten Skillnadernas Stockholm som presenterades i juni i år blir det tydligt att skillnaderna i livsvillkor mellan stadsdelar och stockholmare i flera avseenden växer. Andelen stockholmare som har ett jobb att gå till varierar stort mellan stadens olika delar, och likaså gör barnens skolresultat. Den geografiska segregationen riskerar skapa social polarisering och ökad social oro.

De växande skillnaderna och våra höga ambitioner för en socialt hållbar stad är det viktigaste skälet till att det behövs en ny långsiktig vision om ett Stockholm. En vision om ett Stockholm där alla människor ges förutsättningar att förverkliga sina livschanser och leva goda liv – ett Stockholm för alla.

Stadens nya vision har samtidigt ett mer utpräglat helhetsperspektiv än tidigare där målet är att uppnå en balans mellan en socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbar utveckling.

Visionen ger riktning för årliga prioriteringar i stadens budget och konkreta förbättringar i verksamheterna. Därmed blir det också tydligt för alla stockholmare vilken färdriktning stadens ledning har. Visionen om ett Stockholm för alla ger en riktning för ett förstärkt lokalt utvecklingsarbete där invånare, föreningar och lokala intressenter bjuds i till dialog om hur man vill se framtiden för sin stadsdel.

I samband med visionen betonar vi också vikten av att följa den framtida utvecklingen för Stockholm i form av hållbarhetsindikatorer. Vi måste hela tiden vara beredda på att göra avvägningar och vid behov ompröva våra

strategier för att nå målbilden i samverkan inom stadens organisation och i dialog med stockholmarna.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Vision 2040.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (FP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Förslaget till ny vision för Stockholms stad avslås.
2. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att återkomma med ett nytt förslag till vision som tar sin utgångspunkt i det reviderade förslaget av Vision 2030 samt beaktar vad som anförts nedan.
3. Därutöver anförts följande.

För en långsiktig positiv utveckling av Stockholm är det viktigt att formulera en tydlig långsiktig vision för staden, med målsättningar för i vilken riktning som Stockholm ska utvecklas inför framtiden. Det var av detta skäl som Alliansen 2007 tog fram Vision 2030, baserat på bland annat Framtidsutredningen 2007. För att en långsiktig vision ska bli bärkraftig och få brett genomslag inte bara i stadens egna verksamheter utan i Stockholm i stort krävs en grundlig dialog och omsorgsfull beredning av visionens målsättningar. Vi kan konstatera att så inte är fallet med det föreliggande ärendet. De remissvar som har inkommit avser inte den aktuella visionen utan revideringen av Vision 2030 som remitterades för ett år sedan. Det är anmärkningsvärt i sig, eftersom det riskerar att devalvera statusen på visionen. Framflyttningen av tidshorisonten till 2040 är dessutom gripen ur luften och har inte föregåtts av några grundligare analyser av demografi eller andra relevanta parametrar.

Särskilt uppseendeväckande är det mot bakgrund av de rödgröna partiernas höga tonläge med krav på bred demokratisk förankring. Det blir än en gång tydligt att den rödgrönrosa majoritetens retorik inte går i takt med den politiska praktiken. Lika tydligt är det att den rödgrönrosa majoriteten inte vinnlägger sig om långsiktighet i detta dokument. Genom att så tydligt politisera visionen och knyta den till målen i innevarande års budget väljer majoriteten fullt medvetet att ta risken att visionen upphävs vid ett kommande majoritetsskifte. Det är knappast ett långsiktigt ledarskap för Stockholms utveckling.

Vad avser visionens konkreta innehåll anser vi att det brister på flera punkter. På ett övergripande plan anser vi att hela perspektivet är felvänt. Det aktuella förslaget är ett dokument som endast fokuserar på staden som aktör. Utblickar mot fristående samarbetspartner som kan bidra till att nå målen – ideella organisationer, näringsliv, civilsamhälle, övriga myndigheter och regionala aktörer – är få. Intrycket blir oundvikligen att den rödgrönrosa majoriteten ser stadens egen organisation som tillräcklig för att nå visionens mål. Det tror vi är ett allvarligt felslut som riskerar att leda till att visionen inte kommer att kunna nås.

Så som den rödgrönrosa majoriteten har valt att formulera Vision 2040 för Stockholms stad är det inte möjligt för Alliansen att ställa sig bakom denna. Istället anser vi att den inriktning som det reviderade förslaget till Vision 2030 tar bör vara vägledande för Stockholms långsiktiga utveckling.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Vision 2040 – Ett Stockholm för alla godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Samtliga nämnder ska utgå från visionen i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet och strategiska planer och program.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att utgå från visionen i sin verksamhetsplanering och vid framtagandet och strategiska planer och program.
4. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta förslag till hållbarhetsindikatorer för att följa genomförandet av visionen.
5. Kommunstyrelsen ska utarbeta en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.
6. Uppföljning av Vision 2040 – Ett Stockholm för alla ska ske inom ramen för det integrerade systemet för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet (ILS).
7. Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass upphör att gälla i och med beslutet.

Kommunstyrelsen beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram en kommunikationsplan för Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

Stockholm den 7 oktober 2015

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (FP) med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Folkpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Våren 2007 fattade kommunfullmäktige beslut om en långsiktig vision för ett Stockholm i världsklass år 2030. Visionen hade tagits fram i ett brett samarbete mellan förvaltningar och bolag inom staden under åren 2005-2007. Utgångspunkten var ett antal framtidsanalyser av Stockholms utveckling och Territorial Reviews, Stockholm, där OECD utvärderade regionens styrkor och utmaningar.

Visionen innehöll följande tre övergripande teman för Stockholms utveckling.

- Mångsidig och upplevelserik
- Innovativ och växande
- Medborgarnas Stockholm

Kommunfullmäktiges uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser var att genomföra konkreta åtgärder i linje med visionen. Visionen har också varit en utgångspunkt för mål och inriktning i kommunfullmäktiges beslut om budget samt fungerat som en grund för en intern kommunikation om hur medarbetare inom staden ”tillsammans bidrar till ett Stockholm i världsklass”.

Utifrån uppdrag från kommunfullmäktige har stadsledningskontoret sedan hösten 2012 arbetat med att ta fram ett förslag till reviderad Vision 2030. Ett förslag till revidering har under våren 2014 remitterats till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. I stadens budget för 2015 anges att stadens övergripande vision ska revideras. Även de tidigare beslutade visionerna för ytterstaden ska enligt budget revideras.

Det nya visionsförslaget Vision 2040 utgår från den tidigare revideringen och de långsiktiga mål som framgår av KF:s budget för 2015. Visionen är nu, i likhet med budgeten, indelad i fyra huvudteman med samma utgångspunkter som kommunfullmäktiges inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Justeringar och tillägg har gjorts inom samtliga inriktningsmål för att möta de mål som finns i budget 2015. Inte minst gäller detta Ett demokratiskt

hållbart Stockholm där mer omfattande avsnitt har tillkommit. Vidare har hänvisningar till specifika branscher och infrastruktursatsningar som planeras genomföras före år 2030 har tagits bort.

I framtagandet av det reviderade förslaget till vision har även underlag från den sociala hållbarhetskommissionen använts. En analys av den förväntade utvecklingen fram till år 2040 har gjorts liksom en genomgång av styrkor och svagheter med den tidigare visionen.

Ökade kunskaper om social hållbarhet

Ett stort antal av fullmäktiges mål för verksamhetsområdena speglar de politiska ambitionerna att skapa en mer jämlik och sammanhållen stad. Det pågående arbetet i Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm är därmed särskilt prioriterat med tydliga kopplingar till den långsiktiga visionen och dess utmaningar.

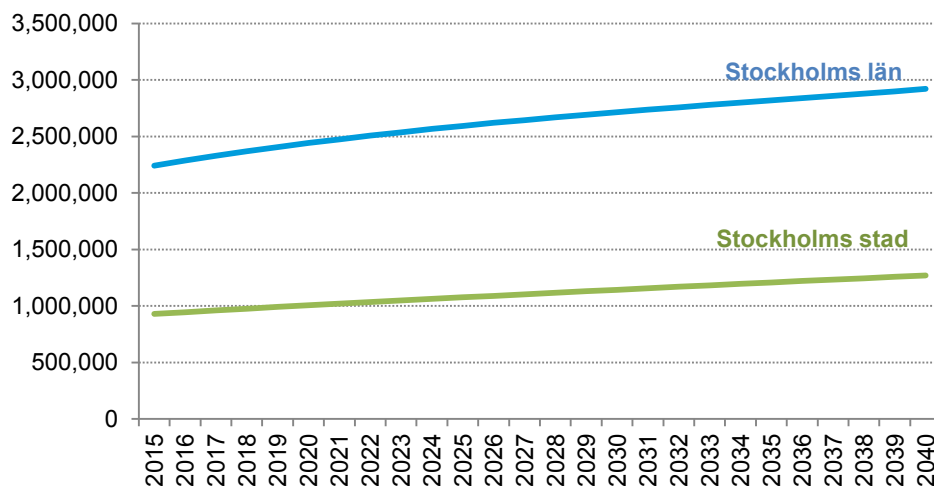
Kommission presenterade i juni 2015 en första rapport – *Skillnadernas Stockholm* – med syfte att ge en samlad bild av hur skillnader i livsvillkor i Stockholms stad har utvecklats över tid. Rapporten behandlar fem områden: Välbefinnande och hälsa, Uppväxtvillkor och utbildning, Arbete och försörjning, Boende och stadsmiljö samt Demokrati och trygghet.

För Stockholms stad som helhet visar rapporten på en positiv utveckling. Stockholmare lever allt längre, sysselsättningen ökar och inkomsterna stiger. Men samtidigt har skillnaderna mellan grupper och stadsdelar vuxit och på vissa områden har utvecklingen gått åt fel håll. Boendesegregationen ökar liksom skillnaderna mellan olika gruppers hälsa, utbildning och anknytning till arbetsmarknaden. Rapporten har ökat kunskapen om ojämlika förutsättningar i staden och har varit ett viktigt underlag i framtaganden av en reviderad vision.

Förutsättningar för Stockholm år 2040

Det nya förslaget till reviderad vision blickar fram mot år 2040. Sedan den nuvarande visionen togs fram under 2006 och 2007, har omvärlden förändrats och därmed också stadens långsiktiga förutsättningar. Det mest tydliga är befolkningstillväxten som har gått betydligt snabbare än beräknat. Stockholm kommer att vara en miljonstad redan år 2020 och inte år 2030, vilket det tidigare visionsarbetet utgick ifrån. År 2040 beräknas Stockholms stads befolkning vara kring 1 270 000 invånare, samtidigt som folkmängden i länet närmar sig tremiljonersstreck. Det innebär en befolkningsökning på nära 700 000 i länet där staden står för knappt hälften av ökningen.

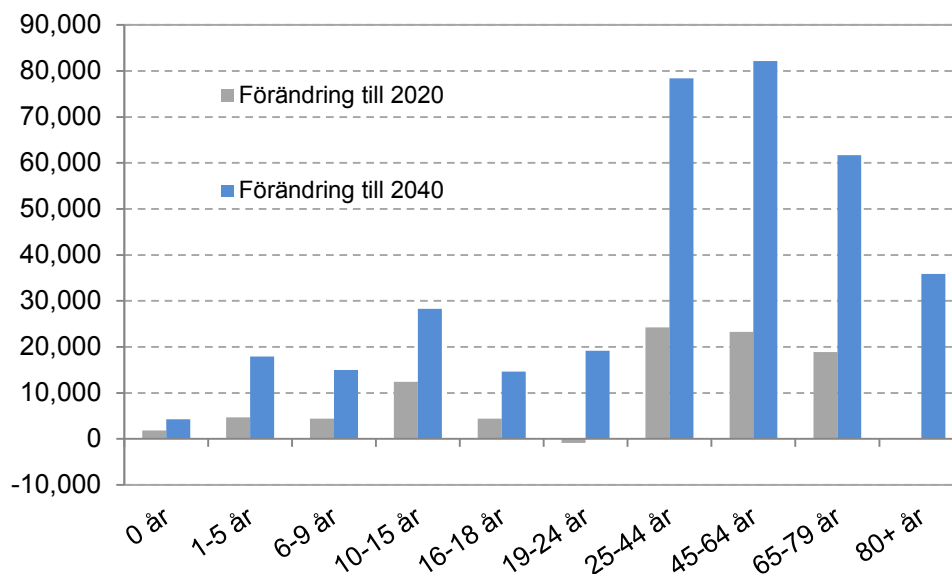
Befolkningsutvecklingen i Stockholms stad och i län fram till år 2040

Källa: Sweco och TMR (Stockholms läns landsting)

Stadens befolkningsökning förklaras till största delen av ett fortsatt högt födelsenetto, det vill säga att det föds fler barn än vad det är invånare som dör. Födelsenettet väntas öka något från dagens nivå på 7 500 till omkring 10 000. Ökningen beror på att antalet kvinnor i barnafödande åldrar ökar. Även flyttnettot, det vill säga inflyttare minus utflyttare, väntas bidra till befolkningsökningen under hela perioden. I stort sett alla åldersgrupper väntas öka under prognosperioden. Den demografiska utvecklingen innebär att dock att behoven kommer att växla över tid. En snabb ökning av antalet barn i början av prognosperioden innebär ett ökat behov av förskolor och skolor. I början av 2020-talet kommer fler personer upp i 80-årsåldern och därmed förväntas efterfrågan på äldreomsorg och äldreboenden öka.

Förändring av Stockholm stads befolkning till år 2020 och 2040 jämfört med 2014

Källa: Sweco

Den snabba befolkningstillväxten skapar stora utmaningar för att planera framtidens Stockholm och tillgodose alla de olika behov och önskemål som dagens och morgondagens invånare har. Målet är ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart Stockholm år 2040, som ger alla stockholmare chansen att växa.

Stadens service behöver anpassas till en växande befolkning men också utvecklas för att svara mot de behov som invånarna förväntas ha år 2040. Medarbetare med rätt kompetens behöver rekryteras till alla verksamheter som finansieras av staden. Fler bostäder och lokaler för offentlig service samt kommersiella lokaler kommer att behövas. Samtidigt behöver Stockholms blå och gröna värden värnas och framkomligheten tryggas med en utbyggd kollektivtrafik och ett utbyggt gång- och cykelvägnät.

Viktiga utvecklingstendensen med utblick mot år 2040

Även omvärlden förändras. Påverkan från omvärlden ökar snabbt dels genom en ökande konkurrens om investeringar, kunskap och kapital och dels i form av ett snabbt ökande informationsflöde, digitalisering och influenser från omvärlden. Dessa allt snabbare förändringar behöver staden ha kunskap om och hela tiden anpassa sig till för att kunna ge medborgarna en så bra service som möjligt.

Stockholm är en attraktiv stad i en innovativ och stark region där det finns goda möjligheter till utveckling för både invånare, företag och andra organisationer. Stockholm är samtidigt en stad med tydliga sociala och ekonomiska skillnader. Under de senaste decennierna har skillnaderna i livsvillkor i vissa avseenden vidgats mellan stadsdelar och mellan olika befolkningsgrupper i Stockholm. De ökande skillnaderna utgör en stor utmaning för Stockholm på flera sätt. Forskning visar hur växande sociala skillnader bidrar till ökad social oro. Studier visar även att social och ekonomisk ojämlikhet påverkar ett samhälles allmänna välbefinnande och hälsa negativt. De växande skillnaderna är inte bara ett problem för socioekonomiskt utsatta grupper, utan något som påverkar alla stockholmare negativt. Genom att minska skillnader i livsvillkor kan välbefinnandet för alla stockholmare stärkas i ett växande Stockholm, samtidigt som konkurrenskraften stärkas ytterligare.

Kompetensförsörjningsfrågor kommer alltmer i centrum och har starka kopplingar till en väl fungerande bostadsmarknad för alla. Konkurrensen om arbetskraft kommer med stor sannolikhet att öka på Stockholms arbetsmarknad. Att attrahera och behålla rätt kompetens är en framtidsfråga för stadens som arbetsgivare. En ny syn på vård- och serviceyrken är avgörande, likaså är det viktigt att höja statusen för de pedagogiska yrkena där rekryteringsbehovet är mycket stort.

Utbildning kommer att bli allt viktigare i framtiden. De flesta elever och föräldrar i Stockholms stad är nöjda med sina skolor. Skolresultaten är också generellt sett bra i Stockholm, jämfört med övriga riket. Men med dagens kompetenskrävande arbetsmarknad är det viktigt att fler slutför sin grund- och gymnasieutbildning. Det är också viktigt att särskilt uppmärksamma pojkarnas svagare skolresultat.

Stockholm har Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknad. Trots det finns en betydande matchningsproblematik. Redan idag finns en uttalad brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden. En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är att utrikesföddas kompetens inte i tillräcklig omfattning tas till vara. Integration på arbetsmarknaden är en av de viktigaste frågorna för Stockholms utveckling och den framtida kompetensförsörjningen.

Stockholm har idag ett brett utbud av utbildningar på högskolenivå och stockholmarnas utbildningsnivå stiger kontinuerligt. För att Stockholm ska bli en världsledande kunskapsregion behöver samverkan mellan högre lärosäten, forskare, företag och offentlig verksamhet stärkas. Systemen för att ta till vara, utveckla och kommersialisera regionens innovationer behöver bli bättre.

En viktig förutsättning för att behålla Stockholms konkurrenskraft ligger i förmågan att vara en attraktiv stad för företag att starta och utvecklas i. Direktkontakten med företag sker oftast på lokal nivå. Företagens upplevelse av myndighetskontakten beror i hög grad på hur bemötandet och dialogen med kommunen fungerar. Servicen behöver bli effektivare, mer tillgänglig och reglerna mer tydliga.

Den starka befolkningsökningen har medfört en ökad efterfrågan på bostäder. Idag finns en stor brist på lägenheter, framför allt på små lägenheter och studentbostäder med rimliga hyror. Stadens mål för bostadsbyggande har därför reviderats upp till 140 000 nya bostäder till år 2030.

När staden ökar takten i bostadsbyggandet kommer det att innebära att stadsmiljöerna i stora delar av staden förändras och förtätas. Det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med stockholmarna om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa hög livskvalitet för boende, en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling. Det finns en stor samstämmighet om att Stockholm bör värna de kvaliteter som finns idag och arbeta för en levande stad även utanför den centrala staden. Det är viktigt att sträva efter stadsdelar med blandade funktioner som boende, arbetsplatser, skolor, handel och service. Då blir stadsdelarna trygga och levande. En stor utmaning i den växande staden är också att via god planering säkra tillgången till kommunalt finansierad service liksom behovet av trivsamma offentliga miljöer såsom parker, grönområden och idrottsytor.

Stockholms stad har en lång tradition av att minska sin miljöpåverkan och har sedan 1990 kunnat uppvisa en utsläppsminskning av växthusgaser med en fjärdedel. Staden har antagit ett mycket ambitiöst mål om att vara fossilbränslefritt år 2040. För att klara av detta behövs en mängd åtgärder och ett aktivt samarbete mellan privata och offentliga aktörer i Stockholmsregionen samt stockholmarna.

Erfarenheter av Vision 2030

Vision 2030 har gällt i snart åtta år och det finns en rad erfarenheter av styrkor och svagheter med visionen och dess genomförande. Dessa erfarenheter har varit utgångspunkt för revideringsarbetet.

Styrkor

- Vision 2030 är idag, enligt medarbetarenkäten, mycket väl känd hos stadens medarbetare. Stora delar av organisationen ställer sig positiv till att Stockholms stad har formulerat en långsiktig viljeinriktning för utvecklingen.

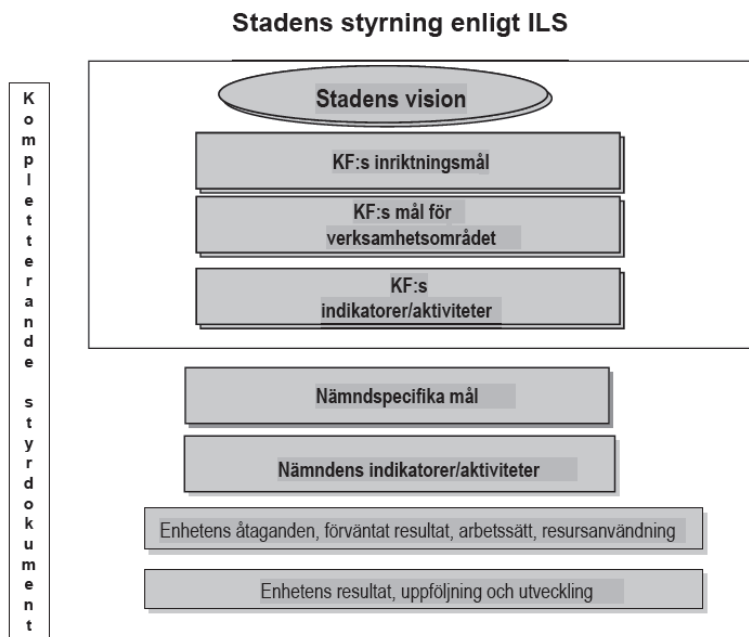
- Externa samarbetspartners uppskattar att staden har tagit fram en gemensam vision. En vanlig kritik är annars att kommuner saknar en samordnad hållning och att organisationerna är splittrade.
- Visionen har inordnats i stadens styrmodell genom att KF:s inriktningsmål med medellångt tidsperspektiv ska utgå från den långsiktiga målbilden. En lång rad styrdokument, som t.ex. översiktp planen, har fått en tydlig koppling till kommunfullmäktige långsiktiga ambitioner.
- Visionens struktur med gemensamma teman i stället för en indelning i traditionella politikområden ger förutsättningar för en samsyn och en sammanhållen inriktning. Risker är i annat fall att olika intressenter enbart tar till sig de delar som de är direkt berörda av och att stuprörsperspektivet inte motverkas på det sätt som avsetts.

Svagheter

- Det har inte skett någon tillräckligt tydlig eller systematisk uppföljning av visionens genomförande, med undantag för vissa indikatorer och den samlade utvärdering som gjordes under 2013. Det blir därmed svårt att visa på konkreta resultat av stadens visionsarbete, åtminstone i ett kortare tidsperspektiv.
- Förvaltningen av stadens visionsarbete har varit otydlig. Stadsledningskontoret har genomfört ett omfattande internt kommunikationsarbete, men det har inte funnits en organisation för samordning och utveckling av själva insatserna. Risker med detta är att genomförandefrågorna enbart diskuteras internt inom förvaltningar och bolag eller inom mindre utvecklingsprojekt och att samordningsvinster inte tillvaratas.
- Visionens innehåll har delvis upplevts som inte tillräckligt stringent. Dokumentet är omfattande och målbilden riskerar att bli därmed otydlig. Detta har blivit avsevärt bättre i den reviderade versionen som presenterades 2014.

Samband med andra budgetuppdrag

Vision 2030 har en central roll i stadens styrsystem och det finns därmed många samband till andra budgetuppdrag.

Fullmäktiges mål på medellång sikt ska enligt modellen ta sin utgångspunkt i visionens långsiktiga mål. Många av stadens kompletterande styrdokument har en direkt eller indirekt koppling till visionen. I många fall kan styrdokumentet ses som en precisering av visionen inom ett specifikt tematiskt område.

Det finns ett starkt samband mellan den övergripande visionen och de tre ytterstadsvisionerna som fullmäktige fattat beslut om under 2007-2014. Även dessa visioner ska enligt budgetbeslutet revideras och för närvarande utreds detta med inriktningen att stadsdelsnämndernas ansvar för lokalt visions- och utvecklingsarbete ska förstärkas.

Ytterligare exempel på budgetuppdrag med koppling till Vision 2030 är uppdatering av översiktsplanen, revidering av framkomlighetsstrategi, styrdokument inom miljö- och klimatområdet och stadens internationella strategi. I många andra styrdokument, som t.ex. stadens personalpolicy, är kopplingen till visionen svagare och den fungerar mer som en referens i ett förord eller liknande.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Beredning av Revidering av Vision 2030

Det tidigare ärendet om revidering av Vision 2030 har remitterats till alla facknämnder, samtliga stadsdelsnämnder, samtliga kommuner i Stockholms län, stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB, kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Handelshögskolan i Stockholm, Karolinska Institutet, KSL (Kommunerna i Stockholms Län) Kungliga Musikhögskolan Kungliga Tekniska Högskolan Mälardalsrådet, Stockholms läns landsting, Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet och Södertörns Högskola

Av dessa har fastighetsnämnden, revisionskontoret, socialnämnden, trafiknämnden, valnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, överförmyndarnämnden, kommunstyrelsens pensionärsråd, Mälardalsrådet, KSL, Stockholms Handelskammare, Stockholms universitet, Karolinska Institutet, Södertörns Högskola, Kungliga Musikhögskolan samt kommunerna Ekerö, Nacka, Salem, Sollentuna, Sundbyberg, Södertälje och Värmdö har inte inkommit med svar.

Kommunerna Sigtuna, Täby, Upplands Väsby, Vallentuna har tillsammans med Knivsta kommun (Arlandakommunerna) inkommit med ett gemensamt yttrande.

Därutöver har även HSO (Handikappföreningarnas samarbetsorgan) i Stockholms stad inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Arbetsmarknadsnämnden	21
Exploateringsnämnden	23
Idrottsförvaltningen	24
Kulturnämnden	26
Stadsarkivet	29
Kyrkogårdsnämnden	29
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	32
Servicenämnden	39
Stadsbyggnadsnämnden	40
Utbildningsnämnden	43
Bromma stadsdelsnämnd	44
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	45
Farsta stadsdelsnämnd	45
Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	49
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	51
Kungsholmens stadsdelsnämnd	53

Norrmalms stadsdelsnämnd	53
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	57
Skärholmens stadsdelsnämnd	58
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	61
Södermalms stadsdelsnämnd	62
Älvsjö stadsdelsnämnd	63
Östermalms stadsdelsnämnd	64
Danderyds kommun	65
Haninge kommun	66
Huddinge kommun	67
Lidingö kommun	68
Norrtälje kommun	69
Nynäshamns kommun	69
Sigtuna, Upplands Väsby, Vallentuna samt Knivsta kommun (Arlandakommunerna)	70
Solna stad	72
Tyresö kommun	73
Täby kommun	74
Upplands-Bro kommun	75
Vaxholms kommun	75
Österåker kommun	75
HSO Stockholms stad	76
Kommunstyrelsens Råd för funktionshinderfrågor	77
Kungliga Tekniska Högskolan	77
Stockholms läns landsting	79
Stockholms Stadshus AB	83

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen har tagit del av stadsledningskontorets förslag till reviderad Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass. Förvaltningen ställer sig bakom de förslag som presenteras och har därutöver ett fåtal förslag på tillägg och

förtydliganden. Arbetsmarknadsförvaltningens verksamhetsområde är arbetsmarknad, vuxenutbildning och undervisning i svenska för invandrare (sfi). Förvaltningen har valt att i sina förslag främst fokusera på de frågor som berör dessa områden.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att det är bra att det reviderade förslaget till Vision 2030 inleds med ett avsnitt som tydligt fokuserar på stockholmarna. Detta klargör för såväl stockholmarna som stadens medarbetare att staden och dess verksamheter är till för staden innevånare och att det är detta perspektiv som ska genomsyra verksamhetsutveckling och resursanvändning.

Den reviderade visionen lyfter tydligt fram att det ska finnas alternativ att välja mellan i stadens verksamheter och service till stockholmarna.

Arbetsmarknadsförvaltningen skulle därutöver gärna se att visionen än tydligare lyfte fram betydelsen av kvalitet i verksamheterna utifrån stockholmarnas behov.

Arbetsmarknadsförvaltningen tycker också att tillgänglighetsperspektivet skulle kunna tydliggöras i den reviderade versionen av Vision 2030.

I det nya förslaget till Vision 2030 tas en tydlig utgångspunkt i den framtida arbetsmarknaden i Stockholm. Revideringen präglas av en prognos att arbetsmarknaden kommer att vara fortsatt och än mer utpräglat kunskaps- och innovationsintensiv. För att möta arbetsmarknadens krav behövs, enligt visionen, fortsatta satsningar på utbildning och forskning i regionen.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att visionen i detta sammanhang tydligare bör lyfta fram betydelsen av arbete för att bekämpa utanförskap och en tydlig strategi för hur alla stockholmarna ska inkluderas i en framtida arbetsmarknad.

I förslaget till reviderad Vision 2030 omnämns inte betydelsen av Vuxenutbildning och Utbildning i svenska för invandrare medan övriga skolformer särskilt omnämns och hur dessa ska bidra till ett Stockholm i världsklass. Förvaltningen anser att såväl vuxenutbildning som sfi är strategiskt viktiga verktyg för att fler stockholmarna ska kunna bli anställningsbara på en krävande arbetsmarknad. Det är därför angeläget att även dessa skolformer ges en plats vid sidan av övriga skolformer. För stockholmarna är det viktigt att förstå dessa verksamheters roll och betydelse och för medarbetarna är det viktigt att deras roll i utbildningssystemet och i utvecklingen av stadens arbetsmarknad synliggörs. Detta är inte minst viktigt när visionen ska kommuniceras till medarbetarna.

Ett alternativ kan dock vara att istället lyfta utbildningens betydelse mer generellt och övergripande utan att gå in explicit på vissa skolformer. Då undviker man det dilemma som uppstår av att fokusera på vissa skolformer och utelämna andra. Texten kan därmed också komprimeras något.

Avslutningsvis anser arbetsmarknadsförvaltningen att texten till reviderad Vision 2030 är något för omfattande. Visionen skulle med fördel kunna göras kortare och tydligare genom att färre explicita exempel ges. En annan möjlighet är dock att göra en så kallad "lightversion" av visionen för lättare spridning och genomslag bland stockholmarna samtidigt som visionen i sin helhet finns tillgänglig på hemsidan för de som vill fördjupa sig.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Karl Malmqvist (C), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Åke Askensten m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms kommunfullmäktige beslutade i juni 2007 om en gemensam vision för staden, Vision 2030, Ett Stockholm i världsklass. Visionen har implementerats i stadens styrsystem och kommunicerats till stadens medarbetare för att nå goda resultat och ökad delaktighet. Enligt stadsledningskontoret känner närmare nio av tio medarbetare till den och sex av tio motiveras av visionen i sitt arbete.

Visionen har funnits i sju år och en revidering är motiverad med hänsyn till den utveckling som sker i Stockholm, inte minst den kraftiga befolkningsökningen i staden och länet, samt mot bakgrund av förändringar i omvärlden. Exploateringskontoret anser att det i ärendet ges en grundlig redovisning av Stockholms utveckling under 2000-talet med fakta om medborgarna och jämförelser med omvärlden görs, både nationellt och internationellt. Vision 2030 är ett strategiskt dokument för stadens ledning som anger långsiktiga mål. Exploateringskontoret har deltagit i det förberedande arbetet med visionen och har inga ytterligare synpunkter.

Exploateringskontorets arbete berörs inom de flesta av visionens delar men det är framförallt under rubriken Levande stad i avsnittet *Mångsidig och upplevelserik* som kontorets kärnverksamhet finns. Staden har som mål för bostadsbyggandet 140 000 nya bostäder till år 2030. I visionen poängteras att det kommer att kräva en löpande och strukturerad dialog med Stockholmare om varför det byggs och hur det bäst bör göras för att skapa hög livskvalitet för boende, en god stadsmiljö och en hållbar stadsutveckling.

Ett annat viktigt område är kompetensförsörjningsfrågor. Att attrahera och behålla rätt kompetens är en framtidsfråga för staden som arbetsgivare, liksom för all verksamhet finansierad av staden. Redan idag finns en uttalad brist på vissa specialistkompetenser t.ex. ingenjörer.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Den snabba befolkningstillväxten och utvecklingen i Stockholm påverkar i hög grad även de frågor och verksamheter som idrottsnämnden ansvarar för. Till en del är det frågor som har en mer allmängiltig karaktär, men där också idrottsnämnden har ett inflytande och ett ansvar.

En vision för ett framtida Stockholm behöver innefatta tankar och begrepp som kopplar till strategiska, för stadens invånare avgörande, utvecklingsfrågor. Förslaget till reviderad vision fångar i allt väsentligt in viktiga aspekter av stockholmarnas nuvarande och framtida behov. Även den nya, reviderade visionen kommer att utgöra ett viktigt verktyg för stadens styrning och för nämnder och bolag att förhålla sig till.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget. Det är angeläget att i en vision om ett framtida Stockholm framhålla frågor som rör idrott, motion och folkhälsa. Förvaltningen uppfattar att detta område har tonats ned något i förslaget, jämfört med den nu gällande versionen.

För att tillgodose en ökande befolknings behov av fritids-, idrotts- och friluftaktiviteter med ytor, anläggningar och verksamhet för idrott och motion krävs fortsatta investeringar och reinvesteringar från stadens sida, under lång tid framöver. Det är angeläget att inte tappa fokus och tempo inom detta område. Det är därför viktigt att en vision för de närmaste femton åren verkligen visar på hur viktigt det är att, i den kommunala samhällsplaneringen, också väva in de aspekter som främjar människors möjligheter att vara, och att vilja vara, fysiskt aktiva.

Människan är gjord för och mår bra av fysisk aktivitet. Här har idrottsnämnden en av sina viktigaste uppgifter, nämligen att stimulera fler stockholmare att bli fysiskt aktiva. Framför allt sker detta med fokus på barn och ungdomar och personer med funktionsnedsättning, och då särskilt de grupper som forskningen visar inte är fysiskt aktiva i tillräckligt stor utsträckning. Detta arbete sker på flera sätt, bland annat genom att främja spontant idrottande och att bistå Stockholms idrottsliv och dess föreningar att stimulera och engagera stockholmarna till ett aktivt idrotts- och friluftsliv.

Idrottsförvaltningen skulle gärna se att vikten av en innehållsrik fritid kunde lyftas fram ytterligare i dokumentet. Och särskilt då för personer med funktionsnedsättning, som i dagsläget som grupp är betydligt mindre aktiva på sin fritid än genomsnittet. En aktiv fritid leder till bättre hälsa för alla, och Stockholm blir en än mer attraktiv stad för alla, om detta ges en något mer framträdande roll i ett så viktigt styrdokument som Vision 2030 ändå är.

Idrottsnämnden vänder sig med sina verksamheter till alla stockholmare, barn och ungdomar såväl som vuxna. De förstnämnda, barn och ungdomar, utgör en av nämndens viktigaste målgrupper, vid sidan av personer med funktionsnedsättning. Stadsledningskontorets förslag till reviderad vision bör tydligare än vad som nu är

fallet lyfta fram barnens och ungdomarnas intressen, behov och rätt till inflytande.

Stockholm har utvecklats till en av Europas ledande evenemangsstäder, inte minst inom idrottsområdet. Just evenemangens stora betydelse för stadens invånare, svenska och internationella besökare och för sysselsättningen och ekonomin i stort bör framgå tydligt. En betydande del av Stockholms attraktionskraft beror på det stora evenemangs- och aktivitetsutbudet året runt. Idrotts- och motionsevenemang lockar stora mängder deltagare och åskådare, vilket bidrar till att öka intresset för fysisk aktivitet. En starkare profilering av detta ger Stockholm konkurrensfördelar.

Under avsnittet Service av högsta kvalitet belyses medarbetarnas roll i stadens utveckling av välfärdstjänster. Det som tas upp där är väl formulerat och angeläget, men idrottsförvaltningen ser gärna att stadens betydelse som stor arbetsgivare lyfts fram ännu tydligare. En beskrivning behövs om vilka möjligheter till utveckling och karriär som finns i en så stor organisation som Stockholms stad. Stadens arbetsgivarvarumärke förtjänar att framhållas, särskilt i ett så viktigt styrdokument som en vision.

Det är viktigt att minska sjukfrånvaron, och stadens förvaltningar arbetar fokuserat och med olika insatser för att uppnå och upprätthålla en låg nivå. Arbetsmiljön är i detta sammanhang en av flera faktorer som har betydelse. Idrottsförvaltningen saknar en skrivning om arbetsmiljön, och menar att detta bör finnas med även i den reviderade visionen.

Med beaktande av de synpunkter som framförts ovan har idrottsförvaltningen följande konkreta förslag till ändringar och tillägg i förslaget till ny Vision 2030 för Stockholm:

Delaktiga och trygga

Stadsledningskontorets förslag

... delta i dialoger kring frågor som berör människor i vardagen och utvecklingen av Stockholms olika delar.

Stockholm erbjuder ett rikt utbud av kultur- och fritidsaktiviteter, vilket möjliggör ett aktivt liv.

Idrottsförvaltningens förslag

... delta i dialoger kring frågor som berör människor i vardagen och utvecklingen av Stockholms olika delar. Staden har särskilt utarbetat formerna för barn och ungdomars inflytande (första stycket).

Stockholm erbjuder ett rikt utbud av kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter, vilket möjliggör ett aktivt liv (sista stycket).

Service av högsta kvalitet

Stadsledningskontorets förslag

Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare som erbjuder stimulerande arbetsuppgifter och utveckling. Sjukfrånvaron är låg. Medarbe-

Idrottsförvaltningens förslag

Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare som med sin storlek erbjuder medarbetare och chefer stimulerande arbetsuppgifter och goda möjligheter till utveckling

betarna är ...

och karriär. Sjukfrånvaron är låg. Staden tar i sin roll som arbetsgivare ett stort ansvar för sina medarbetares arbetsmiljö. Stadens arbetsgivarvarumärke är starkt. Medarbetarna är ... (sjunde stycket)

En stad av mångfald – en sammanhållen stad

Stadsledningskontorets förslag

...bostadsområden och centrumanläggningar har bytt karaktär och är attraktiva.

Idrottsförvaltningens förslag

...bostadsområden och centrumanläggningar har bytt karaktär och är attraktiva. I såväl äldre som nyare stadsdelar är behovet av anläggningar och ytor för idrotts- och fritidsaktiviteter väl tillgodosedda (fjärde stycket).

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Inledning

Kulturförvaltningen väljer att lägga fram sina synpunkter i två delar. I en kort sammanfattning av den stadsövergripande kulturvision som kommunfullmäktige antog 2012 ges en översiktlig bild av ett antal viktiga kulturpolitiska framtidsfrågor som är viktiga för hela stadens utveckling. Därefter föreslår förvaltningen några konkreta ändringar i stadsledningskontorets förslag. Dessa nya formuleringar är kursiverade och i respektive rubrik anges det berörda avsnittet i visionstexten.

Kulturvision 2030

Kommunfullmäktige beslutade 2012 om en kulturvision för Stockholms stad med utgångspunkt i stadens övergripande "Vision 2030". Kulturvisionens inledning ringar in några av Stockholms viktigaste framtidsfrågor: Den kreativa internationella mötesplatsen, utbildning och forskning, den flerkulturella staden med höga digitala kunskaper, kulturell tillgänglighet för barn och ungdom samt ett kulturutbud med plats för både storskaliga evenemang och små nischade program.

"Stockholm växer som mötesplats för kulturinnovatörer, producenter och finansiärer från hela världen. Stockholmlarnas ekonomiska förutsättningar, höga kunskaps- och utbildningsnivå och breda kulturintresse, som inkluderar både delta-

gande och utövande uppmärksammas i omvärlden. Stadens utveckling präglas av öppenhet och tolerans. Stockholmarnas flerspråkighet, väl utvecklade digitala kunskaper och goda tillgång till den senaste kommunikationstekniken har öppnat deras stad för världen. I förskolan, skolan och på fritiden erbjuds alla barn och ungdomar att ta del av och själva utöva kultur för personlig utveckling.

Stockholms stads engagemang för ny teknik inom kulturen främjar kreativiteten brett och djupt. Stockholmsaktörer har stark närvaro på webben och kulturutövarna deltar i avancerade digitala miljöer som möjliggör kreativa möten för nyskapande och samarbete långt utanför landets gränser. Stockholm har med stöd av staden ett stort och växande utbud av smala sektorer och områden med tydlig nisch. Denna småskaliga brokighet sätter sin prägel på stadens själ och gör att många också beger sig hit för att delta i utbytet.”

Förslag

Kulturförvaltningen delar till övervägande del de prognoser, bedömningar och förslag som den reviderade visionen innehåller. Förvaltningen vill dock föra fram nedanstående synpunkter som skulle lyfta fram och precisera kulturens betydelse och därmed ge visionen större trovärdighet och slagkraft.

Fokus på barn och ungdom.

Stockholm är i en internationell jämförelse en bra stad för barn och ungdom. Till detta bidrar inte minst ett demokratiskt kulturutbud som förmedlas både i skolan och på fritiden genom insatser av skolan, kulturförvaltningen och kulturlivets aktörer. Staden har i två aktuella kulturplaner och visionsdokument tagit ställning för en fortsatt satsning på unga:

- **Kultur i ögonhöjd** – Stockholms stads strategiska plan för barn- och ungdomskultur antogs av kommunfullmäktige 2014 och den relaterar till nuvarande Vision 2030. I planen lyfts kulturell och språklig kompetens fram som en nödvändig strategi för att utveckla Stockholm till en mångsidig och upplevelserik storstad. Barn och unga ska ges möjlighet att både ta del av och själva skapa kultur.
- **Kulturvision 2030** som antogs av kommunfullmäktige 2012 betonar att Stockholmskulturen måste utvecklas och förmedlas demokratiskt. Det innebär tillgång och möjlighet till deltagande för alla utan hänsyn till ekonomiska förutsättningar, ålder eller geografisk tillhörighet. Alla barn och ungdomar har möjlighet till eget skapande och nås tidigt av kultur som är intensivt närvarande i skolorna.

Kulturförvaltningen anser att det finns starka skäl att ytterligare lyfta fram barn och unga i *Vision 2030*. Det viktigaste motivet är att en god tillgång till kultur ger alla människor, men särskilt unga, förutsättningar för rika liv. Men en satsning på unga stärker också den internationella bilden av Stockholm som en progressiv och attraktiv stad värd att besöka eller flytta till.

Förslag till ny text: Utbildning i världsklass

Sid 9: ”...ett rikt utbud av kultur, idrott och andra fritidsaktiviteter tillgängligt för alla, bidrar till att utveckla barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa samt sociala förmåga. *Kultur, estetik och eget skapande är en integrerad del i lärandet.*

Alla barn och unga i Stockholm har i skolan eller på fritiden goda och likvärdiga möjligheter till eget skapande tillsammans med professionella vuxna och på egna villkor.”

Den digitala utvecklingen

Den digitala utvecklingen förväntas fortsätta i oförminskad takt vilket kommer att påverka världens städer på en mängd sätt, inte minst när det gäller produktion, utbud och tillgång till kultur. Det är viktigt att kunskapen om användningen av digitala medier och förmågan att värdera information betraktas som en tillgänglighetsfråga och att människor med otillräcklig förmåga får samhällets stöd.

Förslag till ny text: Den digitala utvecklingen - Utbildning i världsklass

Nytt avsnitt: "Fri tillgång till information är en avgörande faktor för både personlig och samhällelig utveckling. Den ökade kunskapen om det överskådliga media- och informationsflödet ger verktyg för viktiga val i livet. Kunskapen om digitala medier och förmåga att värdera information betraktas som en tillgänglighetsfråga och människor med otillräcklig förmåga får samhällets stöd."

En stad av mångfald – en sammanhållen stad

Stockholms snabba växande skapar både behov av och förutsättningar för nya kulturmötesplatser i framför allt ytterstaden. Visionen om ett Stockholm präglad av inkludering och tolerans kan bara uppnås genom möten och dialoger. Människor skapar trygghet och sammanhållning och söker sig till miljöer där det finns andra människor. Platser och funktioner som underlättar möten är därför trygghetsskapande.

Förslag till ny text: En stad av mångfald – en sammanhållen stad

Sid. 10: "Stockholm är en sammanhållen och tillgänglig stad för alla, utan fysiska och sociala barriärer och med starka kulturella centra utanför city. Här finns goda möjligheter för människor med olika bakgrund att mötas och knyta kontakter.

Kulturen med dess mötesplatser ger frihet, trygghet och bygger nya vägar mellan stadens alla delar."

Sid 11: "Ett målmedvetet arbete för att minska sociala spänningar har gjort Stockholm till ett europeiskt föredöme i integrationsfrågor. Den lokala demokratin och tillgången till kulturella mötesplatser bidrar till inkludering och tolerans."

Tillgänglighet

Kulturellt deltagande och eget konstnärligt skapande är socialt berikande för alla men i särskild utsträckning för personer med funktionsnedsättning. I det sammanhanget behöver stadens ambitioner för att tillgängliggöra kulturutbudet preciseras. En sådan markering skulle också fungera som vägledning för de kulturverksamheter som stadens själv driver eller stöder.

Tillgänglighet - Service av högsta kvalitet

Sid. 8: "För personer med funktionsnedsättning finns ett varierat utbud med god kvalitet av boenden, daglig verksamhet, sysselsättning och andra aktiviteter. Varje dag utgår verksamheterna från individens behov och med perspektivet att stärka den enskilda individen. Staden och dess kulturverksamheter erbjuder ett tillgängligt utbud och möjligheter till eget skapande för personer med funktionsnedsättning."

Kreativa och kulturella näringar

De kreativa och kulturella näringarna växer i betydelse i Stockholm och det finns en ännu outnyttjad potential som kan utvecklas till livskraftiga företag i stadsdelar som i dag saknar arbetsplatser.

Kreativa och kulturella näringar - Företagande i världsklass

Sid. 16: ”Den kreativa sektorn har utvecklats och skapar arbetstillfällen och tillväxt. *Kulturetableringar i form av kreativa företag och konstnärliga verksamheter är viktiga framgångsfaktorer för de stadsdelar som har byggts ut i Stockholm*”.

Stadsarkivet

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att godkänna stadsarkivets utlåtande som svar på remissen.

Stadsarkivets tjänsteutlåtande daterat den 11 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsarkivet stöder idén med en vision för ett Stockholm i världsklass. Visionen fyller en funktion att inspirera stadens medarbetare till fortsatt hög ambitionsnivå och en ännu bättre verksamhet.

Stadsledningskontoret har i sitt tjänsteutlåtande gjort en innehållsrik beskrivning av staden ur en mängd aspekter. Staden beskrivs mycket positivt med viss utvecklingspotential. Enligt Stadsarkivets uppfattning skulle både visionen och bakomliggande tjänsteutlåtande vinna på en tydligare analys av de utmaningar och problemområden som staden ändå faktiskt står inför och tänkbara angreppssätt för att bemöta dessa. En sådan djupare analys skulle ge ett värdefullt stöd i arbete med verksamhetsplanering och strategier för stadens verksamheter.

Visionen har i huvudsak ett utifrån och in-perspektiv, vilket är bra. Medborgare, näringsliv och besökare står i fokus. I vissa fall lyfts dock interna aspekter på stadens arbete fram. Stadsarkivet anser att det vore värdefullt att lyfta fram att staden 2030 ska ha en e-förvaltning och informationsförsörjning i världsklass. Detta innebär att staden ska arbeta med modern informationsteknologi för att ge bästa service, erbjuda demokratisk insyn, samt ge effektivast möjliga förvaltning.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 september 2014 att lämna förvaltningens utlåtande utan eget ställningstagande.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till att det pågår en revidering av visionen men beklagar samtidigt att förvaltningen inte bjudits in till den dialog som förekommit under framtagandet av visionen.

Förvaltningen har valt att avgränsa svar på remissen till att kommentera de delar som direkt eller indirekt berör begravningsverksamheten.

Generella synpunkter, ex hur ska visionen kommuniceras?

Visionen kan upplevas ha sitt fokus kring tillväxtfrågorna och vad detta innebär för samhällsplaneringen. För att möta framtida behov inom nämndens ansvarsområde har flera viktiga investeringar genomförts under senaste åren: Nya krematoriet på Skogskyrkogården, ny bisättningslokal (kylhus) på Norra begravningsplatsen, pågående utbyggnad av Bromma Kyrkogård samt fortsatt planering av en ny begravningsplats på Järvafältet.

Medarbetarundersökningar visar dock att Kyrkogårdsförvaltningens personal, såväl chefer som medarbetare, har haft svårt att förstå hur nuvarande Vision 2030 påverkar deras vardag.

Även begreppet "världsklass" kan i vissa sammanhang upplevas som provocerande och behöver dessutom konkretiseras och tydliggöras.

Nämnden bedriver en ytterst känslig verksamhet i omhändertagandet av avlidna. Ett exempel var allmänhetens reaktion på skyltning av utbyggnaden av Bromma kyrkogård. Förvaltningen skyltade enligt stadens anvisningar att "*här bygger vi en kyrkogård i världsklass*" vilket många upplevde som stötande varför skyltningen ändrades. Det är därför bra att det tas fram en ny kommunikationsplan för visionen. En idé är att det i kommunikationen tas fram mer konkreta exempel hur visionen omsätts i praktiken.

Antalet äldre ökar igen efter 2020 - tydligare demografisk genomlysning efterlyses

I remissmaterialet görs en del demografiska analyser som i första hand fokuserar kring tillväxt, inflyttning, bakgrund, utbildning, mm. Förvaltningen saknar en genomgripande analys i underlaget som handlar om hur befolkningsstrukturen utvecklas fram till 2030. Exempelvis ökar antalet personer över 80 år igen efter 2020 och detta måste ge effekter på behovet av äldreomsorg och i förlängningen även behovet av begravningservice, gravmark och begravningsplatser.

Mångfaldsperspektiv, tillgänglighet m m

Mångfaldsperspektivet skymtar fram i vissa delar av visionen men då i huvudsak kring integrationen av personer med icke-svensk bakgrund. Det behövs tydliggöras att mångfald kan handla om att minoriteters behov måste tillgodoses och diskriminerande behandling motverkas.

Stadens begravningsplatser präglas därför av en stor variation av gravskick, gravplatser och anpassningar till olika begravnings seder mm. Så långt det är fysiskt möjligt anpassas stadens kapell till ceremonier enligt olika trosinriktningar och så kallade borgerliga förrättningar. Nämnden skall också tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Exempel på grupper som förvaltningen utvecklat olika former för gravsättning för är muslimer, romerska katoliker, bahaier, mandéer, hinduer, sikher samt grekisk- och ryskortodoxa trosbekännare liksom buddhister. Nämnden har också en god dialog med Judiska församlingen i Stockholm som bedriver enskild begravningsverksamhet.

Förvaltningen anser att tillgänglighetsfrågorna inte lyfts fram tillräckligt i den reviderade Vision 2030. Kommunfullmäktige antog i juni 2011 "Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning" som är baserat på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I nuvarande vision nämns att

”...*Stockholm är världens mest tillgängliga stad. Detta är en del av Stockholms varumärke*”. Liknande skrivningar finns dock inte med i den reviderade versionen.

Tillgänglighetsanpassningar på våra begravningsplatser görs i samverkan med nämndens råd för funktionshinderfrågor där en gemensamt framtagen åtgärdslista är vägledande för prioriterade åtgärder. Det kan handla om upprustning av toaletter, förtätning av sittplatser, översyn av väghinder samt målning av trappnosar etc. Tillgänglighet handlar också om förbättrad information via hemsida, kundtjänst och andra kanaler. "Hitta-graven" webbplatsen är en mycket välbesökt sökfunktion och den utgör en service som ska öka tillgängligheten för besökaren.

Ett annat eftersatt område är också att kompetens kring genus och HBTQ frågor bör lyftas bland medarbetarna.

Begravningsplatserna, viktig samhällsservice men även attraktiva offentliga grönsystem och parkrum

Visionen talar mycket vagt om värdet av tillgängliga parkrum och grönsystem, istället talas en del av värdet av stadens vattenrum och kajer. Erfarenhetsmässigt är stadens gröna rum, och där ingår även begravningsplatser och kyrkogårdar, viktiga miljöer med stora upplevelsevärden.

Viktigt besöksmål: Skogskyrkogården ett UNESCO-världsarv.

Kulturmiljöer och arkitektur viktiga värden som måste vårdas och utvecklas med känslighet

Skogskyrkogården i södra Stockholm upptogs 1994 på UNESCOs lista över världsarv. Det är ett grannliga åtagande att förvalta detta levande kulturarv för kommande generationer. I och med världsarvsstatusen växte även betydelsen av begravningsplatsen som med sin unika arkitektur och helgjutna landskapsmiljöer är ett mycket viktigt besöksmål inte bara för stockholmare utan även för besökare från hela världen.

Kyrkogårdarna och begravningsplatserna utgör viktiga delar av stadens värdefulla kulturarv. Värdet av stadens kulturmiljöer kan inte underskattas. Visionen lyfter fram Stockholm som evenemangsstad men inte i lika hög grad dess kulturmiljövärden och den arkitektoniska pärla som staden är. Dess till stora delar enhetliga skala som inte förtar intrycket av vattenrummen, dess ofta omsorgsfullt gestaltade stadsmiljöer, närheten till grönsystem, som Gärdet, Djurgården, Nackareservatet, Nationalstadsparken och flera naturreservat.

Det bör också tydliggöras i visionen att arkitekturen och kulturmiljöerna ska vårdas och att nya tillägg ska göras med stor känslighet. Ett gott exempel är exempelvis Skogskyrkogårdens nya krematorium. Byggnaden begåvades med Sveriges finaste arkitekturpris 2013, Kasper Salin priset. Inom kulturreseptatet Järva friområde planeras för en ny begravningsplats som tar hänsyn till befintliga kulturmiljöer och landskapsvärden. Planeringen är ett resultat av en allmän arkitekttävling.

Konkurrens om marken – viktigt att bygga även för samhällsservice- Järva begravningsplats för framtida behov.

Visionen talar om flera utmaningar men konflikten om tillgång till byggbar mark mellan bostäder och annan samhällsservice beskrivs inte lika tydligt. Som ett led i långsiktig planering, ökad tillgänglighet och för att tillmötesgå efterfrågan på en mångfald av gravskick och gravmönster har kyrkogårdsförvaltningen under många år planerat för en ny begravningsplats i nordvästra Stockholm. Planerna har ändrats och

anpassats utifrån andra behov och nu senast utifrån krav på mera byggbar mark för bostäder.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Mikael Magnusson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Stellan F Hamrin (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Katarina Luhr m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen vill framhålla att det är ett gediget arbete som har genomförts inför revideringen av Vision 2030. Det är positivt att samtliga förvaltningar och bolag samlats för att ta ett helhetsgrepp på stadens framtid och förvaltningen anser det mycket glädjande att miljöfrågorna nu är integrerade i visionen på ett tydligare sätt jämfört med tidigare visionstexter.

Miljöförvaltningen ser det vidare som positivt att ökad medborgardialog och utökad samverkan mellan förvaltningar och bolag vid ett flertal tillfällen nämns. För att möta de kommande utmaningarna behöver staden som helhet formera sig och lyhört förankra sig hos stadens medborgare. Ökad samverkan skapar också ett bättre flöde som i slutänden är till gagn för den enskilde medborgaren.

Visionen nämner också vikten av kompetenta medarbetare och möjligheten att attrahera rätt kompetens. Betydelsen av medarbetares kunskap och trivsel för verksamhetens resultat kan inte nog betonas.

Betoningen på ökad användning av tekniska hjälpmedel är också positiv, miljöförvaltningen ser att det finns stor potential som ännu inte till fullo är utnyttjad. Det gäller till exempel utvecklingen av e-tjänster och som plattform för kommunikation mellan medborgare, politiker och tjänstemän. Stadens egna system svarar i dagsläget inte fullt ut mot de krav förvaltningarna ställer och därför är det bra att i visionen ha höga ambitioner om en väl fungerande IT-infrastruktur.

Ett utbyggt cykelvägnät är också det värdefullt eftersom antalet cyklister stadigt ökar. Det bekräftas av resultatet av medborgarenkäten *Miljö och miljövanor i Stockholm 2013*, där det framgår att det i september 2013 var lika många som cyklade som tog bilen till jobbet.

Sett till revideringen av visionen som helhet är miljöförvaltningen mycket positiv

till de förändringar som har gjorts. Visionen är tydligare och mer konkret än tidigare. Den ökade konkretiseringen är viktigt inte minst för stadens medarbetare för att göra visionen angelägen och tillämpbar i det egna arbetet. Det är också positivt att det anges att varor som upphandlas och används inte innehåller ämnen som utgör risk för människa och miljö. Miljöförvaltningen skulle dock önska att det än mer framhålls att stadens egna verksamheter ska drivas på bästa möjliga miljömässiga sätt; att tydligt framhålla en sådan strävan är viktigt eftersom staden själv har rådighet över utvecklingen samt visar att staden vill agera som ett föredöme för andra verksamheter. Det är något som i sin tur ökar stadens trovärdighet.

Kommunfullmäktige gav den 16 juni kommunstyrelsen i uppdrag att i samband med nästkommande revidering inarbeta målsättningen ”Fossilbränsleoberoende organisation 2030” i stadens miljöprogram enligt detta utlåtande. Staden behöver dock ha höga ambitioner även på andra miljöområden än klimatarbetet.

Vidare använder visionen inte uttryckligen termerna socialt och ekologiskt hållbar även om det ofta implicit kan utläsas i texterna. Miljöförvaltningen ser gärna ett tillägg om att Stockholm 2030 är ett föredöme som lyckats kombinera en social och ekologiskt hållbar utveckling med en snabb befolkningsökning.

Som tillägg till det ovan nämnda har miljöförvaltningen följande förslag på tillägg och omformuleringar för att än mer tydliggöra den helhetsmässigt väl reviderade Vision 2030.

En ekologiskt hållbar stad

Som tidigare nämnt är det mycket glädjande att miljöfrågorna nu integrerats i visionen. Förvaltningen saknar dock en beskrivning av de befintliga värden vi har i Stockholm så som ren luft, rena vatten och höga ekologiska värden i form av grönområden och en rik biologisk mångfald. Dessa värden bidrog starkt till att Stockholm utsågs till Europas första miljöhuvudstad år 2010 och de bidrar också till att Stockholm attraherar turister och företag. Under rubriken *En ekologiskt hållbar stad* anges att ”Teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och ekonomisk tillväxt utgör goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle”. I den reviderade versionen har ”en genomtänkt stadsplanering” lagts till vilket kan tyckas stärka möjligheten till att ta hänsyn och stärka de ekologiska kvaliteterna i staden. Om staden i visionen ska använda begreppet ekologiskt hållbar, vilket förvaltningen anser att man bör, måste man förhålla sig till de ekologiska värden vi har i staden och de ekosystem som upprätthåller dessa värden. Vidare föreslår miljöförvaltningen att barnperspektivet tydligare lyfts fram i frågor om exempelvis behov av rekreation, idrott och lek och önskvärd utformning av miljön kring förskolor och skolor. För att ytterligare förtydliga visionen föreslår miljöförvaltningen därför nedan förändring under rubriken *En ekologiskt hållbar stad*;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
I Stockholm är det enkelt att leva miljövänligt. Teknikutveckling, en	I Stockholm är det enkelt att leva miljövänligt. Teknikutveckling, en

genomtänkt stadsplanering och ekonomisk tillväxt utgör goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle. Samtidigt som befolkningen ökat kraftigt har miljöbelastningen per invånare minskat. Den täta staden är också den hållbara staden. Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefritt 2050. Genom energieffektivisering och ökad användning av fossilbränslefria energikällor bidrar Stockholm till att växthuseffekten minskar.	genomtänkt stadsplanering <i>i harmoni med befintliga ekosystem</i> och ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle. Samtidigt som befolkningen ökat kraftigt har miljöbelastningen per invånare minskat. Den täta staden är också den hållbara staden. <i>Stockholm är en hälsosam stad. Luft och vatten har god kvalitet och markföroreningar innebär inte en risk för människors hälsa. Staden är planerad så att buller inte längre utgör ett hälsoproblem för stadens invånare. Stockholmare i alla åldrar har ett rikt utbud av lek- och motionsmöjligheter för fysisk hälsa.</i> Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefritt 2050. Genom energieffektivisering och ökad användning av fossilbränslefria energikällor bidrar Stockholm till att växthuseffekten minskar. <i>År 2030 är fjärrvärmeproduktionen fossilbränslefri. Staden är också anpassad för de klimatförändringar som väntas, som t.ex. värmeböljor och kraftiga regn.</i>
--	--

Enligt beräkningarna i *Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050* kommer en liten andel fossila bränslen även fortsatt eldas. Det här är dock något som får kompenseras på annat sätt.

Förvaltningen föreslår också mot bakgrund av skrivningen om fossilfri fordons- och kollektivtrafik under avsnittet *Ett välfungerande transportsystem* att en mening stryks under avsnittet *En ekologiskt hållbar stad*. Skälet till strykningen är att målet att minska biltrafikens utsläpp med en tredjedel jämfört med år 2000 förmodligen är en alltför begränsad ambition. Med fordonsflottans utveckling och stadens åtgärder taget i beaktande torde målet kunna sättas högre.

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Genom tuffare miljökrav för bilar har biltrafikens utsläpp minskat med en tredjedel jämfört med år 2000. Tillgången på miljöbränslen är god. Smarta trafiklösningar och modern informationsteknik har ökat framkomligheten och därmed ytterligare minskat utsläppen.	Tillgången på miljöbränslen är god. Smarta trafiklösningar och modern informationsteknik har ökat framkomligheten och därmed ytterligare minskat utsläppen.

Miljöförvaltningen anser det viktigt att stockholmarnas kunskap om, och möjlighet att, leva klimatsmart lyfts fram. Därför föreslås slutligen följande tillägg under samma avsnitt;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Stockholm är ett föredöme för hållbart boende. Nya bostadsområden byggs genomgående utifrån ett hållbart perspektiv. Vid ny- och ombyggnationer används klimatsmart teknik, hållbara material och skärpta miljö- och energikrav. En omfattande energieffektivisering har även skett inom det befintliga byggnadsbeståndet. Inomhusmiljön i bostäder och verksamhetslokaler håller hög klass utifrån internationella certifieringssystem.	Stockholm är ett föredöme för hållbart boende. Nya bostadsområden byggs genomgående utifrån ett hållbart perspektiv. Vid ny- och ombyggnationer används klimatsmart teknik, hållbara material och skärpta miljö- och energikrav. En omfattande energieffektivisering har även skett inom det befintliga byggnadsbeståndet. Inomhusmiljön i bostäder och verksamhetslokaler håller hög klass utifrån internationella certifieringssystem. <i>Stockholmarna har god kunskap om hur man kan utnyttja stadens infrastruktur och utbud av varor och tjänster för att leva klimatsmart. Stockholmarna är världens mest miljömedvetna befolkning.</i>

Vad gäller miljöförvaltningens övriga förslag till förtydliganden under övriga avsnitt presenteras de nedan i den ordning de redovisas i förslag till reviderad vision.

Utbildning i världsklass

För att betona utbildningens roll i att skapa klimatsmarta medborgare för en hållbar tillväxt föreslår miljöförvaltningen att skrivningen ”framtidens miljömedvetna medborgare” används;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer präglar alla grund- och gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens tas tillvara och alla barn och ungdomar ges möjlighet att växa och utvecklas till framtidens världsmedborgare. Eleverna lär sig att ta ansvar för sina studier och det egna lärandet. Förväntningarna är höga på att alla elever ska nå goda resultat utifrån sina förutsättningar och skolan ger rätt stöd till alla elever.	Kunskap, bildning och stimulerande studiemiljöer präglar alla grund- och gymnasieskolor. Kulturell och språklig kompetens tas tillvara och alla barn och ungdomar ges möjlighet att växa och utvecklas till framtidens <i>miljömedvetna</i> världsmedborgare. Eleverna lär sig att ta ansvar för sina studier och det egna lärandet. Förväntningarna är höga på att alla elever ska nå goda resultat utifrån sina förutsättningar och skolan ger rätt stöd till alla elever.

Företagande i världsklass

Här föreslår miljöförvaltningen ett tillägg för att betona att möjligheten att tillmötesgå olika intressen inte behöver stå i motsättning till varandra;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Företagandet stöds också av en högklassig infrastruktur. I regionen finns väl fungerande väg- och järnvägsnät, flygplatser med direktförbindelser till hela världen, hamnar, tillförlitliga system för energiförsörjning och en IT-infrastruktur i världsklass. Den fysiska planeringen är flexibel så att olika etableringsbehov enkelt kan tillgodoses. Detta har bidragit till attraktiva och blandade stadsdelar.	Företagandet stöds också av en högklassig infrastruktur. I regionen finns väl fungerande väg- och järnvägsnät, flygplatser med direktförbindelser till hela världen, hamnar, tillförlitliga system för energiförsörjning och en IT-infrastruktur i världsklass. Den fysiska planeringen är flexibel <i>och strategisk så att befintliga värden värnas samtidigt som</i> olika etableringsbehov enkelt kan tillgodoses. Detta har bidragit till attraktiva och blandade stadsdelar.

Mångsidig och upplevelserik, Levande stad

Under ingressen för huvudavsnittet föreslår miljöförvaltningen ett tillägg både marknadsför staden och ger en indikator på att gifter i fisk ska vara tillräckligt låga;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Stockholm är kontrasternas stad. Här samsas en intensiv storstadspuls med en unik natur där det går att bada	Stockholm är kontrasternas stad. Här samsas en intensiv storstadspuls med en unik natur där det går att bada

mitt i city. Här finns ett rikt nöjes- och kulturliv, men också en infrastruktur som gör det möjligt för stockholmarna att leva klimatsmart. En medveten teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och en hög ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar för en uthålligt växande stad.	<i>och fiska ätbar fisk</i> mitt i city. Här finns ett rikt nöjes- och kulturliv, men också en infrastruktur som gör det möjligt för stockholmarna att leva klimatsmart. En medveten teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och en hög ekonomisk tillväxt ger goda förutsättningar för en uthålligt växande stad.
--	--

Under delavsnittet *Levande stad* föreslås följande förändringar med fokus på ekosystemtjänster, ett utökat barnperspektiv samt tillgång till idrotts- och rekreationsområden;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Nya hållbara stadsmiljöer har vuxit fram i hela staden med en blandning av bostäder och verksamheter. Staden och regionen är tätare, mer funktionsblandad och sammanhållen. Förtätningen har skett utifrån en tydlig strategi som inkluderar komplettering, förnyelse och omvandling där viktiga grönområden sparats. I alla delar av staden finns levande gatumiljöer med spännande arkitektur, nya och upprustade kajområden, torg och parker där stockholmarna gärna vistas samt goda förutsättningar för service, handel och kulturutbud.	Nya hållbara stadsmiljöer har vuxit fram i hela staden med en blandning av bostäder och verksamheter. Staden och regionen är tätare, mer funktionsblandad och sammanhållen. Förtätningen har skett utifrån en tydlig strategi som inkluderar komplettering, förnyelse och omvandling där viktiga grönområden sparats. <i>De ekosystemtjänster som natur- och parkområden genererar tillvaratas och nyttjas.</i> I alla delar av staden finns levande gatumiljöer med spännande arkitektur, nya och upprustade kajområden, torg och parker där stockholmarna gärna vistas samt goda förutsättningar för service, handel och kulturutbud. <i>Barn i alla åldrar har en mångfald av stimulerande lek- och vistelseytor i sitt närområde. Det finns också goda möjligheter till spontanidrott och ett stort utbud av idrottsaktiviteter.</i>

Ett välfungerande transportsystem

Då begreppet koldioxidneutral saknar egentlig definition föreslår miljöförvaltningen följande ändring;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Transportsystemet utmärks av en innovativ och koldioxidneutral transport- och miljöteknik och av en välutvecklad logistisk planering för varor och gods. Merparten av fordonen och kollektivtrafiken använder fossilfria drivmedel och infrastrukturen har anpassats för att möta de förändrade behoven.	Transportsystemet utmärks av en innovativ och <i>koldioxidsnål</i> transport- och miljöteknik och av en välutvecklad logistisk planering för varor och gods. Merparten av fordonen och kollektivtrafiken använder fossilfria drivmedel och infrastrukturen har anpassats för att möta de förändrade behoven.

I visionstexten nämns också att ”Spårväg Syd binder samman de södra delarna av Stockholmsregionen”. Här bör det övervägas huruvida det är regionen eller de södra delarna av staden som ska omnämnas.

Världsberömd upplevelsestad

Det är mycket positivt att de kvaliteter Stockholm har i form av rent vatten lyfts som en central aspekt. Miljöförvaltningen föreslår i linje med vad som är skrivet att värdet i befintliga naturområden får en mer framträdande roll;

<i>Lydelse i reviderad vision</i>	<i>Förslag på alternativ lydelse</i>
Stockholm är en enastående stad på vatten. Både Mälaren och skärgården erbjuder världsunika attraktioner med anknytning till vatten. Här finns rena sjöar och vattendrag som erbjuder goda möjligheter till rekreation. Stockholms många strandbad har en god vattenkvalitet och utgör en stor tillgång. Tillgängligheten till stränder och vattnet har utvecklats till en unik kvalitet för alla stockholmare.	Stockholm är en enastående stad på vatten. Både Mälaren och skärgården erbjuder världsunika attraktioner med anknytning till vatten. Här finns rena sjöar och vattendrag som erbjuder goda möjligheter till rekreation. Stockholms många strandbad har en god vattenkvalitet och utgör en stor tillgång. Tillgängligheten till stränder och vattnet har utvecklats till en unik kvalitet för alla stockholmare. <i>I innerstadens direkta närhet finns flera värdefulla naturområden av olika karaktär som inte bara är viktiga för dem som bor i staden utan också uppskattas av besökare från hela världen. Här finns Nationalstadsparkens ädellövskogar och naturreservat med tysta och rofyllda områden. Kombinationen storstad och lättillgänglig vacker</i>

	<i>natur är en kvalitet som gör Stockholm till ett starkt turistmål.</i>
--	--

Vidare föreslår miljöförvaltningen under rubriken *Hela Stockholm ska växa*, andra stycket, att hela namnet på Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050 skrivs ut och inte som nu står skrivet Färdplan 2050.

Slutligen bör man kanske redan inledningsvis ange vem eller vilka som visionen riktar sig till. Med nuvarande formuleringar är det tydligt att det är såväl stockholmarna och företag och organisationer i Stockholm, som stadens egna anställda och förtroendevalda. Det finns delar under avsnittet stadens ledning och styrning som kan te sig svårförståeliga för en bredare allmänhet.

Visionen problematiserar inte heller de målkonflikter som ofrånkomligen kommer att behöva hanteras av såväl staden som medborgarna. Det finns motstridiga intressen som var och en är fullt legitim och förståelig, men där det är omöjligt att tillgodose alla intressen fullt ut. Detta borde klargöras. Och det borde särskilt framhållas att inga intressen är överordnade andra. Det kommer att krävas avvägningar.

Det vore en styrka om visionen mer konkret redovisade hur stockholmarnas medverkan kan organiseras. De enorma förändringar som staden står inför kommer att kräva nya dialog- och medverkandeformer med allmänheten som fullt ut utnyttjar modern kommunikationsteknik och gör medborgarna delaktiga i de avvägningsbeslut som måste fattas.

Ett område som inte särskilt berörs är hur man skall förena ett ökat och mycket högt bostadsbyggande och ändå hitta produktionsformer som gör att boendekostnaderna blir rimliga. Det är kanske stadens största utmaning fram till 2030. Det borde i varje fall antydvas hur detta skulle kunna ske.

Avslutningsvis vill miljöförvaltningen på nytt framhålla att förvaltningen ställer sig mycket positiv till de revideringar som föreslås samt att det är ett mycket ambitiöst arbete som ligger bakom föreslagna förändringar.

Serviceenämnden

Serviceenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget till revideringen av Vision 2030. Förslaget förefaller vara väl genomarbetat och genomtänkt och bygga på en grundlig utredning. Förvaltningen anser att visionen i allt väsentligt omfattar de viktigaste områdena för medborgarna och för stadens utveckling. Visionen utgör dock en mycket stor utmaning för stadens organisation när det gäller att leva upp till dess mål och

intentioner.

Den reviderade visionen förefaller ha en något större betoning på de frågor som staden har rådighet över. Målsättningar som staden inte kan eller endast i ringa grad kan påverka har mindre utrymme jämfört med i nuvarande vision. Detta har ökat visionens tydlighet vilket kan underlätta för nämnderna när det gäller att formulera strategiskt inriktade mål och åtaganden.

Det är viktigt att överväga hur styrning, uppföljning och dialog avseende visionen ska ske. Genomförandet kräver en långsiktighet som måste säkerställas och påverka den årliga verksamhetsplaneringen på ett adekvat sätt. Vissa områden är mycket komplexa och rymmer målkonflikter som måste avvägas och hanteras. En aktiv dialog bör föras om prioriteringar, genomförande och resurser inom stadens organisation samt med medborgarna och andra intressenter. Förvaltningen bedömer att detta är helt nödvändigt om Vision 2030 med sitt nya innehåll ska kunna bli verklighet.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 september 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Christer Mellstrand (C), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Elina Åberg m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2030 har nu funnits i sju år och har haft stor betydelse för Stockholms utveckling. Det är stadens viktigaste styrdokument och har bland annat varit utgångspunkt för utformningen av *Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm*, och dess genomförande. Att visionen nu revideras och anpassas till aktuella frågeställningar och omvärldsförutsättningar är positivt och behovligt.

De revideringsmotiv som redovisas i underlaget genom stadsledningskontorets tjänsteutlåtande (bilaga 2) är väl underbyggda. I underlaget redovisas bra och informativ statistik som ger en bild av utvecklingen fram till nutiden. Det hade varit en styrka att även hänvisa till de framskrivningar och prognoser som ligger till grund för visionen. Det är viktigt att även bildmaterialet i visionen tydligt speglar stadens mångfald.

I förslaget till en reviderad vision 2030 hänvisas till ett antal stora utmaningar som har betydelse för stadens framtida fysiska utveckling. Samtidigt kan konstateras att det finns fler utmaningar som kan belysas tydligare, t.ex. anpassningsbehoven till ett förändrat klimat.

För stadsbyggnadskontoret är det naturligtvis även fortsättningsvis angeläget att den reviderade visionen kan användas som ett styrdokument i att utveckla Stockholm till en hållbar stad. Visionen ska bidra till att transformationen till en miljonstad går hand i hand med att förena en god kvalitet i det byggda, en effektiv markanvändning och en kontinuerlig minskning av klimatpåverkan. Stadens målsättning om social hållbarhet bör särskilt uppmärksammas.

I sammanhanget vill stadsbyggnadskontoret gärna framhålla att de relativt stora omvärldsförändringarna sedan år 2007 kan innebära att det i relativ närtid finns ett behov av att inleda ett arbete med en vision som sträcker sig fram till 2050.

Nedan redovisas Stadsbyggnadskontorets mer specifika synpunkter:

Stockholmarnas stad

I avsnittet *Delaktiga och trygga* presenteras förslag om förbättrade dialog- och samrådsprocesser. Detta ligger helt i linje med utveckling av dialoger och delaktighet som kontoret jobbat med de senaste åren och som sammanställdes i en rapport i april 2014. Ett viktigt led i stadsbyggnadsuppdraget är att kommunicera, och skapa förståelse för de förändringar som stadsutvecklingen innebär. Det ställs höga krav på stadens kommunikation med medborgarna, näringsliv och övriga aktörer. Den nu förslagna reviderade visionstexten öppnar för detta genom att ta upp vikten av dialog med stockholmarna där bland annat lokala kunskaper kommer till omfattande användning.

I avsnittet *Utbildning i världsklass* kan barnperspektivet förtydligas, likaså vikten av en kreativ skol- och förskolemiljö såväl inne som ute, samt dess påverkan på barns och ungas utveckling och hälsa.

Avsnittet *Service av högsta kvalitet* tar upp många viktiga aspekter på hur stadens olika förvaltningar och bolag ska arbeta i framtiden. Ett gott bemötande, effektivitet och tillgänglighet (24 timmars förvaltning) är viktiga för stadsbyggnadskontoret där framtidens service behöver stödjas av nya former av datainsamling, ny användning av digitala medier och nya tjänster för medborgare och företag. Stadens medborgare förväntar sig att Stockholm förblir den stad där nya tekniska lösningar tidigt introduceras och används.

I underlaget till avsnittet *En stad av mångfald – en sammanhållen stad* skrivs det att ”en fysiskt sammanhållen stad ger bättre förutsättningar för en socialt sammanhållen stad”. Det nämns också att ”staden behöver arbeta i befintliga strukturer och med ett helhetsperspektiv med långsiktiga, strukturerade och koordinerade metoder och arbetssätt inom fysisk planering, skola, utbildning, arbetsmarknad och sociala insatser för att skapa en positiv utveckling i stadens alla delar”. Detta ger en bra utgångspunkt för hur strategierna i *Promenadstaden* kan utvecklas.

I den reviderade visionstexten lyfts åter fram att staden ska vara utan fysiska och sociala barriärer, ha starka stadsdelar med attraktiva centrum och blandade upplåtelseformer samt att det sker en förnyelse av stadens historiska uppdelning. Detta understryker ytterligare vikten av att skapa förståelse för förändring hos medborgarna och övriga aktörer.

Innovativ och växande

Underlaget till detta kapitel beskriver bra de nya omvärldsförutsättningar, behov och utmaningar som staden står inför. Stadsbyggnadskontoret finner att skrivningarna i den föreslagna reviderade visionen är bra, men att de skulle kunna förstärkas genom en tydligare koppling till den fysiska planeringen så som det görs i avsnittet *Företagande i världsklass* där planeringens betydelse för företagandet uttryckligen framförs. Stadsbyggnadskontoret föreslår att texten ses över i detta kapitel så att de fysiska förutsättningarna och stadsplaneringens betydelse lyfts fram för att skapa ett starkt regioncentrum och en innovativ kunskapsstad.

Mångsidig och upplevelserik

Underlaget till detta kapitel beskriver väl hur Stockholm kan utvecklas ytterligare till en levande och attraktiv stad. Många insatser för att förverkliga det hänger ihop med den fysiska planeringen. De inriktningar och satsningar som beskrivs i underlaget speglar väl stadens fysiska förändringsarbete sedan 1980-talet.

Den reviderade visionstexten i avsnittet *Levande stad* utgör ett bra underlag för en uppdatering av *Promenadstaden*. Det är positivt att den reviderade visionen också tydligt talar om stadsplaneringens stora uppgift att skapa täta, sammanhållande och samtidigt blandade stadsdelar. Visionen kan förtydligas i att en sammanhållen stad kan utformas med att bygga ihop stadsdelar, men även stärka kvaliteterna i det gröna. Med andra ord att den öppnar för en sektorsövergripande planering där det skapas en stad med höga kvaliteter och varierande funktioner.

Avsnittet *Ett välfungerande transportsystem* sammanfattar de ambitioner som också uttrycks i *Promenadstadens inriktningar* samt i *Framkomlighetsstrategin*. Generellt kan texten i detta avsnitt bli mer specifik beträffande hur den fysiska planeringen kan bidra till ett koldioxidneutralt system.

Avsnittet *En ekologiskt hållbar stad* behandlar ett antal ofrånkomliga byggstenar som behövs för en hållbar stadsutveckling, men kan kompletteras med skrivningar om en robust och klimatanpassad stad (som behandlas utförligt i underlaget), vikten av att arbeta med ekosystemtjänster och stadens unika förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv samt minskad resursanvändning. Även betoningen av en effektiv markanvändning bör finnas med i visionstexten,

Sammanfattningsvis konstaterar stadsbyggnadskontoret att detta kapitel fångar in centrala budskap i stadens befintliga styrdokument. Bättre regionala kopplingar, klimatanpassning, ekosystemtjänster, och minskad resursanvändning är dock några perspektiv som kan tydliggöras i visionens reviderade text.

Vision och genomförande

Kontoret tycker det är mycket positivt att förslaget till en reviderad vision innefattar genomförandefrågor. Avsnitten som berör genomförandet kan med fördel kortas ned och koncentrera sig på de mest väsentliga insatserna för just genomförandet. Stadens integrerade ledningssystem behöver vidareutvecklas med nya indikatorer för exempelvis stadsutveckling för att säkerställa att visionens mål nås.

Stadsbyggnadskontoret tycker också att det är positivt att visionen tydliggör att "hela Stockholm ska växa". En av förutsättningarna för detta är bland annat en uppdaterad översiktsplan. En samstämmighet mellan stadens vision och

översiktsplanen är avgörande för att driva stadens hållbara utveckling framåt.

Även samarbetet inom staden och med parter utanför stadens gränser lyfts fram som mycket viktigt för att kunna genomföra visionen. Stadsbyggnadskontoret instämmer i detta och vill även understryka vikten av en kontinuerlig samverkan i regionen och i samband med framtagandet av ny regionplan. Även internationellt samarbete och utbyte är viktiga för att skapa en stad i världsklass. Utvecklingen av en hållbar stad behöver kontinuerligt lärande.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Ingegerd Akselsson Le Douaron m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (S), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Mot bakgrund av att Stockholm och omvärlden förändras är det nödvändigt att visionen förhåller sig till detta och revideras.

Det strategiska åtagandet är en grund för nämndernas systematiska arbete; planering, uppföljning och utveckling. Detta är en förutsättning för att nå mål och vision.

Förvaltningen instämmer i de förändringar som föreslås i visionen och vill framför följande synpunkter:

- Avsnittet om Stockholms stad som attraktiv arbetsgivare kan utvecklas ytterligare. Ett växande Stockholm ställer höga krav på att staden, utifrån medborgarnas behov, kan attrahera de bästa medarbetarna och cheferna till sina verksamheter. Utvecklingsmöjligheter och alternativa karriärvägar möjliggör en positiv rörlighet inom staden.
- Följande mening i avsnittet ”Utbildning i världsklass” ”*Arbetsvillkor*,

arbetsmiljö och karriärmöjligheter lockar de bästa lärarstudenterna till Stockholm”
bör ändras till Arbetsvillkor, arbetsmiljö och karriärmöjligheter lockar de bästa lärarna och lärarstudenterna till Stockholm.

- Visionen bör kompletteras om utmaningen när det gäller skolutbyggnad i ett växande Stockholm.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Anders Löwdin m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig bakom förslaget till reviderad Vision 2030 och anser att den är väl genomarbetad. Den nya visionen gör det tydligt att Stockholm är till för sina medborgare och inbjuder till delaktighet.

Bromma kommer under de närmaste tre åren att få runt 6 000 nya invånare och kommer därmed att förtätas avsevärt. Det är ett välkommet tillskott av nya brommabor, men det kommer också att ställa stora krav på samhället.

Bromma har många grönområden, naturreservat och vackra strandpromenader. Stadsdelsförvaltningen anser att det är av största vikt att Bromma inte förlorar sin karaktär och sina rekreationsområden då bebyggelsen förtätas. Möjligtvis bör det betonas ytterligare i Vision 2030 att det är viktigt att den här typen av miljöer ska bevaras (jmf avsnittet ”Levande stad” sid. 82 av 114).

Nya familjer innebär fler bilar och ett hårt belastat vägnät kommer att få ytterligare trafikanter. Stadsdelsförvaltningen anser att avsnittet som rör tillgänglighet bl.a. genom rejält utbyggd kollektivtrafik samt förbättrade och nya tvärförbindelser som knyter ihop stadens olika delar är särskilt viktigt (se avsnittet ”Ett välfungerande

transportsystem” sid. 94 av 114).

Förvaltningen anser även att det är positivt att stor vikt läggs vid ekologisk hållbarhet (se avsnitt ”En ekologiskt hållbar stad” sid. 102 av 114).

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V), Kristina Öberg, Parvin Araghi (S), Jimmy Lindgren (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Åsa Öckerman, Sarah Johansson båda (MP), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till reviderad vision. Det är bra att visionen uppdateras utifrån omvärldens förändringar och att hänsyn tas till förändrade utvecklingstendenser. Texterna är till stor del mer stringenta än tidigare.

Det är bra att ordningen på de tre temana har bytt plats, så att medborgarnas Stockholm kommer först, samt att avsnitten ”En sammanhållen stad” och ”En stad av mångfald” har förts ihop till ett avsnitt. Dialog med medborgare och bemötande har lyfts fram, vilket också är bra.

Arbets sättet med revideringen har varit brett och har involverat många, även externa parter och medborgare, vilket är bra. Det ger en bra grund för att många olika kompetenser och synvinklar har kunnat inhämtas och tillvaratas.

För att nå ut till anställda och medborgare är det viktigt att med genomtänkt kommunikationsstrategi, så att visionen även fortsättningsvis hålls levande, samt att arbetsmaterial tas fram för arbete och förankring med visionen på alla nivåer i organisationen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Mariana Moreira Duarte m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Lars Bäck (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Lars Bäck (V), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2030 sträcker sig sexton år framåt i tiden vilket inte är särskilt avlägset. Förvaltningen anser att det är positivt med en gemensam vision som bidrar till en samsyn hos alla som arbetar i staden.

Den reviderade texten har anpassats till vad som hänt sedan 2007 och vad staden anser om utvecklingen från 2014 och fram till 2030. Skillnaden mot när nu gällande vision togs fram är att befolkningsökningen har gått mycket snabbare än vad tidigare prognoser visat. Det har även tillkommit nya grupper med behov av stöd från samhället och socialtjänsten vilket gör att stadens verksamheter måste anpassas för att kunna möta de förändrade behoven. Dessutom förändras kraven på den kommunala servicen genom den snabba tillväxten i staden. En annan förändring är de infrastruktursatsningar som har beslutats som utbyggnaden av tunnelbanan.

Förvaltningen har i stort inga invändningar mot förslaget till revidering men har några kommentarer till de olika avsnitten.

Stockholmarnas stad

Under rubriken *Delaktiga och trygga* har stycket om Stockholm som världens mest tillgängliga huvudstad tagits bort. I tidigare version sades att tillgänglighet skulle vara ett varumärke för staden. Målet om tillgänglighet är ännu inte uppnått och förvaltningen anser att detta område bör prioriteras även i fortsättningen.

Avsnittet *Service av högsta kvalitet* innehåller många goda ambitioner men kan göras tydligare på vissa områden.

Förvaltningen är positiv till en vision som erbjuder äldre särskilda boenden med ändamålsenliga fysiska miljöer och till att det ska finnas en mångfald av boenden med olika inriktningar att välja mellan. Däremot saknar förvaltningen en vision kring individualisering och en meningsfull vardag när den äldre väl har flyttat in i boendet. En formulering liknande den som finns för personer med funktionsnedsättning – ”varje dag utgår verksamheterna från individens behov och med perspektivet att stärka den enskilda individen” – skulle ge visionen en tydligare koppling till stadens värdegrund för äldreomsorgen.

Förvaltningen menar också att förebyggande sociala, fysiska och kulturella

aktiviteter för äldre borde få en mer framträdande roll i visionen. Förslagsvis kopplas den i det sammanhanget tydligare till en fortsatt utveckling av stadens samarbete med frivillig-organisationer.

Utveckling av arbetssätt och metoder inom vård och omsorg samt skola lyfts fram. Den pedagogiska utvecklingen av förskolan under de senaste åren med ett större antal utbildade medarbetare bör också uppmärksammas i visionen. Det är ett verksamhetsområde som växer och där behovet är stort av exempelvis förskollärare.

Avsnittet *Utbildning i världsklass* innehåller stora och bra visioner men förvaltningen anser att en skola i världsklass inte bara ska ge teoretiska kunskaper – även praktiska ämnen som idrott och hälsa är väsentliga. Det saknas visioner om hur vi ska få barn och ungdomar att motionera och röra sig mer. En av de viktigaste folkhälsouppgifterna är att få barn och ungdomar att vara mer fysiskt aktiva.

Avsnittet *En stad av mångfald – en sammanhållen stad* tar upp vad staden menar med begreppet mångfald. Förvaltningen håller med om att visionen om mångfald och integration bör vidgas från att främst handla om fysisk planering till att omfatta alla människors lika värde. För att nå mångfald i en vidare bemärkelse är en fysiskt sammanhållen stad dock en bit på vägen. Det ger även förutsättningar för en bättre social integration. Visionen om attraktiva tyngdpunkter i ytterstaden borde poängteras och lyftas fram.

I skildringen av staden saknar förvaltningen en beskrivning av tillgången till friluft- och rekreationsområden och andra platser för idrott och hälsa.

Innovativ och växande

Avsnittet *Centrum i en stark och växande region* redogör för staden som Sveriges motor för tillväxt. Branscher som informationsteknologi, life science och miljöteknik beskrivs som innovativa och växande. Det bör finnas visioner även för andra branscher som har potential att växa. Exempelvis näringar som livsmedel, matkultur och besöks- och turistnäringen bör få utrymme i en reviderad vision.

Att målmedvetet arbeta för visionen att Stockholm ska bli en världsledande kunskapsregion är en bra ambition. Förvaltningen ser gärna att även Stockholm söder om innerstaden finns med i visionen om staden som en kunskapsregion. Söder om staden finns exempelvis Södertörns högskola. Det är viktigt att markera i visionen att utbildning och utveckling också tillhör söderort. Farsta ska utvecklas till en tyngdpunkt och kan på sikt växa till Farstastaden och därmed få stor betydelse.

Under rubriken *Företagande i världsklass* finns begreppet flexibel fysisk planering. Det är inte självklart vad det innebär. Planprocesser styrs av plan- och bygglagen och innefattar samråd med medborgarna och kan inte forceras i alltför hög grad. Förvaltningen håller dock med om att visionen måste vara att den fysiska planeringen ska bidra till blandade och attraktiva stadsdelar.

Mångsidig och upplevelserik

I avsnittet *Levande stad* saknas några områden som förvaltningen anser bör ingå i visionen, exempelvis bevarandet av kulturhistoriska och historiska värden och miljöer. Även alla möjligheter till idrott och hälsa som staden erbjuder saknas.

Viktigt är också att omvandlingen av tyngdpunkter som Farsta verkligen blir av i

den omfattning som planeras. För att skapa attraktiva stadsmiljöer krävs mer än bara bostäder. En ansvarsfull och framtidsinriktad samhällsplanering kräver även förskolor, skolor, arbetsplatser, grönområden och service av olika slag.

Vad gäller stycket *Ett välfungerande transportsystem* vill förvaltningen endast poängtera att bättre tvärförbindelser i söderort är centrala för att öka attraktiviteten i denna del av staden.

Förvaltningen instämmer i det mesta under rubriken *En ekologiskt hållbar stad*. Lite förvånande är dock att det föreslås anpassningar i tillämpningen av bullernormen. Samtidigt konstateras att buller är den miljöstörning som drabbar flest personer. Förvaltningen saknar även visioner för hur staden ska klara klimatanpassning och översvämningsrisker.

Det saknas också visioner för bevarande och skydd av parker och grönområden. Ska det byggas 140 000 bostäder i Stockholm är det oerhört viktigt att det finns grönytor och naturområden i tillräcklig omfattning för den växande befolkningen. Självklart behövs också en strategi för att bevara den biologiska mångfalden.

Det sista avsnittet, *Världsberömd upplevelsestad*, har ett alltför tydligt fokus på att marknadsföra innerstaden. Förvaltningen tycker att exempelvis ytterstadens tyngdpunkter bör passa in bland stadens attraktioner år 2030.

Vision och genomförande

Stockholms utmaningar

Den snabba befolkningsökningen kräver att utbyggnadstakten av bostäder ökar. Fler invånare kräver större kapacitet i kollektiv-trafiken och framkomligheten måste effektiviseras även för andra trafikslag. Stockholmarens livsmiljö ska samtidigt vara ekologiskt hållbar. Inom all planering måste hänsyn tas till förväntade klimatförändringar. Stockholm ska inte vara en segregerad stad. Ytterstaden måste få en starkare koppling in mot staden.

Ett strategiskt åtagande i Stockholms stad

Visionen ska ses som ett strategiskt åtagande från stadens sida. Förvaltningen instämmer i stort men önskar tydligare mål och vision om stadens långsiktigt hållbara utveckling. Vi saknar visioner om hur grönbrågorna, natur och park, ska beaktas och utvecklas. Med en ökande befolkning blir behovet av rekreationsytor större än vad det är idag. Detta måste gå ihop med det omfattande bostadsbyggandet. En mycket viktig del för att få med stockholmarna i utbyggnaden av staden är att utveckla modeller för dialog där medborgarna kan vara med och påverka.

Vad gäller beskrivningen av hur Vision 2030 ska användas och följas upp i stadens olika verksamheter har förvaltningen inte något att invända.

Det är positivt att samarbete mellan kommuner, landsting och statliga aktörer framhålls för att få en hållbar tillväxt. Stockholm som kommun kan inte nå visionens mål på egen hand.

I förslaget framhålls att den statliga styrningen behöver bli mer flexibel till de regionala förutsättningarna, särskilt gällande plan- och bygglagen, bullernormer och miljöbalken. Förvaltningen instämmer delvis i att det är önskvärt att detaljplaner skyndas på. Men den demokratiska processen med medborgarnas möjlighet till samråd

och insyn bör inte forceras alltför mycket.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Jessica Jormtun m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 juni 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ser positivt på att Vision 2030 har reviderats. Det är särskilt positivt att Stockholms stad och mjuka värden som bemötande och dialog har lyfts fram i den reviderade visionen. På så sätt speglas bredden i stadens verksamheter och viktiga välfärdstjänster inkluderas tydligare i visionen.

I förslaget framgår att "Stockholmarna inbjuds regelbundet till att delta i dialoger kring frågor som berör människor i vardagen och utvecklingen av Stockholms olika delar." Olika former för dialog behöver därför prioriteras och utvecklas för att rätt förväntningar skapas och att stadens service stämmer överens med de behov som stockholmarna har. Dialog och samverkan med andra myndigheter såsom polis, arbetsförmedling, hälso- och sjukvård och det lokala näringslivet är också viktiga för att hitta en effektiv samverkan som gynnar företagarna och stockholmarna.

Det är positivt att visionen tar höjd för ett attraktivt och starkt näringsliv. Förvaltningen anser att en förutsättning för att Stockholm ska vara "en möjliggörande stad i alla delar av staden" behöver de geografiska områdenas starka sidor och särart stärkas och utvecklas. Det är viktigt att skapa förutsättningar för en jämn fördelning av arbetsplatser mellan norra och södra Stockholm.

Visionen visar på att "Stockholmsregionen har flyttat fram sina positioner inom en rad forskningsområden och nya multidisciplinära forskningssamarbeten har utvecklas.

Universiteten är världsledande inom bland annat informationsteknik, kreativa näringar, life science och miljöteknik.”

Stockholms regionala innovationsstrategi är ett annat viktigt initiativ för att stärka regionens tillväxt. Ett tydligt fokus är de tvärvetenskapliga idé- och kunskapsutbyten både mellan universitet och högskolor och mellan akademin och andra samhällsaktörer. Cross Innovation är ett initiativ som letts av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning för att bidra till utvecklingen av tvärsektoriella utbyten. Fler initiativ i det formatet, med systematik att ta till vara och kommersialisera innovationer, kan med fördel utvecklas.

I visionen framgår också att ”det finns en stor öppenhet och tolerans för nya idéer och individer. Den kreativa sektorn har utvecklats och skapar arbetstillfällen och tillväxt. Geografisk koncentration är en viktig drivkraft för tillväxt och utveckling” vilket också bekräftas av oberoende studier på området.

En stor del av företagen inom de kreativa näringarna är lokaliserade söder om city, mot Södermalm, Söderort och i synnerhet Telefonplan. Telefonplan har idag utvecklats till ett av Sveriges största kluster för företagare inom kreativa näringar, med bl.a. Konstfack, Transit, Hyper Island och Kolonien. Telefonplan lyfts fram, i SLL:s rapport ”Synergier mellan investeringar - för en tät och flerkärnig Stockholmsregion 2014”, som stärker den bilden.

Med ett förtydligande om kreativa näringar skulle visionen om ett starkt näringsliv, kunna kompletteras med en fortsatt positiv utveckling av Söderort och Telefonplan.

Visionen om en växande stad ger, som förvaltningen ser det, också en ökad efterfrågan på offentliga mötesplatser. Hägersten-Liljeholmen är ett gott exempel på en av Stockholms snabbast växande stadsdelar, vilket innebär att olika typer av service behöver finnas där invånarna finns, inte minst för de grupper som har svårt att röra sig över staden. Sommarjobben för ungdomar är ett annat viktigt område.

Några av de stora ekonomiska och planeringsmässiga utmaningarna för förvaltningen är den fortsatta utbyggnaden och upprustning av äldre förskolor, för att leva upp till visionen. En annan utmaning är att behålla och rekrytera nya medarbetare med rätt kompetens och engagemang. Enligt visionen ska Stockholms stad som arbetsgivare vara ansvarstagande och ha en modern syn på vård- och serviceyrken. Medarbetarnas utbildning och kompetens ska svara mot de krav som verksamheterna ställer. Här ser vi att bland annat att särskilda satsningar på digital kompetensutveckling behövs för att motsvara den bilden.

Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefritt 2050. Kapacitetsstarka färdmedel ska prioriteras, det vill säga kollektiv- gång- och cykeltrafik, genom fler reserverade körfält. Det är också viktigt att planera för näringslivets transporter och att identifiera platser som är lämpliga för godshantering. I det perspektivet blir det särskilt viktigt med en långsiktig och hållbar planering för godstrafik och transporter i och kring Västberga företagsområde.

Slutligen kan en central organisation och funktion för samordning och uppföljning av satsningar och insatser över staden, som håller i styrningen och har kompetens för

att komplettera och stötta förvaltningarna vara av betydelse. Förvaltningen bedömer att det är av stor vikt att berörda förvaltningar och bolag får ett tydligt uppdrag att utifrån sina respektive verksamheter och att kompetens och finansiella förutsättningar följer de som har i uppgift att fullfölja uppdraget. Förvaltningen medverkar gärna, med stor entusiasm, till att utveckla staden och ser fram mot att förverkliga Vision 2030.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Lars Jakobsson m fl (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning ser mycket positivt på förslaget till reviderad vision 2030 för Stockholm – ett Stockholms i världsklass. Visionen har fått mer av medborgarfokus och lyfter fram stadens service till medborgarna och det är bra. Det är också bra att visionen blivit tydligare i de delar där staden har rådighet över utvecklingen. Men staden kan och ska självklart samverka med andra myndigheter och externa aktörer av olika slag som en del i att nå visionens mål. Visionen förmedlar bilden av en öppen, tillgänglig, innovativ och mångfaldsrik stad som lever dygnet runt.

Det är positivt att visionen framhåller vikten av ett attraktivt och starkt näringsliv. I det sammanhanget är det viktigt att stadens hela geografiska område omfattas av goda förutsättningar för ett utvecklat näringsliv, inte minst för att skapa fler arbetsplatser i ytterstadens stadsdelar.

I visionen nämns att Stockholms ska vara en stad för evenemang av olika slag, inte minst idrottsliga sådana. Det är bra men det är också viktigt även ur ett folkhälsoperspektiv att även möjligheterna till att utöva idrott finns i stadens alla delar. Ytor för spontanidrott behövs också.

Visionen tar också fasta på hur staden kan byggas ut och utvecklas genom att

stränder och kajer blir tillgängliga för stockholmare och besökare. Det är mycket bra, men det finns anledning att även lyfta fram tillgängligheten längs stränder och vatten även i ytterstaden.

Staden som attraktiv arbetsgivare är en viktig del av visionen. Staden måste, för att kunna tillhandahålla välfärdstjänster av hög klass, kunna locka till sig kompetent personal, och dessutom behålla dem i stadens tjänst. Det är en stor utmaning i en expansiv Stockholmsregion där konkurrensen om arbetskraften är stor.

För att visionen ska kunna genomföras och bli verklighet behövs en organisation som kan samordna, följa upp, stötta och föra dialog med alla stadens förvaltningar och bolag. Det är också viktigt att de får tydliga uppdrag utifrån sina kompetensområden samt finansiella förutsättningar att bidra till att förverkliga visionen.

Fler konkreta synpunkter

Ur ett medborgarperspektiv är det viktigt att staden har ett bra bemötande och hög tillgänglighet gentemot de som söker stadens stöd och hjälp i olika livssituationer. Det bör exempelvis bli lättare att nå socialtjänsten även efter kontortid och kanske även vissa lördagar. Stycket om service av högsta kvalitet (sid 6) bör kompletteras med detta.

En konkret åtgärd för staden vad gäller tillgänglighet och service vore att planera för fler offentliga toaletter i staden. De ska självklart skötas och hållas rena och snygga.

Förvaltningen mycket positiv till frivilliginsatser för äldre (sid 7). Det bör övervägas om inte det skulle kunna gälla även inom området funktionsnedsättning. Förvaltningen vill också framhålla vikten av att det finns en mångfald av boenden för äldre som inte kan bo kvar hemma av olika orsaker (sid 8). Det är också viktigt att medarbetarnas utbildning och kompetens uppfyller de krav som ställs (sid 7).

Under stycket Utbildning i världsklass (sid 9) önskar förvaltningen att frågan om utmanande och stimulerande lärmiljöer även bör lyftas på förskolorna. Detta finns med i Lfpö 98, senast reviderad 2010. Vidare bör det på något sätt inkluderas att barnen bör erbjudas möjligheten att utveckla tilltron till den egna förmågan och att det går hand i hand med utvecklat ansvar för sitt lärande. Det är viktigt att det i visionen lyfts fram alla barns rätt till utbildning av hög kvalitet från förskolan och uppåt.

Det är viktigt att visionen tar fasta på mångfald i vid bemärkelse. Stycket om mångfald (sid 10) kan utvecklas ytterligare ur ett medborgar – och arbetsgivarperspektiv. Enligt stadens förslag till program/policy för HBTQ-frågor, som nu är ute på remiss, bör staden bli en föregångare där det är lätt att leva oavsett sexuell läggning och att var och en ska ha rätt att vara sig själv i en växande stad där alla behövs.

En stad i världsklass måste självklart vara en mänsklig stad som bejakar människor rätt att vara olika.

Stycket på sidan 11 om stadens chefer bör kompletteras med att staden bör arbeta mer aktivt med att rekrytera chefer med annan bakgrund än svensk. Det skulle bredda perspektiv och kompetens.

Stycket om ekologiskt hållbar stad (sid 20) är viktigt och bör kompletteras med åtgärder för att snabbt få bort skräp från gator och parker. Dels handlar det om att

påverka stockholmarna att hålla sin stad snygg men det handlar också om snabba åtgärder efter helger och större arrangemang. En stad är världsklass är snygg och ren.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Anders Ödmark m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Till förslaget till Vision 2030 är fogat ett tjänsteutlåtande som innehåller intressanta kunskaper om staden och dess utveckling väl värda att ägna stor uppmärksamhet och som kan vara värdefullt i olika planeringssammanhang.

Bearbetningen av Vision 2030 har inneburit ett antal ändringar jämfört med ursprungsversionen. Förvaltningen har inga invändningar mot innehållet men vill framföra synpunkter vad gäller några delar.

Service och kvalitet

Förvaltningen noterar med tillfredsställelse att förslaget till vision nu också beaktar behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Levande stad

I samband med exploateringen av Västra Kungsholmen har förvaltningen kunnat konstatera att konflikter ibland uppstått mellan behoven av hög exploateringsgrad och befolkningens och verksamheternas behov av parker och grönområden. Därför vill förvaltningen påpeka vikten av att staden i all bostadsplanering värnar grönytor och olika stadsdelars karaktär.

Ett välfungerande transportsystem

Erfarenheten från Västra Kungsholmen visar också på vikten av att det redan från början finns goda möjligheter att resa kollektivt till och från arbetsplatsen så att de boende inte blir hänvisade till bil.

Förvaltningen föreslår att nämnden besvarar remissen med detta tjänsteutlåtande.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Shadi Larsson (MP) och Barbro Borg (MP), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att visionen är ambitiös och framåtsyftande och är i huvudsak positivt inställd till förslaget. Visionen ger möjlighet för nämndens verksamheter att utvecklas och skapar förståelse hos medarbetarna för vilka utmaningar vi står inför. Visionen ger en tydlig målbild som ger vägledning även i kortsiktiga beslut, samtidigt som det tydligt framgår att det är en vision av ett önskat läge.

Förvaltningen är positiv till att den nya visionen tydligt fastslår att Stockholms stad ska erbjuda service och tjänster av högsta kvalitet och att Stockholms stad har en viktig roll som professionell beställare och utvärderare av välfärdstjänster, så att staden kan säkerställa en hög kvalitet och servicegrad.

Den reviderade visionen lyfter fram områdena äldreomsorg och socialtjänst på ett tydligare sätt än tidigare version, vilket förvaltningen tycker är positivt. Förvaltningen anser att skrivningen om ett gott bemötande, professionalitet och respekt för individen är viktig och det är bra att samverkan inom socialtjänsten lyfts fram. Vidare är det positivt att visionen fastslår att äldre som inte längre kan bo kvar hemma ska erbjudas särskilda boenden med ändamålsenliga fysiska miljöer, att det ska finnas en mångfald av boenden med olika inriktningar och att den äldre ska kunna välja boende utifrån individuella önskemål.

En av utmaningarna som legat till grund för förslaget är att Stockholm är en vacker stad på öar, där närheten till vatten och grönområden är en självklarhet och samtidigt en utmaning vad gäller stadsplanering, tekniska lösningar och finansiering av investeringar. Under temat Mångsidig och upplevelserik, i underrubriken Levande stad, står det att "Den centrala staden har vuxit över vattnet med en hög kvalitet på bebyggelsen och de offentliga miljöerna." Förvaltningen anser att meningen är svårtolkad och bör förtydligas. Den kan tolkas som att man bokstavligt ska ta vattenyta i anspråk för bebyggelse. Tillgängligheten till vatten är en av Stockholms unika tillgångar med stort värde för såväl boende som besökare.

Förvaltningen är positiv till att visionen lyfter fram dialog och delaktighet. I beskrivningen av dialog i stadsutvecklingsprojekt betonas vikten av dialog för att få acceptans för vad som planeras. Förvaltningen anser att det kan lyftas fram att det finns ett mervärde att tillvarata invånarnas kunskaper och önskemål och att det finns utrymme att påverka resultatet, t.ex. i form av idéburen stadsförbättring.

Förvaltningen saknar ett uttalat barn- och jämställdhetsperspektiv i visionen. I stadens budget för 2013 fick kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en kunskapsspridning om barnkonventionen. Förvaltningen anser att man i den reviderade visionen bör ha skrivningar om barnkonventionen och hur man inom staden ska arbeta med barn och ungas rätt till inflytande. Till exempel inom stadsplaneringen, där förvaltningen anser att man som regel bör arbeta med barnkonsekvensanalyser i ett tidigt skede. Vad gäller jämställdhetsperspektivet har Boverket de senaste fyra åren på regeringens uppdrag lett ett utvecklingsarbete för att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta skulle kunna lyftas fram i den reviderade visionen.

Vidare anser förvaltningen att visionen från översiktplanen om Stockholm som en promenadstad och framkomlighetsstrategins ställningstagande att prioritera gång,

cykel och kollektivtrafik bör lyftas fram tydligare. Från översiktsplanens tematiska tillägg ”Den gröna promenadstaden” bör hållbar parkutveckling betonas mer.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Anki Erdmann (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Bo Sundin m.fl. (M) och Burhan Yildiz (FP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Mia Päärni m.fl. (S), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kistas stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Vision 2030 utgör ett dokument där staden uttrycker sin strävan efter hur framtidens Stockholm ska gestaltas. Förvaltningen har valt att med utgångspunkt från sina erfarenheter lämna synpunkter på visionen från ett mer eller mindre renodlat Rinkeby-Kista-perspektiv. Förvaltningens redovisar först några övergripande synpunkter och lämnar sedan synpunkter under samma rubriker och i samma ordning som de redovisas i förslaget till reviderad Vision 2030.

Övergripande synpunkter

Förvaltningen kan konstatera att Vision 2030 nu blir uppdaterad med hänsyn till viktiga omvärldsförändringar som inträffat sedan år 2007: snabbare befolkningsökning, nya grupper med behov av stöd, förändrade krav på den kommunala servicen samt nya stora infrastruktursatsningar. Förslaget är välskrivet, har strukturerats om och blivit något kortare och tydligare – bland annat genom att sexton

underavsnitt numera blivit tolv. Visionen föreslås utgå från samma tre teman som tidigare, dock med en omvänd ordning med de mer ”mjuka” frågorna först (Stockholmarnas stad) och därefter de mer ”hårda” eller stadsbyggnadsmässiga (Innovativ och växande respektive Mångsidig och upplevelserik). Förvaltningen anser dock att det kan övervägas att allra först i dokumentet lägga de avsnitt i förslaget som nu ligger sist och berör genomförandet eller hur staden ska låta visionen genomsyra såväl det politiska som det förvaltningsmässiga arbetet. Där betonas inte bara nödvändigt samarbete över nämnd- och förvaltningsgränser utan även med andra kommuner, landstinget och staten.

Förvaltningen har i allt väsentligt inga invändningar mot förslaget till reviderad version av Vision 2030, men har några kommentarer till vissa avsnitt.

Stockholmarnas stad

Service av högsta kvalitet

Förvaltningen anser att avsnittet om staden som arbetsgivare kan utvecklas ytterligare. För att kunna attrahera de bästa medarbetarna och cheferna behövs en tydligare målsättning när det gäller utvecklingsmöjligheter inom staden och alternativa karriärvägar, vilka möjliggör en positiv rörlighet inom staden.

Delaktiga och trygga

Under denna rubrik betonas mål om fungerande samrådsprocesser med invånarna och högt valdeltagande för demokratisk delaktighet samt känsla av trygghet och upplevelse av en ren, snygg miljö.

Inom staden behöver olika samrådsprocesser/medborgardialoger med invånarna utvecklas. Även om erfarenheterna av boendedialoger inom Järva-stadsdelarna är goda, bedömer förvaltningen att de fysiska samrådsprocesserna med invånarna behöver utvecklas. Erfarenheterna från Rinkeby-Kista tyder på att detta blir särskilt viktigt i anslutning till den kommande förtätningen av bebyggelsen inom olika delar av staden.

När det gäller valdeltagande, trygghet och ren miljö är skillnaderna mellan olika delar av staden stora. Invånarna i Rinkeby-Kista uppvisar låga värden i samtliga dessa avseenden. Valdeltagandet i Rinkeby-Kista ligger som helhet i storleksordningen 20-25 procentenheter under genomsnittet för staden. Ett par av områdets stadsdelar är drabbade av social oro och kriminalitet. Rinkeby-Kista utgör en av de tre stadsdelsområden där invånarna är minst nöjda med renhet och städning. För att i enlighet med Vision 2030 få nämnda värden att väsentligt bli bättre, bedömer förvaltningen, att det kommer krävas långsiktiga och omfattande insatser vad avser såväl infrastruktur och bostäder som skola, socialtjänst, fritid och kultur.

Utbildning i världsklass / En stad av mångfald – En sammanhållen stad

I stadsdelsområdets grundskolor är resultaten låga på grund av det stora inslaget av elever som både har invandrat efter grundskolestarten och har föräldrar som saknar gymnasieutbildning. Förvaltningen har inget att erinra mot visionens målformuleringar i detta avsnitt, men kan konstatera att målen förutsätter kraftiga skolsatsningar inom Rinkeby-Kista av såväl kvalitativ som kvantitativ karaktär om målet samtidigt ska vara en sammanhållen stad där skillnaderna mellan stadens olika delar inte ökar utan tvärt-om

minskar. Förvaltningen delar stadsledningskontorets uppfattning att skolan i en sammanhållen stad utgör ett naturligt nav i stadens olika delar.

I Rinkeby-Kista är ohälsotalen alltför höga. Detta gäller även för barn och ungdomar. I avsnittet Utbildning i världsklass beskrivs idrott tillsammans med kultur och andra fritidsaktiviteter som något som ”bidrar till att utveckla barns och ungdomars fysiska och psykiska hälsa samt sociala förmåga”. Idrott beskrivs under avsnitten En stad av mångfald, En levande stad och Världsberömd upplevelsestad mer ur ett evenemangs- och publikperspektiv än som en reguljär vardagsaktivitet. Ur ett folkhälsoperspektiv är det en stor utmaning är att få barn och ungdomar att vara mer fysiskt aktiva. Förvaltningen saknar tydliga målsättningar i visionsdokumentet för att få barn och ungdomar att motionera och röra sig mer.

Mångsidig och upplevelserik

Levande stad

I förslaget till Vision 2030 anges att det i nya stadsdelar i innerstadens utkant (Norra Djurgårdsskogen, Söderstaden och Hagastaden) samt Kista Science City ”blandas kunskapsföretag, tjänsteföretag och boende med en god tillgång till kultur, nöjen och mötesplatser”. På andra ställen i visionsdokumentet anges att det ”i stadens alla delar finns ett brett utbud av service, varor och tjänster” – inte minst i de s.k. tyngdpunkterna utanför innerstaden – däribland Kista. Förvaltningen vill i detta sammanhang peka på att det i Kista och övriga Järvastadsdelar med totalt snart 70 000 invånare saknas en scen för professionella teater-, musik- och dansföreställningar.

Ett välfungerande transportsystem

Förvaltningen noterar här att det i förslaget till reviderad Vision 2030 numera anges att tunnelbanan har byggts ut ”från Akalla till Hjulsta och Barkarbystaden”. Att koppla samman tunnelbanans norra och södra grenar på Blå linjen skulle medföra stor utvecklingspotential för berörda stadsdelar (Rinkeby, Tensta, Hjulsta, Akalla, Husby och Kista) vad gäller bostäder, arbetsplatser samt offentlig och kommersiell service. Härigenom skulle också förutsättningarna för en integrerad och sammanhållen stad öka.

Världsberömd upplevelsestad

Detta avsnitt inleds med rader om världsunika attraktioner med anknytning till vatten, rena sjöar och vattendrag samt många strandbad. Vidare anges att ”tillgängligheten till stränder och vattnet har utvecklats till en unik kvalitet för alla stockholmare”. Förvaltningen kan konstatera att detta ur ett Rinkeby-Kista-perspektiv bör innebära att ett friluftsbad äntligen anläggs på Järvafältet med god tillgänglighet från omgivande sex stadsdelar med dess snart sammanlagt 70 000 invånare.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Ewa Larsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Tina Kratz (V), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Sammantaget anser förvaltningen att förslaget är väl genomarbetat och innehåller goda ambitioner för Stockholms framtid. Förvaltningen är positiv till förslaget till reviderad Vision 2030.

Förvaltningen hade dock gärna sett att idrotts- och föreningsrörelsen fått större fokus i visionen. Idrottsrörelsen och -föreningarna är viktiga krafter i civilsamhället och kan bidra med möjligheter till ett brett utbud av fritidsaktiviteter, motion, hälsa och gemenskap för både barn, ungdomar och vuxna. I Vision 2030 ges en del utrymme till idrotten ur evenemangs- och publikperspektiv, men desto mindre till idrotten som fritidsaktivitet i vardagen.

Förvaltningen hade också gärna sett tydligare beskrivningar av hur staden ska fungera som arbetsgivare, och vad det mer konkret kommer att innebära att vara en attraktiv arbetsgivare i framtiden. I förslaget beskrivs stadens arbetsgivarroll inte specifikt, utan nämns tillsammans med ansvaret för de verksamheter staden finansierar. Förvaltningen anser att det är bra att staden tar ett helhetsansvar även för verksamheter där staden köper tjänster, men önskar samtidigt en tydligare vision för hur Stockholms stad ska bli en arbetsgivare i världsklass.

Slutligen skulle förvaltningen önska en tydligare och mer enhetlig användning av begreppet ”förskola” gentemot begreppet ”skola”, både i förslaget till vision och i stadens övriga dokument. Förvaltningen menar att förskolan bör ingå i begreppet skola, på samma sätt som andra skolformer (som till exempel grund- och gymnasieskolan).

Sammantaget är förvaltningen positiv till förslaget till reviderad vision. Förvaltningen har särskilt intresse av de delar som berör stadsdelsnämndens ansvarsområden, som äldreomsorg, socialtjänst och förskola. I alla delar anser förvaltningen att ambitionerna i förslaget är positiva, välformulerade och goda. Särskilt positivt är ambitionen om en mer sammanhållen socialtjänst med nära samarbete mellan olika aktörer (socialtjänst, sjukvård, polis och skola med flera).

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti

2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser i stort att förslaget till reviderad Vision för Stockholm 2030 är bra och kommer att kunna tillämpas som strategi för den samlade målstyrningen av Stockholms stad. Nedan redovisas de synpunkter och förslag som förvaltningen anser kan förbättra förslaget till vision ytterligare.

Stockholmarnas stad

Delaktiga och trygga

Förvaltningen anser att det är positivt att staden strävar efter att arbeta mer systematiskt med olika former av medborgardialog och fortsätter arbetet med utveckling av e-tjänster. Förvaltningen vill dock betona att behoven av det fysiska mötet även fortsatt kommer att finnas. Det personliga mötet är särskilt viktigt för medborgare som inte behärskar det svenska språket fullt ut.

I visionen framställs den upplysta och rena staden som den trygga staden.

Förvaltningen anser att kopplingen mellan medborgarnas integration i samhället och en trygg stad bör förstärkas. Fler faktorer än ett rent och upplyst offentligt rum påverkar medborgarnas upplevelse av trygghet. Kvinnors ökade upplevelse av trygghet i stadens offentliga rum bör också särskilt poängteras i visionen.

Förvaltningen saknar ett större perspektiv kring funktionsnedsatta. För att dessa personer ska kunna bli delaktiga och få den service de har rätt till krävs att staden är tillgänglig både för personer med fysisk funktionsnedsättning och för personer med kognitiva svårigheter, psykisk ohälsa med mera. Bristande tillgänglighet ger upphov till ökad otrygghet.

Service av högsta kvalitet

Meningen ”Åldersdiskriminering bekämpas framgångsrikt” kan tolkas som att åldersdiskriminering fortfarande är ett faktum år 2030 och bör tas bort eller ändras till att åldersdiskriminering inte förekommer.

En stad av mångfald – en sammanhållen stad

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att betona att upplåtelseformerna är blandade i alla stadsdelars bostadsområden samt att centrumanläggningar är attraktiva. Skrivningen om att centrumanläggningarna har bytt karaktär bör förtydligas med vad som avses.

I meningen ”nyanlända ska lära sig det nya språket och kulturen” anser förvaltningen att benämningen ”kulturen” bör ändras till ”hur samhället fungerar”. I en stad av mångfald finns inte en rådande kultur att lära sig, snarare formas och utvecklas samhället av flera kulturer.

Innovativ och växande

Centrum i en stark och växande region

Det är positivt att ett väl fungerande transportsystem lyfts fram som en förutsättning för en stark och växande region. Utbyggnad av tvärförbindelser ger förutsättningar för att ena och knyta ihop bostadsområden och arbetsmarknaden över hela staden.

Unika möjligheter till arbete och utbildning

Avsnittet bör kompletteras med att en väl fungerande bostadsmarknad är en förutsättning för en väl fungerande utbildnings- och arbetsmarknad. Utan tillgång till bostäder kommer staden ha svårt att ge unika möjligheter till arbete och utbildning samt att attrahera personal inom bristyrken. Vidare anser förvaltningen att avsnittet bör kompletteras med att personer med funktionsnedsättning ses som en resurs och har möjlighet att få arbeten anpassade utifrån sin förmåga.

En världsledande kunskapsregion

Avsnittet bör kompletteras med att alla barn och unga i Stockholm har rätt till och ges lika möjligheter att tillgodogöra sig en god utbildning, oavsett förutsättningar.

Företagande i världsklass

Stycket bör kompletteras med ett mål om jämställt företagande istället för ”en hög andel kvinnor som startar innovativa företag”.

Förvaltningen anser att begreppet ”tolerera” eller ”tolerans” inte bör användas i visionen. Detta begrepp betyder uthärda/överse med/finna sig i och bör inte användas i samband med vision om öppenhet för nya idéer och individer.

Mångsidig och upplevelserik

Levande stad

Staden växer huvudsakligen inifrån och ut. Den processen pågår i allt snabbare takt och gränsen mellan ytter- och innerstad förflyttas ständigt. De värden som lyfts fram som innerstadskvaliteter bör kompletteras med de kvaliteter som idag finns utanför city och de nya stadsdelarna i dess närhet. Även de som lever och verkar utanför den centrala staden behöver känna igen sitt Stockholm i Visionen för 2030. Det finns platser där människor sätter stort värde på blandningen av stora naturområden, lantliga miljöer i kombination med upplevelserika parker och stråk i en skala som inte ryms i områden med tätare mer stadslik bebyggelse. Benämning gles bebyggelse bör inte framställas som motsatsen till attraktiv stadsmiljö.

Förvaltningen anser att visionen om ett brett utbud av bostäder bör förtydligas med att bostadsutbudet även omfattar stadens ytterområden. För att Stockholm ska kunna tillhandahålla bostäder och service till den ökande befolkningen krävs ökat bostadsbyggande även här.

I stycket nämns en strategi för sammanhållen stad, det bör kompletteras med den sociala aspekten för att nå en förtätning med blandad befolkningsstruktur. Det vill säga människor i olika delar av staden ska kunna, och vilja, röra sig mellan och inom stadens delar för att kunna ta del av allt staden erbjuder.

Formuleringen ”I de flesta stadsdelar har antalet arbetsplatser ökat” indikerar att processen inte är möjlig i alla stadsdelar. Stycket kan omformuleras som att alla stadsdelar har en skiftande men ändå god balans mellan arbetsplatser och bostäder/service/kultur.

Ett välfungerande transportsystem

Förvaltningen uppskattar att visionen lyfter fram Spårväg syd för de viktiga tvärförbindelserna i söderort.

En ekologiskt hållbar stad

Under rubriken saknas ett stycke om vikten av att planera för gröna samband när

staden växer. Bevarandet av ekosystem och hänsyn till spridningssamband bör vara en del av visionen när det gäller planering för nya bostadsområden ur ett hållbart perspektiv. Även tillgång till miljöbränslen bör förtydligas i avsnittet.

Världsberömd upplevelsestad

Förvaltningen anser att visionen även här saknar betydelsen av ytterstadens strand- och naturområden, som har andra kvaliteter än innerstadens. Det finns andra värden än myller och evenemang, värden som också gör Stockholm attraktivt. Visionen bör sträva efter att större evenemang genomförs även i stadens yttre delar.

Vision och genomförande

Ett strategiskt åtagande i Stockholms stad

För att alla stadens verksamheter, på bästa sätt, ska kunna arbeta i visionens riktning vill förvaltningen framhålla vikten av kommunikation. Att visionens budskap sprids och förklaras i hela organisationen, i synnerhet i de mer brukarnära verksamheterna, är en förutsättning för att få avtryck i den dagliga verksamheten.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), Jonas Ljungstedt (V), Emanuel Öz (S) och Rune Olofsson (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Awad Hersi (MP) och Derya Uzel (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Awad Hersi m.fl (MP), *bilaga 1*.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till de revideringar som föreslås i förslaget. En revidering av visionen är viktig utifrån att Stockholms stad ständigt utvecklas och ställs inför nya förutsättningar och nya utmaningar. I stadsdelens eget visionsarbete har frågor om bemötande och delaktighet diskuterats mycket. Förvaltningen ser därför mycket positivt på att detta lyfts fram i förslaget.

Stadsdelsnämnden har i sin verksamhetsplan fastställt nämndmål med syfte att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och därigenom vision 2030. Det som framkommer i de uppföljningar som görs (tertiärrapporter och verksamhetsberättelser) är att nämnden till största del når sina nämndmål och därmed bidrar till att uppfylla vision 2030.

Stadsdelsnämnden har under 2013-2014 lagt ett ökat fokus på aktivt

medarbetarskap. Bland annat har varje medarbetare ett eget medarbetaråtagande. Medarbetaråtagandet konkretiserar för varje medarbetare om vad hen kan göra för att bidra till måluppfyllelse och i förläningen vision 2030.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Juliana Gristelli (V), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är mycket positiv till den reviderade visionen. Den är anpassad efter stadens nya förutsättningar och relevant för förvaltningens verksamheter – förskola, socialtjänst och äldreomsorg.

Förvaltningen har förslag på några tillägg i texten. Tilläggen är i linje med det som stadens socialtjänst arbetar mot och gör därmed texten ännu tydligare för de som arbetar inom socialtjänstens område. Det gäller texten under ”Stockholmarnas stad”, ”Service av högsta kvalitet”, som börjar på sidan 6.

Förvaltningens förslag till tillägg framgår av den kursiverade texten.

”Stockholms stad erbjuder service och tjänster av högsta kvalitet. Tjänsterna är offentligt finansierade och tillhandahålls av en mångfald av utförare med olika profiler. All service utgår från de behov som stockholmarna och de företag som är verksamma inom staden har.

Ett gott bemötande, professionalitet och respekt för individen är ett självklart förhållningssätt för alla medarbetare inom såväl stadens egna som enskilt drivna verksamheter.

Variationen i utbudet av välfärdstjänster gör det möjligt för stockholmarna att enkelt hitta rätt utifrån sina egna personliga val. Tydlig information ger konkreta besked om vad alla har rätt att kräva av omsorgen. Detta medför ökad trygghet, självbestämmande och livskvalitet, särskilt för de allt fler äldre stockholmarna och för dem med funktionsnedsättningar. *Det ska även leda till ökad självständighet utifrån individens egna förutsättningar.*

Stockholmarna har stora möjligheter att påverka utformningen av servicen och staden värdesätter och tar tillvara alla synpunkter. Med stöd av välutvecklade digitala lösningar är det enkelt att välja mellan en mängd vård- och omsorgsgivare, förskolor och skolor samt ansöka om olika former av tillstånd, såsom bygglov och andra myndighetsbeslut.

En nära samverkan mellan socialtjänsten, privata aktörer och frivilligorganisationer samt hälso- och sjukvården gör att personer som hamnat i missbruk eller andra

personliga problem snabbt kan erbjudas professionell hjälp. *Socialtjänsten ska verka för att alla ska ha möjlighet till egen försörjning.* Ett välfungerande förebyggande arbete uppmärksammar tidigt särskilt barn och unga som far illa. *Inga barn ska vara utsatta för våld.*”

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av Emelie Roxby-Schüsseleder (V) och Majvi Andersson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till den väl genomarbetade reviderade versionen av Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass. Visionen är väl underbyggd då mycket bakgrundsfakta ligger till grund för ställningstaganden. Särskilt betydelsefullt är att förslaget har strukturerats om och blivit tydligare jämfört med den tidigare skrivningen om visionen. Det är lättare för medarbetare i nämnder och styrelser att se sin del i visionsarbetet. De avslutande delarna om stadens ledning och styrning och skrivningarna om behovet av att samarbeta över förvaltnings- och bolagensgränserna gör visionsarbetet än tydligare då vi måste göra detta tillsammans.

Tanken med visionen och visionsarbetet skulle dock kunna förtydligas i början av foldern genom att styckena *Stockholms utmaningar* och *Ett strategiskt åtagande i Stockholms stad* flyttas framför *Stockholmarnas stad* och har överrubriken *Vision*. På så sätt lotsas läsaren in i stadens visionsarbete och tanken bakom visionsarbetet. Man får då möjlighet att tidigt bli medveten om att texten återspeglar just en vision och mål och inte något som staden, i dagsläget i alla delar lever upp till.

Förvaltningen uppmärksammar särskilt att de mjuka kärnverksamheterna som förskoleverksamhet, skola samt omsorgen om äldre och personer med funktionshinder får en mer framträdande roll och lyfts fram i det första avsnittet *Stockholmarnas stad*. Ett perspektiv som förvaltningen anser kan förtydligas i avsnittet är tillgänglighet för bl.a. gruppen personer med funktionsnedsättning.

Att bemötandet av och dialogen med stockholmarna har en framträdande plats i visionen är en annan viktig pusselbit i utvecklingen av stadens verksamheter till ett Stockholm i världsklass.

En löpande och strukturerad dialog med stockholmarna som beskrivs i visionen är viktig för att förankra byggplaner och den stora inflyttningen till Stockholm. I detta sammanhang vill förvaltningen lyfta fram fördelarna med att ta fram områdesprogram

vid planeringen av både förtätningar och nya stadsdelsområden. I ett områdesprogram väger man in alla de aspekter som är nödvändiga i stadsbyggandet och medborgarna kan i ett tidigt skede av planeringen komma till tals.

Det finns också ett fokus kring att Stockholm ska bli en sammanhållen stad med starka och unika stadsdelar, där likvärdigheten särskilt framhålls. En viktig fråga för stadens utveckling är att det finns både bostäder och arbetsplatser i alla delar av staden. I visionen anges att antalet arbetsplatser har ökat i de flesta stadsdelar. Förvaltningen vill framhålla betydelsen av fler arbetsplatser i söderort, där dessa har minskat de senaste åren. Tendensen att arbetsplatserna flyttar till Kista, Solna och Sundbyberg, samtidigt som fler bostäder byggs i söderort, innebär också en stor belastning på trafiksystemet i ena riktningen, och underutnyttjad kapacitet i den andra riktningen. Frågan om balans mellan stadens olika delar kan gärna lyftas fram i visionen, även under rubriken Ett välfungerande transportsystem. Det är betydelsefullt att transportsystemet har en ökad kapacitet som underlättar flödet av varor, tjänster och kunskap.

Det är positivt att parkeringsplatserna längs de stora gatorna tas bort till förmån för cykelbanor och körfält för kollektivtrafik, vilket ska leda till minskade restider. De stora parkeringarna på stadens kajer ska glädjande nog också tas bort för en mer levande miljö med promenadstråk, caféer och restauranger. Oklart är dock hur parkeringssituationen i Stockholm kommer att se ut 2030 framför allt för dem som bor i de tätbebyggda områdena som blivit allt fler och större.

Under rubriken *Företagande i världsklass* saknar förvaltningen en vision för stadens företagsområden. Dessa bör bevaras och utvecklas för att det även ska finnas plats för störande, men för staden viktiga, verksamheter. Inom dessa företagsområden ryms även viktiga miljöanpassade logistikcentraler.

Klimatfrågan tas upp i visionen under rubriken *En ekologiskt hållbar stad*, där det anges att staden är på god väg att uppfylla målet om att vara fossilbränslefrött 2050. Förvaltningen skulle även vilja ha med en formulering om att stadsplaneringen har anpassats efter klimatförändringarna, med en aktiv planering av grönstrukturen, så att staden kan hantera till exempel höjda vattennivåer, kraftiga regn och värmeböljor.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2014 har i huvudsak följande lydelse.

En övergripande vision behöver omprövas och revideras med jämna mellanrum för att den ska kännas tidsenlig och levande. Den ska kunna omfattas av alla som arbetar i Stockholms stad, var i organisationen man än har sitt uppdrag. Vi är alla i

stockholmarnas tjänst.

Stadsdelsförvaltningen anser att förslaget till revidering av vision 2030 – ett Stockholm i världsklass, är omsorgsfullt genomarbetat och ställer sig bakom stadsledningskontorets förslag till beslut enligt tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen Dnr 025-634/2014. De föreslagna förändringarna är väl motiverade och angelägna med hänsyn till den kraftfulla, i stora delar världsledande utveckling som sker i Stockholm, samt mot bakgrund av förändringar i omvärlden.

Inte minst Östermalms stadsdelsområde påverkas av utvecklingen, här växer befolkningen explosionsartat den närmaste tio-årsperioden med anledning av större nybyggnadsområden. Människor flyttar in från andra delar av landet, från andra länder och inom staden. Det ställer krav på att den samhällsservice förvaltningen ansvarar för har kompetens, kvalitet och omfattning i enlighet med uppställda mål.

Danderyds kommun

Danderyds kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2014 att besvara remissen med det gemensamma yttrandet från Stockholm Nordost.

Stockholm Nordosts yttrande daterat den 12 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Nordost ställer sig i huvudsak positiv till förslaget till reviderad vision. Mycket av det som lyfts fram i visionen återfinns även i olika måldokument inom nordostkommunerna, såsom exempelvis utbyggd kollektivtrafik, näringslivsfrågor, miljöfrågor, goda skolresultat, delaktighet, trygghetsfrågor, m.m.

Det vore emellertid önskvärt om Stockholms vision, i de delar som avser samverkan med övriga kommuner inom Stockholmsregionen, på ett tydligare sätt gav uttryck för Stockholms syn på betydelsen av interkommunal samverkan kopplat till en ökad regional tillväxt. Det som händer och beslutas i Stockholms stad har en stor påverkan på de lokala förutsättningarna för övriga kommuner inom Stockholmsregionen.

Kommunerna i länet konkurrerar idag om invånare, företag, besökare och infrastruktursatsningar. Stockholmsregionen utgör emellertid en gemensam bostads-, arbets- och utbildningsmarknad. Länets befolkning är idag 2,3 miljoner varav 900 000 bor i Stockholms stad och 240 000 bor inom Stockholm Nordost. Som konstateras i förslaget till vision för Stockholms stad beräknas till år 2030 stadens befolkning uppgå till 1,1 miljoner och länets till drygt 2,6 miljoner. Regionen behöver därför framgent stå samlad för att kunna ta sig an alla utmaningar inom ovanstående områden och inte minst - att hävda Stockholmsregionen i relation till framför allt andra stora regioner

och Europa.

Det finns några infrastrukturåtgärder, utöver de som nämns i Stockholms vision, som skulle stärka såväl Stockholms stad som nordostsektorn och den övriga regionen.

Det är dels en utbyggnad av kollektivtrafiken till och från nordost, i form av Roslagsbanans förlängning till T-centralen eller Odenplan, alternativt en förlängning av tunnelbanan till Täby C/Arninge (en utredning om alternativen har genomförts under 2013-2014, i vilken även Stockholms stad har deltagit).

Dels också en förlängning av Roslagsbanan till Arlanda. En sådan utbyggnad kommer att gagna både delar av Stockholm och samtliga nordostkommuner genom en enkel och miljövänlig förbindelse till Arlanda, ett värdefullt nav för såväl regional som internationell utveckling som står inför en kraftig utveckling. Utbyggnaden är också ett led i att minska sårbarheten i spårtrafiken mellan Stockholm och Arlanda. Behovet av utvecklad närhet till Arlanda uttrycks också i Stockholms stads vision.

För Stockholm skulle en eventuell förlängning av Roslagsbanan till Centralen eller Odenplan kunna innebära en möjlighet till exploatering i ett mycket centralt läge vid Albano - Tekniska högskolan och för resenärerna skulle det innebära ökad nytta och ett bättre kollektivresande. Detta alternativ utgår från att den beslutade kapacitetsförstärkningen av Roslagsbanan etapp 2 genomförs.

Inom Stockholmsregionen pågår flera olika planeringsinsatser som ursprungligen bygger på vision, mål och strategier i RUF 2010. Inom nordostkommunerna tydliggjort genom en gemensam vision - *En vision för tillväxt 2010-2040, Framtid, Framgång, Framkomlighet* - antagen av de sex kommunernas fullmäktige under våren 2012 med tydligt fokus på tillskapandet av en regional stadskärna - Täby centrum/Arninge inkluderande Resecentrum Arninge. Arbeten pågår runt om i länet för att t.ex. planera för regionala stadskärnor, ofta i samarbete med byggföretag, TMR, m.fl. För att uppnå en regional enighet, med en balanserad tillväxt i hela regionen, behövs det strategiska infrastruktur- och trafiksatsningar, inte bara i de centrala områden i kommunerna där utveckling redan sker, utan även i områden med uttalad tillväxtpotential. Nordostkommunerna anser därför att Stockholm även behöver vara öppen för att träffa motsvarande överenskommelser om infrastrukturens satsningar som har gjorts i 2013 års Stockholmsförhandling med andra kommuner, då angelägna sådana behov finns på flera andra håll i regionen.

Haninge kommun

Haninge kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Haninge kommunstyrelseförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget till reviderad vision är omfattande och upplagt på ett sätt som tar

utgångspunkt i såväl omvärldsförändringar som i förändringar inom staden och dess utveckling. Redovisningen kännetecknas av motiveringar till förslagen liksom av en presentation där både tidigare vision och förslaget till revidering framgår.

Huvuddelen av materialet berör självfallet främst Stockholm som stad och det arbete och de visioner som berör Stockholmsinvånarna och stadens egna nämnder, förvaltningar och andra organisationer. Men i olika avseenden talas också om Stockholmsregionen och Stockholms stad som centrum i densamma.

I förslaget ges också vissa kopplingar till ett regionalt perspektiv och bl a talas om staden som "centrum i en stark och växande region" om "kunskapsregion", "gemensam arbets-, utbildnings- och bostadsmarknad", "välfungerande transportsystem", mm. Likaså redovisas i avsnittet om upplevelsestaden betydelsen av regionala tillgångar som skärgården och Mälaren.

Kommunstyrelseförvaltningen anser att det i visionen behövs mera explicita hänvisningar till det regionala perspektivet och den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län (RUF 2010). I denna plan finns uttalat långsiktiga mål och strategier för hela regionen och den framtida regionala strukturen. Stockholms stads centrala roll i denna struktur är uppenbar och det är därför önskvärt att Stockholms stad även i sitt interna arbete tydliggör hur de lokala frågorna och det lokala arbetet kan relateras såväl till omkringliggande kommuners som regionala myndigheters arbete med att bygga "Europas mest attraktiva storstadsregion", vilket är den gemensamma regionala visionen.

Haninge kommun anser att det är viktigt att Stockholms stads arbete med förverkligandet av visionen sker i samklang med de intentioner som uttrycks och beslutats i RUF 2010 och att arbetet i tillämpliga delar bedrivs i nära samverkan med kommunerna i Stockholmsregionen liksom med regionala organ. För Haninges del är det särskilt viktigt att tillsammans med Stockholms stad samt Huddinge och Nynäshamns kommuner utveckla stråket Globen-Norvik. Det har avgörande betydelse både för Stockholms möjligheter att utveckla Norra Djurgårdsstaden och Globenområdet och för att sjövägen försörja Stockholmsregionen och hela östra Mellansverige med de varor invånare och företag behöver.

Huddinge kommun

Huddinge kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2014 att besvara remissen med förvaltningens utlåtande.

Huddinge kommunstyrelses tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Visionen är framåtsyftande och bra. Huddinge står bakom intentionerna och tycker det är bra att Stockholm har tagit fram visionen.

Några förtydliganden om vikten av det regionala perspektivet vore dock önskvärt. Synpunkter på respektive avsnitt lämnas enligt följande.

Stockholmarnas stad

Avsnittet beskriver visionen för delaktighet och trygghet, en stad av mångfald och en sammanhållen stad. Här vore en komplettering med det regionala perspektivet önskvärt. Vi behöver bli bättre på att planera över kommungränserna och tydligare beakta att stadens utveckling är en angelägenhet för hela regionens medborgare.

Innovativ och växande

Stockholm och Stockholmsregionen beskrivs som en världsledande kunskapsregion med unika möjligheter till arbete och utbildning och med ett företagande i världsklass. Stockholm är ett självklart regioncentrum. Även här vore ett tydligare regionalt perspektiv önskvärt. Det är viktigt att framhålla att välfungerande kollektivtrafik, arbetsplatser och bostadsutbud i hela regionen är förutsättningar för en fortsatt tillväxt. Samarbete regionalt som verkar för god tillgänglighet och utveckling av de regionala stadskärnorna är viktigt så att Stockholms innerstad avlastas och Stockholms stad kan dra nytta av de funktioner och verksamheter som finns i de regionala stadskärnorna.

Mångsidig och upplevelserik

Här sägs bl a att ”stadens tyngdpunkter utanför den centrala staden har omvandlats från gles bebyggelse till täta och attraktiva stadsmiljöer med en blandning av bostäder, parker, verksamheter och service. Genom bättre kollektivtrafik och förtätning har områden som tidigare varit avskilda från varandra knutits samman. I Stockholms möte med grannkommunerna har nya stadsmiljöer vuxit fram vilket gjort regionen mer sammanhållen.” En bra vision som förutsätter än mer utvecklat samarbete över kommungränserna!

Vision och genomförande

Genomförandefrågorna uttrycks i form av ansvarsfördelning inom staden men säger inte riktigt hur målen ska kunna uppnås. Frågorna om en sammanhållen stad är en stor utmaning att arbeta med, både i staden och i grannkommunerna. Utvecklingen har under lång tid gått åt motsatt håll i många av länets bostadsområden med stora skillnader mellan medborgarnas levnadsvillkor i olika områden.

Avslutningsvis lyfts behovet av samarbetsformer mellan kommunerna, landstinget och statliga aktörer i Stockholmsområdet. Huddinge välkomnar ett utökat samarbete och en viktig arena för detta är arbetet inom ramen för Södertörnssamarbetet. Utökat samarbete behövs också mellan berörda förvaltningar i projekt som ansluter till kommungränserna. Här kan också medborgarinflytandet i planeringen vara extra viktigt att bevaka.

Lidingö kommun

Lidingö kommun beslutade vid sitt kommunstyrelsesammanträde den 1 september 2014 att besvara remissen med arbetsutskottets förslag till yttrande.

Reservation anfördes av Malin Olsson (S) och Thomas Bengtsson (MP),
bilaga 1.

Lidingö kommuns yttrande daterat den 4 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Lidingö stad delar uppfattningen om att ett välfungerande transportsystem är en viktig faktor för en levande och växande storstadsregion. Det är positivt att Stockholm, liksom Lidingö stad, tar sitt ansvar i frågan om en infrastruktur som ger förutsättningar för en smidig och miljösamt transport inom regionen.

För Lidingös del är det särskilt viktigt att förslaget till Östlig förbindelse blir verklighet samt att Spårväg city är färdigställd till 2020 så att en hopkoppling med Lidingöbanan blir möjlig. Den nya bro för spårväg, gång och cykel, som Lidingö planerar för ska stå färdig 2020, kommer att kraftigt förstärka kapaciteten för transport mellan Lidingö och Stockholm. I arbetet med den nya bron liksom med utformningen av Ropsten är det angeläget att Stockholm stad, Lidingö stad och trafikförvaltningen hos SL samarbetar.

Norrtälje kommun

Norrtäljes kommunstyrelses arbetsutskott beslutade vid sitt sammanträde den 29 september 2014 att besvara remissen med Stockholm Nordosts yttrande, se ovan.

Nynäshamns kommun

Nynäshamns kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 20 augusti 2014 att bifalla arbetsutskottets förslag till yttrande.

Nynäshamns kommunstyrelses arbetsutskotts yttrande daterat den 6 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Nynäshamns kommun har tagit del av stadens förslag till reviderad Vision för Stockholm år 2030. Det är en ambitiös process som legat till grund till förslaget. Resultatet är en omfattande och bred vision som ändå blir överskådligt tack vare förslagets disposition i tre teman. Nynäshamns kommun stödjer visionen i stort men saknar några förtydliganden.

Innovativ och växande

I temat Innovativ och växande beskrivs att Stockholm attraherar arbetskraft och studenter från hela världen samt görs flera kopplingar till samarbete i regionen mellan företag och universitet samt att företagandet stöds av högklassig infrastruktur. Det är bra. Men perspektivet att många av de som möjliggör Stockholms blomstrande näringsliv – de som arbetar i staden – bor i andra kommuner i regionen saknas. Utan bra infrastruktur och framkomlighet för de som bor utanför staden och arbetar i den

bleknar visionen.

Nynäshamn har höga tillväxtambitioner och kommunen kan erbjuda mycket goda bostadsmiljöer och platser för nya företagsetableringar som skulle stärka hela regionen. Nynäshamn önskar att Stockholm stad tydliggör en helhetssyn på regionen där bland annat förverkligandet av RUFs intentioner kan genomföras i samarbete med omgivande kommuner.

Vision och genomförande

I det avslutande kapitlet om genomförande lyfts behovet av samarbete, och att det är nödvändigt att utveckla samarbetsformerna. Det välkomnar Nynäshamns kommun.

Stockholms stad och Södertörns kommunerna har inlett diskussioner för ett utökat samarbete genom att Stockholms stad deltog på Södertörns kommunernas ledningsgrupps planeringskonferens och ett uppföljningsmöte planeras under hösten 2014.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och grannkommunerna på Södertörn kan handla om bostadsbyggande, länsplan samt långsiktig planering (utblick 2050), varu- och godstransporter, logistiknoder, utökat samarbete på tjänstemannanivå, identifiera drivkrafter et cetera. Inom området bostäder gäller det till exempel att identifiera och förenklade rutiner som underlättar ett ökat bostadsbyggande och att gemensamt träffa byggherrar för att ge tydliga signaler om samarbete. Andra områden som tas upp är förslag att undersöka näringslivsstrukturen söder om Slussen för att identifiera nuläge, ambitioner och potential. Det är viktigt att skapa en utvecklingsbild för medborgare att Stockholm stad och Södertörns kommunerna arbetar tillsammans.

Sigtuna, Upplands Väsby, Vallentuna samt Knivsta kommun (Arlandakommunerna)

Sigtuna, Upplands Väsby, Vallentuna samt Knivsta kommuns

gemensamma yttrande daterat den 2 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Arlandakommunerna ställer sig i allt väsentligt positiv till förslaget till en reviderad Vision 2030. Mycket av det som lyfts fram i visionen återfinns även i olika måldokument inom Arlandakommunerna, såsom exempelvis utbyggd kollektivtrafik, näringslivsfrågor, miljöfrågor, goda skolresultat, delaktighet, trygghetsfrågor, m.m. Det vore emellertid önskvärt om Stockholms vision, i de delar som avser samverkan med övriga kommuner inom Stockholmsregionen, på ett tydligare sätt gav uttryck för Stockholms syn på betydelsen av mellankommunal samverkan kopplat till en ökad regional tillväxt. Det som händer och beslutas i Stockholms stad har en stor påverkan på de lokala förutsättningarna för övriga kommuner inom Stockholmsregionen.

Arlandakommunernas uppfattning är att de visioner och mål som finns angivna i RUFs 2010 anger regionens samlade vilja med en gemensam vision och ett helhetsperspektiv för Stockholmsregionens långsiktiga utveckling. Planen visar

därmed på en tydlig och gemensam inriktning för regionens olika aktörer. För en långsiktigt hållbar utveckling i Stockholmsregionen behöver tillväxten i de mer centrala delarna av regionen länkas till en önskvärd flerkärnig utveckling också i de yttre delarna av regionen. Det är därför angeläget att prioritera utvecklingen av de yttre regionala stadskärnorna och att genomföra kollektivtrafikens utbyggnad med en bra koppling mellan de yttre regionala stadskärnorna och den centrala regionkärnan. För Arlandakommunerna är detta mycket angeläget då vi sammantaget hör till de kommuner i landet som relativt sett har den allra kraftigaste befolkningstillväxten. Kollektivtrafikens utbyggnad behöver också kopplas ihop med ett ökat bostadsbyggande. Arlandakommunerna menar därför att Stockholm även behöver vara öppen för att träffa motsvarande överenskommelser om infrastruktursatsningar som har gjorts i 2013 års Stockholmsförhandling med andra kommuner, då angelägna sådana behov finns på flera andra håll i regionen.

I förslaget till reviderad vision betonas att tillgängligheten till och från andra regioner, men också inom Stockholmsregionen, har betydelse för hela nationen. Särskilt viktig är bland annat Arlanda flygplats som nav i flygsystemet, men Stockholmsregionens konkurrenskraft i den globala tillgängligheten försämras av att Arlanda relativt sett har för få direktförbindelser till andra internationella storstadsregioner. Även Arlandas tillgänglighet inom regionen behöver stärkas. Många kunskapsintensiva områden i regionen har långa kollektivtrafikrestider, trots geografisk närhet. Inom ramen för ett välfungerande transportsystem saknar Arlandakommunerna i detta sammanhang i förslaget till Vision 2030 en tydlig prioritering från stadens sida i fråga om behovet av en ytterligare utbyggd kapacitet på Ostkustbanan mellan Stockholm och Uppsala. Utöver vad Citybanan bidrar med i kapacitetsförstärkning är frågan om ytterligare utbyggd spårkapacitet och stationsinvesteringar på Ostkustbanan en strategiskt mycket angelägen fråga som berör samtliga kommuner i stråket Stockholm-Uppsala och inte minst tillgängligheten till Arlanda.

Ytterligare sådana investeringar som kan bidra till att stärka Arlandas tillgänglighet inom Stockholmsregionen är dels en utbyggnad av Roslagsbanan till Arlanda vilken skulle ge nödvändiga förutsättningar för en dynamisk utveckling genom att koppla ihop befintliga spårssystem, förstärka Arlanda som bytespunkt "Stockholm Nord" samt utgöra en länk mellan nord- och nordostsektorn och dess regionala stadskärnor Täby-Arninge samt Arlanda-Märsta och vidare mot Uppsala, dels att spårbunden trafik utvecklas mellan Märsta och Arlanda flygplats genom ett förverkligande av den s k Norra böjen som en ytterligare spårinvestering i nätet. Detta ger förutsättningar för en bättre tillgänglighet till flygplatsen och inom den regionala stadskärnan Arlanda-Märsta för både spårbunden gods- och persontrafik. Med högsta prioritet för en utbyggd kapacitet på Ostkustbanan menar Arlandakommunerna att dessa infrastrukturfrågor är av sådan strategisk betydelse för Arlandas tillgänglighet i regionen att de också bör uppmärksammas i vision 2030 för Stockholm.

Många av de viktiga satsningar som pågår i Stockholmsregionen bygger på ett väl utvecklat samarbete och olika former av partnerskap mellan staden, andra offentliga

aktörer, akademien och näringslivet. Flera av dessa frågeställningar behandlas också i den etablerade samverkan som inom Stockholmsregionen finns i bland annat ABC-samarbetet i stråket Stockholm-Uppsala, genom samverkansorganet Arlanda Forum och i det nybildade Connect Sweden. Arlandakommunerna delar uppfattningen om att det är nödvändigt att samarbetsformerna mellan kommunerna, landstinget och de statliga aktörerna i Stockholmsregionen utvecklas för att kunna realisera visionen och säkra en fortsatt stark och hållbar tillväxt.

Arlandakommunerna menar att betydelsen av dessa frågor tydligare behöver belysas och lyftas fram i Vision 2030 och att Stockholms stad mer aktivt behöver vara en part i dessa samverkansfrågor tillsammans med övriga kommuner och regionala företrädare i Stockholmsregionen. Arlandakommunerna anser att hela Stockholmsregionen ska vara känd för kunskap, tolerans, mångfald, öppenhet, hållbarhet och hög livskvalitet och att hela Stockholmsregionen behöver samarbeta med och lära från andra städer, regioner och länder för att klara den allt hårdare globala konkurrensen.

Solna stad

Solna stads kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 25 augusti 2014 att besvara remissen med Solnas stads stadsledningsförvaltnings skrivelse.

Solna stads stadsledningsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningsförvaltningen är positiv till Stockholms stads ambition om att ta fram en samlad vision för Stockholms utveckling till år 2030. Det är viktigt med en samlad målbild för stadens utveckling för att kunna skapa förutsättningar för alla ska kunna arbeta mot det önskvärda framtida läget.

Stadsledningsförvaltningen anser att visionen ger en bra beskrivning av den samlade målbilden för stadens utveckling. Förvaltningen kan ställa sig bakom mycket av innehållet och kan även konstatera att det skulle kunna vara en vision för Solna år 2030. Den vision som har slagits fast i Solna stads verksamhetsplan och budget lyfter också fram värden såsom tillväxt, trygghet, sammanhållning, delaktighet, miljöhänsyn, stadsutveckling, god kvalitet på stadens tjänster och kunskap. Det är dock sällan som samtliga dessa värden kan tillgodoses samtidigt, utan avvägningar mellan olika intressen måste ofta göras i det dagliga arbetet. Visionen hade sannolikt kunnat fylla en viktigare roll i Stockholms stads styrsystem om den hade gett vägledning om hur motstående intressen ska hanteras och hur avvägningar ska göras mellan olika

intressen.

Därutöver kan stadsledningsförvaltningen konstatera att visionen endast översiktligt behandlar det regionala perspektivet. Det finns endast en allmän skrivning om att det är nödvändigt att utveckla samarbetsformerna i regionen för att kunna realisera visionen. Det hade varit bra om visionen tydligare hade pekat ut hur Stockholm ser på den regionala utvecklingen och på samarbetet mellan kommunerna i regionen. Stockholm har som huvudstad och nav i regionen ett särskilt ansvar för att samla kommunerna kring de regionala utmaningarna. Det är inte minst viktigt när det gäller att hävda Stockholmsregionens intressen nationellt och internationellt.

Tyresö kommun

Tyresö kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2014 att besvara remissen med samhällsbyggnadsförvaltningens yttrande.

Reservation anfördes av Marie Åkesdotter (MP), *bilaga 1*.

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Det är en ambitiös process som legat till grund till förslaget. Det har resulterat i ”en vision för allt” som ändå blir överskådligt tack vare förslagets disposition i tre teman.

Tyresö kommun stödjer visionen i stort, bland annat om att Spårväg Syd binder samman de södra delarna av Stockholmsregionen. Det finns dock några punkter som kan förtydligas.

Stockholmarnas stad

Temat Stockholmarnas stad tar upp en stad av mångfald – en sammanhållen stad. Där beskrivs att ”Den historiska uppdelningen mellan villaområden, bostadsrätter och hyresrätter, sovstäder och arbetsplatsområden har luckrats upp.” Där bör kompletteras med ett regionalt/mellankommunalt perspektiv. Vi måste se bortom kommungränsen när vi planerar - precis som våra invånare gör i sitt vardagsliv.

Innovativ och växande

I temat Innovativ och växande beskrivs att Stockholm attraherar arbetskraft och studenter från hela världen samt görs flera kopplingar till samarbete i regionen mellan företag och universitet samt att företagandet stöds av högklassig infrastruktur. Det är bra. Men perspektivet att många av de som möjliggör Stockholms blomstrande näringsliv – de som arbetar i staden – bor i grannkommunerna och i regionen saknas. Utan bra infrastruktur och framkomlighet för de som bor utanför staden och arbetar i den bleknar visionen.

Mångsidig och upplevelserik

I förslaget till reviderad vision beskrivs att; ”I Stockholms möte med grannkommunerna har nya stadsmiljöer vuxit fram, vilket gjort regionen mer

sammanhållen.” För att nå dit krävs det att staden redan idag börjar se bortom kommungränsen. Det är inte vad Tyresö kommun ser idag när Stockholms stad planerar för framtiden i Skrubba. Det är som om världen slutade bortom stadens gräns. Detta trots att det finns en tradition av samarbete mellan kommunerna Stockholm, Nacka och Tyresö genom det så kallade LÄSK-samarbetet (Lindalen, Älta, Skrubba) om planeringen i gränsområdet.

Vision och genomförande

I det avslutande kapitlet om genomförande lyfts behovet av samarbete, och att det är nödvändigt att utveckla samarbetsformerna, särskilt med grannkommunerna. Det välkomnar Tyresö kommun samtidigt som vi vill poängtera vikten av att detta kommuniceras inom stadens förvaltningar. Detta för att samarbetet ska fungera i praktiken – när tjänstepersoner i kommunerna ska arbeta med gemensam och aktiv planering.

Stockholms stad och Södertörns kommunerna har inlett diskussioner för ett utökat samarbete genom att Stockholms stad deltog på Södertörns kommunernas ledningsgrupps planeringskonferens och ett uppföljningsmöte planeras under hösten 2014.

Ett ökat samarbete mellan Stockholms stad och grannkommunerna på Södertörn kan handla om bostadsbyggande, länsplan samt långsiktig planering (utblick 2050), varu- och godstransporter, logistiknoder, utökat samarbete på tjänstemannanivå, identifiera drivkrafter et cetera. Inom området bostäder gäller det till exempel att identifiera och förenklade rutiner som underlättar ett ökat bostadsbyggande och att gemensamt träffa byggherrar för att ge tydliga signaler om samarbete. Andra områden som tas upp är förslag att undersöka näringslivsstrukturen söder om Slussen för att identifiera nuläge, ambitioner och potential. Det är viktigt att skapa en utvecklingsbild för medborgare att Stockholms stad och Södertörns kommunerna arbetar tillsammans.

Ett konkret projekt att samarbeta om kan vara en ny gemensam återvinningscentral i Skrubba.

Täby kommun

Täby kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2014 att besvara remissen med förvaltningens yttrande

Täby kommunledningskontors tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

1. Kommunstyrelsen beslutar att Täby kommun i sitt svar på remissen gör en mindre ändring i Stockholm Nordosts gemensamma yttrande. Ändringen föreligger i tredje stycket sidan 2 där texten enligt kommunstyrelsens beslut ska lyda:
”för Stockholms skulle en eventuell förlängning av Roslagsbanan till

Centralen eller Odenplan kunna innebära en möjlighet till exploatering i ett mycket centralt läge vid Albano – Tekniska Högskolan.”

2. I övrigt ställer sig Kommunstyrelsen bakom Stockholm Nordosts gemensamma yttrande och lämnar det tillsammans med tjänsteutlåtandet daterat 2014-09-16 som svar på Stockholm stads förslag till revidering av deras Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass.

Upplands-Bro kommun

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm stad har gjort ett mycket väl genomarbetat dokument rörande sin vision för 2030 - Ett Stockholm i världsklass. Stockholmsregionens utveckling har förändrat förutsättningarna för stora delar av den långsiktiga kommunala planeringen och Stockholms stad har på ett lovvärt sätt tagit sig an utmaningen att se över och revidera visionen för stadens utveckling.

Upplands-Bro kommun har inte funnit det nödvändigt att gå in i detalj på olika utvecklingsområden eftersom det bör vara varje kommuns ensak att staka ut sin egen framtid. Vi kan dock konstatera att mycket av det som lyfts fram är de goda värden som de flesta samhällen värderar högt och eftersträvar. Mycket av de grundläggande faktorerna skulle även kunna gälla för Upplands-Bro liksom för de flesta kommunerna i Stockholmsregionen.

Vi vill dock poängtera det ömsesidiga beroende som finns mellan Stockholm stad och övriga kommuner i länet däribland Upplands-Bro. Vi är alla beroende av varandras utveckling och att det goda samhället kan skapas i hela regionen. Gränserna mellan kommunerna blir allt mer utsuddade och invånarna bryr sig sällan om våra geografiska gränser – behoven och önskemålen är desamma och de kräver att behandlas lika.

Vi förordar därför en utvecklad framtida samverkan i hela Stockholmsregionen för att nå fram till den goda livsmiljö som visionen syftar till.

Vaxholms kommun

Vaxholms kommunstyrelses planeringsutskott beslutade vid sitt sammanträde den 3 september 2014 att besvara remissen med Stockholm Nordosts yttrande, se ovan.

Österåker kommun

Österåker kommunstyrelse beslutade vid sitt sammanträde den 24 september

2014 att besvara remissen med Stockholm Nordosts yttrande, se ovan.

Handikappföreningarnas samarbetsorgan Stockholms stad

Handikappföreningarnas samarbetsorgan Stockholms stads yttrande daterat den 29 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Delaktiga och trygga. Stockholm erbjuder ett rikt och *tillgängligt* utbud av kultur- och fritidsaktiviteter, vilket möjliggör ett aktivt liv. (Sida 6, stycke 2).

Service av högsta kvalitet. Stockholms stad erbjuder service och tjänster av högsta kvalitet. *Män och kvinnor har samma möjlighet att ta del av stödet och servicen.* (Sida 6, stycke 3).

Service av högsta kvalitet. För personer med funktionsnedsättning finns ett varierat utbud med god kvalitet av boenden, daglig verksamhet, sysselsättning och andra aktiviteter. *Stadens boenden för personer med funktionsnedsättning upplevs som en fast punkt där man känner sig hemma.* (Sida 8, stycke 3).

Utbildning i världsklass. Kunskap, bildning, *tillgängliga* och stimulerande studiemiljöer präglar alla grund- och gymnasieskolor. (Sida 9, stycke 1).

En stad av mångfald – en sammanhållen stad. Stockholm attraherar människor från andra delar av Sverige och från hela världen. Staden är öppen, tolerant och välkomnande. Stockholm är en sammanhållen och tillgänglig stad för alla, utan fysiska och sociala barriärer. *Staden arbetar aktivt med att öka kunskapen om diskriminering och intersektionell diskriminering. Stockholm lever framgångsrikt upp till FN-konventionerna om mänskliga rättigheter. FN:s Övervakningskommitté om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har särskilt nämnt Stockholm som ett föredöme.* Här finns unika möjligheter för människor med olika bakgrund att mötas och knyta kontakter. (Sida 10, stycke 4).

En stad av mångfald – en sammanhållen stad. Stockholms stad använder sin ställning som stor och modern arbetsgivare och beställare för att visa vägen till en arbetsmarknad där människor är inkluderade oavsett bakgrund *och funktionsförmåga.* (Sida 11, stycke 2).

Unika möjligheter till arbete och utbildning. Grunden till den väl fungerande arbetsmarknaden är ett stort och brett näringsliv. Här finns en stark efterfrågan på arbetskraft som motsvaras av tillgången på kompetens. Oavsett ålder, kön och bakgrund går det att få ett arbete som matchar utbildning och yrkeserfarenhet eller en utbildning som leder till arbete. *Diskriminering på grund av funktionsnedsättning bekämpas framgångsrikt.* (Sida 13, stycke 5).

Levande stad. Särskilda satsningar har gjorts på att effektivisera byggnadsprocesser och på att bygga mindre bostäder för att underlätta för ungdomar och studenter att komma in på bostadsmarknaden. *Alla bostäder är tillgängliga för ungdomar och studenter med funktionsnedsättning.* (Sida 18, stycke 2).

Stadens ledning och styrning. Nämnder och bolagsstyrelser måste också analysera samarbetsbehov inom och utom staden för måluppfyllelse och för att säkerställa effektivitet i stadens processer. *Nämnder och bolagsstyrelser ska samverka med rådgivande organ och det civila samhället.* (Sida 26, stycke 5).

Nå ut i världen. Stockholm ska vara en stad känd för kunskap, tolerans, mångfald, öppenhet, *tillgänglighet*, hållbarhet, *god folkhälsa* och en hög livskvalitet. (Sida 28, stycke 4).

Kommunstyrelsens Råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens Råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 8 september 2014 att de önskar yttra sig över remissen.

Kommunstyrelsens Råd för funktionshinderfrågor ställer sig bakom HSO:s yttrande daterat den 29 augusti 2014, se ovan.

Kungliga Tekniska Högskolan

Kungliga Tekniska Högskolans remissvar daterat den 2 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

1. Visionen som helhet

KTH sympatiserar starkt med den vision som Stockholm stad beskriver i den reviderade versionen. Den framtidsbild av Stockholm som målas upp överensstämmer i många stycken med KTH:s Vision 2027 och KTH:s satsningar inom forskning och utbildning för framtiden. Det strategiska partnerskap som Stockholms stad och KTH nu har inlett hoppas vi ska kunna vara ett verktyg för att tillsammans förverkliga de ambitioner som vi satt upp i våra respektive visioner.

2. Stockholms stads samverkan med lärosäten

5. KTH önskar lyfta fram att direkt samverkan mellan lärosäten och omgivande samhälle sker när individer lär känna varandra och samarbetar. Personutbyten mellan lärosäten och staden, såväl organiserade som spontana, är därför ett överlägset verktyg som dessutom kan följas upp med statistik. Studenter som resurs i projekt kan bidra med både kunskapsöverföring men också genom arbetsmarknadsanknytning för studenterna. Här kan vi tillsammans göra mer för att bygga broar mellan lärosäten, stad och övriga samhället och hjälpa studenterna att få en smidig övergång till arbetslivet.

Stockholms stads samverkan med regionens lärosäten, stadens utvecklingsinsatsers koppling till relevant forskning och kunskap kan lyftas fram än mer i visionsdokumentet. En vidare utveckling av samarbete mellan regionens lärosäten och stadens samtliga verksamheter behövs så att verksamheterna kan dra nytta av forskningsbaserad verksamhetsutveckling.

Ett ökat samarbete kring de långsiktiga kompetensförsörjningsfrågorna kan ytterligare stärka stadens attraktionskraft som arbetsgivare och som etableringsort för nya/inflyttade företag.

I visionen finns ingen uttrycklig hänvisning till livslångt lärande eller fortsatt professionell utveckling. I en kunskapsstad där förbättringar i medborgarnas hälsa innebär att många människor kommer att arbeta längre, är det viktigt att möjligheter ges att fördjupa kunskaper eller utöka kapaciteten under ett arbetsliv – livslångt lärande. Det skulle vara bra om detta belyses under rubriken "Utbildning i Världsklass" avsnitt (p9-11). Stadens lärosäten behöver ges möjlighet att tillhandahålla denna möjlighet genom att de tilldelas fler utbildningsplatser.

Plattformer för samverkan som Open Lab är viktiga eftersom samverkan kräver både finansiering och en fysisk plats för att ge största möjliga effekt. Det skulle vara önskvärt att Stockholm åtagit sig att investera i plattformer för samverkan i avsnittet "En världsledande kunskapsregion" (p15).

3. Den ökade digitaliseringen av samhället kan lyftas fram ytterligare i visionen. Under rubriken **En världsledande kunskapsregion** (sid 15) står följande:

6. *Stockholmsregionen har flyttat fram sina positioner inom en rad forskningsområden och nya multidisciplinära forskningssamarbeten har utvecklas. Universiteten är världsledande inom bland annat informationsteknik, kreativa näringar, life science och miljöteknik. Forskningskapital söker sig till regionen från hela världen. Hagastaden har utvecklats till centrum i en världsledande region för life science.*

Här saknar KTH Kistas forskning som nav i IKT-klustrets utveckling. KTH föreslår att IKT-klustret lyfts fram i samma utsträckning som life science.

Kista Science City har en hög attraktionskraft internationellt och betraktas som ett av världens ledande IKT-kluster. Få platser i världen kan visa upp samma höga koncentration av forskning och utbildning, kompetenser, innovationer och affärsmöjligheter inom IKT.

Det regionala styrkeområdet inom IKT innehåller bland annat avancerade storskaliga simuleringar och data-analyser inom KTH. Dessa tjänster är tillgängliga genom kunskaps- och tekniköverföring till för kunskapsbaserad småskalig industri och regionens ledande forskningsintensiva företag och organisationer. Det bidrar till att Stockholm kan behålla och stärka sin konkurrensförmåga inom regionens näringsliv och stimulera ett fortsatt blomstrande ekosystem av högteknologiska tillverkande- och tjänsteföretag och samtidigt öka regionens attraktionskraft.

4. Stadens utvecklingsinsatsers koppling till relevant forskning

Visionen fokuserar till stor del på nya bostäder och infrastruktur-initiativ - och dessa är nödvändiga för en växande stad. Men det finns också ett stort behov av att renovera och utveckla befintliga områden i Stockholm, särskilt i miljonprojektområdena. Dessa områden kämpar för att vara hållbara - ekonomiskt, socialt och ur ett miljömässigt perspektiv. Projektet KTH Green Boost Stockholm handlar om hur renoveringar för att

höja energinormer i miljonområdena kan användas för att utveckla nya företag och möjligheter till lokal sysselsättning.

7. I avsnittet "En världsledande kunskapsregion" (p15) i punkt 4, är den nya Hagastaden ett område som nämns som ett life science-hubb - detta bör beskrivas som "en världsledande region för life science och teknologi" som initiativ som Science for Life Lab är lika beroende av forskning inom teknik som forskning inom livsvetenskaperna.

8. I avsnittet "En Ekologiskt Hållbar stad" (s 21-22), i punkt 6, nämns "ombyggnationer" med ett uttryckligt åtagande till en hållbar omställning och behov av integration av miljonprojektområdena. De sociala aspekterna av att bygga nya samhällen kräver lika stor uppmärksamhet som de fysiska aspekterna. Avsnittet "Levande stad" (s18-20) tar upp behovet av attraktiv design och hög kvalitet i den offentliga sfären. En koppling måste göras mellan den fysiska utvecklingen och sociala möjligheter för människor att bygga nya samhällen, till exempel genom ökat stöd till sociala innovationer.

Visionen berör inte "Smart City"-konceptet – där digital teknik används för att göra en stad mer effektiv och hållbar. En Smart City-strategi är avgörande för andra större städer - en referenspunkt är Londons "Smart London Vision" här:

<https://www.london.gov.uk/priorities/business-economy/vision-och-strategy/smart-london>

9. KTH och andra lärosäten i Stockholm producerar utbildning och forskning inom Smart City-området och Stockholm har potential att bli världsledande inom detta område.

10. Ett annat samarbetsområde av intresse för KTH är "Open Urban data" som innebär att en stad proaktivt och systematiskt ger tillgång till offentliga data av olika sorter, så att organisationer utanför stadens myndighet kan använda detta för att erbjuda insikter och lösningar till medborgarna. Detta är mycket mer än "rätten att få tillgång till offentliga uppgifter", som Sverige redan har, och är väl utvecklad i städer som t ex New York. Det skulle vara bra att se att Stockholm förbinder sig att främja användningen av öppen data från stadens verksamheter. Vi föreslår därför att ett avsnitt om "Stockholms Urban Technology Strategy" läggs till vilket skulle kunna behandla ämnen som smarta städer, Open Urban Data och e-förvaltning.

Stockholms läns landsting

Stockholms läns landstingsstyrelses Tillväxt- och regionplaneringsutskott

beslutade vid sitt sammanträde den 16 september 2014 att besvara remissen med förvaltningens yttrande.

Tillväxt- och regionplaneringsutskottets yttrande daterat den 3 september 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads utveckling är av stor vikt för Stockholmsregionen och Sverige såväl i dess egenskap som regioncentrum som landets beslutsfattarcentrum. Stockholms läns landsting ser positivt på att *Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass* revideras utifrån förändrade omvärldsfaktorer och befolkningstillväxten. Förslaget har många beröringspunkter med RUFS 2010 och landstingets mål. Förslaget speglar även utmaningar som omfattar hela Stockholmsregionen. Ur ett regionalt strategiskt utvecklingsperspektiv konstaterar Stockholms läns landsting att Stockholms stads arbete med revidering av *Vision 2030* och kommande översiktsplan ligger väl tidsmässigt i linje med landstingets aktualitetsarbete med RUFS 2010. Väl koordinerade och samstämmiga processer med Stockholms stad ger goda förutsättningar att uppnå önskvärda effekter av det regionala planerings- och utvecklingsarbetet.

Det vore emellertid värdefullt att i förslaget förtydliga frågan om målår och om visionen alltså siktar mot 2030.

Under rubriken *Samarbete för hållbar tillväxt* nämns att det är nödvändigt att utveckla samarbetsformerna särskilt mellan kommunerna, landstinget och statliga aktörer i Stockholmsområdet för att säkra en hållbar tillväxt och att stockholmarnas vardag blir enklare i en region med en gemensam och aktiv planering inom transporter, bostadsbyggande, vård- och omsorg samt utbildnings- och arbetsmarknadsområdet.

Stockholms stads tydligt positiva och ambitiösa budskap om vikten av regionalt planeringssamarbete- och samverkan är avgörande för att framgångsrikt hantera gemensamma regionala utmaningar. Landstinget ser även att samverkan och samarbetet kan omfatta andra län och kommuner i andra län, inte minst i Stockholm-Mälarenregionen. Förslaget skulle vinna på att utveckla skrivningarna om Stockholms territoriella och rumsliga roll, i synnerhet Stockholms roll i ett storregionalt perspektiv, men även dess nationella roll och positionering i ett europeiskt perspektiv.

Under rubriken *Samarbete för hållbar tillväxt* står det att den statliga styrningen behöver bli mer flexibel i förhållande till specifika regionala förutsättningar, inte minst tillämpningen av plan- och bygglagen, bullernormer och miljöbalken.

Landstinget instämmer i vikten av att staten är lyhörd för och har kunskaper om regionala förutsättningar. Förslaget skulle vinna på att precisera vad som avses med en mer flexibel tillämpning av plan- och bygglagen, bullernormer och miljöbalken, för att undvika oklarheter kring målkonflikter med exempelvis folkhälsomål och miljömål och framtida markanvändningskonflikter mellan exempelvis bostadsplaner och befintlig grönsstruktur.

Under rubriken *Service av högsta kvalitet* utvecklas synen på staden som attraktiv arbetsgivare goda exempel tas tillvara och sprids, och nya, innovativa arbetssätt och metoder utvecklas inom vård, omsorg och skola och andra verksamheter som staden finansierar.

Stockholms läns landsting är tillsammans med Stockholms stad de största offentliga arbetsgivarna i Stockholmsregionen med tillsammans över 80 000 medarbetare. Sammantaget innebär det en stor potential för samverkan mellan Stockholms stad, landstinget och andra offentliga aktörer för att utveckla servicen till medborgarna och driva på den avancerade efterfrågan inom en rad verksamhetsområden och offentlig upphandling. Utifrån ett regionalt perspektiv, finns det ett pågående samarbete inom ramen för Stockholmsregionens innovationsstrategi, innovationskraft sthlm, om innovationsupphandling som landstinget bedömer har en strategisk roll att spela för fördjupad samverkan.

Under rubriken *En stad av mångfald – en sammanhållen stad* står det att Stockholm ska vara öppen, tolerant och välkomnande samt att Stockholm ska vara en sammanhållen och tillgänglig stad för alla med unika möjligheter för människor med olika bakgrund att mötas och knyta kontakter.

Hela avsnittet om en sammanhållen stad understryker betydelsen av rättigheter, möjligheter och människors egen drivkraft i kombination med blandad stadsbebyggelse i alla delar av staden. Detta ligger helt i linje med strategin Stärk sammanhållningen i RUFS 2010. Förslaget omfattar även stadens egen verksamhet där fokus är på inkludering och att Stockholms stad ska vara föregångare genom att chefer är kunniga i att leda i mångfald.

Förslaget skulle vinna i framställning på att precisera innebörden av begreppet integration (i sista stycket sidan 11), i synnerhet då det används i samma mening som det talas om sociala spänningar. Det är viktigt att det inte associeras med utrikesföddas introduktion på arbetsmarknaden, vilket det talas om i stycket ovan. Stockholm kan vara ett europeiskt föredöme i att hantera sociala spänningar och ojämlikhet i alla avseenden, inte bara för ökad anknytning till arbetsmarknaden eller introduktion av nyanlända. Det finns möjligheter att utveckla samarbetet i Stockholmsregionen under den kommande strukturfondsperioden.

Under rubriken *En världsledande kunskapsregion* beskrivs Stockholm som en region som erbjuder internationella talanger goda livsmöjligheter, en rörlig och tillgänglig bostadsmarknad samt en attraktiv arbetsmarknad, vilket bidrar till ökad konkurrenskraft och framgång.

Landstinget välkomnar Stockholms stad ambition att adressera utmaningar på bostadsmarknaden samtidigt med mjuka värden som tolerans och öppenhet. Här finns utrymme för Stockholmsregionen att göra mer för att framgångsrikt kunna konkurrera om internationella talanger med andra globaliserade städer i Europa som Amsterdam, Berlin, Bryssel, Köpenhamn, London, München, Paris med flera. Det kan rent av vara så att detta är en av Stockholmsregionens främsta utmaningar för att stärka sin attraktions- och retentionskraft. Detta kräver samverkan. Arbetet med Global attraktionskraft inom ramen för Stockholmsregionens innovationsstrategi är ett bra

exempel på samverkansarena för dessa frågor.

Under rubriken *Ett välfungerande transportsystem* står det att internationell och inomregional tillgänglighet är god och kollektivtrafiken rejält utbyggd, samt att förbättrade och nya tvärförbindelser har knutit ihop stadens olika delar.

Landstinget delar Stockholms stads syn på vikten av ett effektivt och pålitligt och smart transportsystem med ett attraktivt och konkurrenskraftigt kollektivtrafiksystem, där principen om tillgängligheten är i fokus för att hålla samman regionen. Förbättrade och nya tvärförbindelser som knyter ihop stadens olika delar har sin motsvarighet i strategierna *Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildning, transporter och bostadssektorn* samt *Vidareutveckla en flerkärnig och tät region* i RUFS 2010. Förslaget skulle vinna på att koppla stadens utveckling tydligare till den regionala och förtydliga att stadens olika delar också kan kopplas ihop bättre med många av de angränsande kommunerna. Och att även staden vinner på bättre tvärförbindelser i regionens andra delar. För att lyckas med förslagets intentioner, är det av vikt att planering och genomförande av flerkärnigheten i RUFS 2010 och Stockholms stads strategi med tyngdpunkter sker i samverkan.

Det är bra att behovet av underhåll och reinvesteringar i befintlig infrastruktur lyfts fram genom följande skrivning: ”Befintlig infrastruktur är i gott skick genom löpande reinvesteringar och effektiva åtgärder i underhåll och drift.”

Trots den planerade utbyggnaden av transportinfrastrukturen kommer efterfrågan på resor inom Stockholm sannolikt att överträffa den fysiska kapaciteten i transportsystemet, varför mer yt- och transporteffektiva trafikslag såsom kollektivtrafik, gång och cykel behöver främjas. Det är därför positivt att omvandling av gatuparkering till kollektivkörfält och cykelbanor omnämns specifikt i förslaget.

En stor del av regionens invånare kan göra förhållandevis billiga tidsvinster genom att åka bil jämfört med att resa kollektivt. Utöver ny trafik och infrastruktur behöver ytterligare åtgärder vidtas för att styra om resande till gång, cykel och kollektivtrafik samt minska transportbehovet. Det är därför mycket bra att vikten av en genomtänkt stadsutveckling nämns i Förslaget. Genom en tät stadsutveckling och förbättrad samordning med kollektivtrafiken vid genomförandet av bostadsutvecklingsprojekt kan transportbehovet minskas.

I förslaget skrivs på sidan 20 att merparten av fordonen och kollektivtrafiken använder fossilfria drivmedel år 2030. Denna skrivning kan förtydligas och göras samstämmig med landstingets målsättningar. I Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län anges som målsättning att andelen förnybar energi för SL:s buss- och spårtrafik ska vara 100 procent år 2030. Detta mål harmoniserar med det nationella målet om en fossilbränslefri fordonsflotta till 2030.

Förslaget omnämner ett antal infrastrukturobjekt. De stämmer överens med inriktningen i RUFS 2010 och de nya överenskommelserna som gjorts. Det kan vara värt att överväga detaljnivån i avsnittet om *Ett välfungerande transportsystem* och ifall specifika infrastrukturobjekt bör omnämnas i en vision.

Under rubriken *Stockholms utmaningar* beskrivs de stora utmaningar som staden står inför för att uppfylla Vision 2030, bland annat att det behövs fler bostäder och en

god framkomlighet samtidigt som livsmiljön i Stockholm ska värnas och stadens klimatpåverkan minska.

Stockholms läns landsting är enigt med Stockholms stad om att bostäder och framkomlighet är mycket viktiga frågor. Detta måste beaktas samtidigt med utmaningen att minska klimatpåverkan, vilket måste ske både genom minskad energianvändning och genom omställning till ett fossilbränslefritt samhälle. Även utmaningarna med att bygga ut staden samtidigt som hänsyn tas till ekosystemtjänster och biologisk mångfald är avgörande för stadens långsiktiga attraktionskraft.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 26 augusti 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Delaktiga och trygga

Om Stockholm skall få den position som stad i världsklass är denna aspekt synnerligen väsentlig. Visionen har en anda av hög ambition och ett långtgående samarbete mellan såväl stadens olika delar som övriga samhällsaktörer. Ett synsätt som bolaget helhjärtat stöder. Det är emellertid nödvändigt att då särskilt vara uppmärksam på tröskeffekter och ansvarsgränser för att det skall bli möjligt.

Levande stad

Tankarna om såväl långtgående omsorg om historiska miljöer och strävan efter innovativa ny spännande arkitektur kan upplevas som en motsats. Här måste modet att vara nyskapande följa den historiska traditionen ända sedan staden grundades att varje ny tids era måste få lämna sina avtryck för framtiden.

Ett väl fungerande transportsystem

Bostadsbyggande och infrastruktur är beroende av varandra. Den kraftiga befolkningstillväxten och den snabbt växande regionen förutsätter att transportsystemets utbyggnad synkroniseras med bostadsbyggandet.

En ekologiskt hållbar stad

Klimatfrågorna kommer bara att få ökad aktualitet. Bostadssektorn är en av de allra största förbrukarna av energi varför vi alldeles särskilt vill understryka vikten av dessa målsättningar.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder lyfter här, utifrån bolagets perspektiv och verksamhet, fram konkreta förbättringsförslag för att vidareutveckla remissunderlaget.

- I processen för att skapa delaktighet är det är önskvärt att hitta en lösning som balanserar rätten och förväntningarna till inflytande och stadens nödvändiga förutsättningar för nyproduktion av bostäder och fortsatt tillväxt.

- Det centrala trygghetsarbetet i bostadsområdena måste kompletteras i större utsträckning med att utveckla stadsdelarnas funktionalitet.
- Utbyggnationen av infrastruktur och transportsystemet bör koordineras noga med byggnationen av nya bostäder för att nå uppsatta mål om livskvalité, miljö och skapa de finansiella förutsättningarna för nyproduktion av bostäder.
- Ytterligare fokus bör läggas på att bygga ihop ytterstadstadsdelarna för bättre rörlighet och sammanhållning.
- Hyresrättens betydelse för rörligheten på arbetsmarknaden bör lyftas fram tydligare.
- För att kunna skapa en fungerande bostadsmarknad med tillgängliga bostäder bör arbetet med nyproduktion kompletteras med en utveckling i användningen av samtliga delar av det befintliga bostadsbeståndet.
- Ambition och tydlighet avseende betydelsen av medborgarnas beteende för minskad klimatpåverkan bör kompletteras i underlaget, likväl som hur staden vill arbeta med detta.
- Underlaget bör kompletteras med de utmaningar som kommer av en global uppvärmning för fastigheters eventuella behov av kyla under varmare perioder.

Micasas remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget stödjer förslaget och anser att det nu är modernt och framsyftande och att det tagit hänsyn till de faktorer i omvärlden som förändrats under senare tid. Innehållet är också sammanhållet och koncist vilket gör visionen mer tillgänglig.

Visionen är ett strategiskt åtagande för Stockholms stad och är därmed också en utmaning för stadens förvaltningar och bolag. Det är viktigt att styrningen, uppföljningen och kommunikationen av visionen har en tydlig modell så att staden arbetar strategiskt och målinriktat för att nå visionen om ett Stockholm i världsklass.

Stockholmskretsens remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmskretsens ser positivt på att staden har en långsiktig vision som tar upp angelägna utvecklingsområden. Bolaget har arbetat konkret med en rad av de områden som finns inom visionens teman. Under perioden har t.ex. tryggheten i bostadsområdena i yttre ytterstaden ökat och bolagets energianvändning och klimatpåverkan minskat kraftigt. Stockholmskretsens nyproduktion av hyresrätter har också en tydlig koppling till visionen om ett Stockholm i världsklass.

Bolaget välkomnar att förslaget till revidering är tydligare jämfört med den nuvarande visionen. Målen är högt ställda, inte minst när det gäller visionen om en sammanhållen stad och attraktivitet i alla delar av staden. Bolaget har inga invändningar mot de ambitiösa målen för social hållbarhet, men anser att det skulle behövas ytterligare konkretisering och vägledning kring hur visionen ska nås, mot bakgrund av att utmaningarna inom detta område är betydande.

Visionen är, enligt Stockholmskretsens mening, inte tillräckligt tydlig kring hyresrätternas betydelse för en hållbar tillväxt i regionen. De beslutade satsningarna på att bygga fler hyresrätter är mot denna bakgrund mycket angelägna. Samtidigt vill Stockholmskretsens betona att visionen om en väl fungerande bostadsmarknad bara kan

nås om marknaden för hyresrätter fungerar bättre än idag med större rörlighet och fler valmöjligheter.

Stockholms hem efterlyser vidare en mer uttalad målbild för hur utsatta stadsdelar ska vara mer attraktiva områden i framtiden. En viktig del i visionen är att samtliga lokala aktörer har ett metodiskt och långsiktigt samarbete. I det sammanhanget vill bolaget lyfta fram att bostadsföretagen i dessa stadsdelar, såväl kommunalt ägda som privata, i ökad utsträckning kan fungera som naturliga nav för en positiv utveckling i stadsdelarna.

Stockholms hem ser positivt på att visionen är tänkt att hänga samman med stadens budget. En tänkbar möjlighet är att införa särskilda ”visionsindikatorer” för att öka tydligheten och möjliggöra en fortlöpande uppföljning och dialog inom staden. När det gäller genomförandefrågorna ser Stockholms hem också stora möjligheter att utveckla tätare samarbeten inom staden med syfte att förverkliga de delar av visionen där utmaningarna är störst

SISAB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SISAB anser att det är av största vikt att revidera Visionen 2030 efter den utveckling som faktiskt sker i Stockholm. Detta ger stadens verksamheter rätt förutsättningar att möta dess utmaningar.

SISAB vill framhålla vikten av samverkan, tidsplanering och beslut för nya förskolor och skolor, som viktiga faktorer. En fortsatt hög ambition i planeringen medför att staden kommer kunna erbjuda sunda, trevliga och ändamålsenliga utbildningsmiljöer för alla som är berörda i ett växande Stockholm.

Stockholm Vattens remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Visionen innebär stora utmaningar för Stockholm och utgör en inspirerande vägledning för stadens medarbetare och Stockholm Vatten stödjer förslaget.

Vattenfrågorna är mycket centrala och vatten är en av stadens främsta tillgångar för både Stockholms invånare och dess besökare.

Det krävs betydande satsningar i ledningsnät, dricksvattenproduktion och inte minst i avloppsrening för att möta de krav som uppstår i och med stadens expansion och för att upprätthålla och utveckla den ledande position som staden har både nationellt och internationellt när de gäller vattenfrågor.

Mot bakgrund av detta anser Stockholm Vatten att vattenfrågorna och satsningar på vatten har en given plats i visionen. Den stora satsningen på ”Stockholms framtida avloppsrening”, den största i sitt slag i stadens historia, är helt i linje med vision 2030 och är väl värd att nämnas i detta dokument.

Stockholms Hamns remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholms Hamnar har tagit del av remissen och avser att främst yttra sig över de delar som har direkt eller indirekt koppling till hamnverksamheten samt infrastrukturen till och från Hamnen. Dessa delar täcks framför allt in under rubrikerna ”Mångsidig och upplevelserik” samt ”Innovativ och växande”.

Stockholmsregionen växer snabbt och stockholmarna blir allt fler. En växande stad ställer krav på bostadsbyggande och framkomlighet samt att det finns sysselsättning för de nya invånarna. I en växande stad blir det dessutom allt viktigare med tryggad varuförsörjning, särskilt i en region som Stockholm där tyngdpunkten ligger på tjänsteproduktionen. Den ökande befolkningen är även en utmaning för framkomligheten och kollektivtrafiken. I alla dessa delar kan Stockholms Hamnar bidra, vilket har utvecklats i bolagets bilaga.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Den IT-strategi staden, i fullt politiskt samförstånd, sjösatte för över 20 år sedan i och med bildandet av Stokab, har visat sig vara mycket framgångsrik. Stokabs fibernät har inneburit en samhällsekonomisk vinst på minst 16 miljarder kronor, enligt forskningsinstitutet Acreo Swedish ICT.

Modellen för fibernätet i Stockholm bygger på resursdelning. Genom att en operatörsneutral aktör vid ett tillfälle förlägger fiber som räcker till alla, kan kostnaden delas av alla de som använder fibernätet. Staden har sedan internt gjort samma sak genom att låta en enhet, S:t Erik Kommunikation, med hjälp av fiber från Stokab, ansluta alla stadens enheter som behöver uppkoppling. Dessutom medför modellen att drift av nätet kan upphandlas och att så väl stora som små tjänsteleverantörer på ett kostnadseffektivt sätt kan leverera tjänster till stadens verksamheter. Många av lösningarna på de utmaningar som pekas ut i den reviderade visionen bygger på IT-baserade lösningar, bland annat flera för att styra tekniska system. Att föra över dagens befintliga tekniknät till stadens "resursdelade" nät är därför viktigt.

Ett väl utbyggt fibernät som ägs av det offentliga och upplåts på likvärdiga villkor till alla, är en förutsättning för att mobiloperatörerna även fortsättningsvis ska kunna bygga ut sina nät (3G, 4G och kommande 5G), att så kallad Grön-IT ska kunna användas i bred skala (bygga ett hållbart samhälle), att utveckla välfärdsverksamheter och bygga så kallade smarta städer, att företags- och invånares behov av uppkoppling inte ska begränsas av tekniska skäl, och att alla ska kunna vara en del i dagens digitaliserade samhälle.

Som PwC i studien "Cities of Opportunity" konstaterar är tillgången till ett robust och väl utbyggt fibernät en förutsättning för att kunskapsintensiva företag ska kunna verka och växa, något som är särskilt viktigt för en stad som Stockholm som har den högsta koncentrationen av kunskapsintensiva jobb inom Europa.

Det är därför viktigt att planeringen av fibernät sker redan från början när nya områden planeras i staden, både av kostnadsskäl och för att kunna tillgodose de behov företag, offentlig verksamhet och medborgare har av uppkoppling. Fibernät är lika viktiga som annan markbunden infrastruktur, exempelvis vatten, el och avlopp.

Stockholm Parkerings remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Parkering har inga invändningar mot föreslagna förändringar men vill förtydliga parkeringsfrågorna som berörs i ärendet.

En minskning av parkeringsplatser vid kajer såsom längs Strandvägen, Norr- och Söder Mälarstrand och på Skeppsbron bör ske med beaktande av de som nyttjar nämnda parkeringar. I de fall nya anläggningar behöver byggas krävs i de flesta fall minst 5 år från ide till färdigt garage.

Bolaget har givetvis förståelse för att den rörliga och kapacitetsstarka trafiken behöver prioriteras framför långtidsuppställning av parkerade bilar. Bolaget har här möjlighet att prioritera nya garage längs prioriterade gator. I flera fall finns redan kapacitet i garage längs viktiga trafikstråk. Dessa borde givetvis prioriteras.

När det gäller laddplatser för elbilar ökar de varje månad, så det faktiska antalet idag, är något högre än vad som skrivs i ärendet. Vi delar dock uppfattning att en markant ökning måste ske fram till 2030 för att nå uppsatta mål.

Stadsteaterns remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholms Stadsteaters vision är att vara en angelägenhet för alla stockholmare. I vår repertoar skall finnas något för alla. Stockholms Stadsteater skall också vara nyskapande och utmanande. Våra scener skall vara tillgängliga för nya konstnärliga uttryck, öppnas för den nya generationen konstnärer och inte minst erbjuda barn och ungdomar konstnärliga upplevelser. Stockholms Stadsteater efterlyser därför en utveckling av texten till att belysa även ett åldersperspektiv exempelvis barn, unga samt äldre människor.

Stadens samtliga verksamheter, inklusive Stockholms Stadsteater har en viktig roll att fylla i förverkligandet av ett Stockholm i världsklass.

SGA Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse:

SGA Fastigheter anser att de föreslagna revideringsförslagen är ändamålsenliga. Visionen har i många avseenden blivit tydligare och mer konkret. Den reviderade visionen utgår mer från stockholmarna än tidigare. Valfrihet, service, utveckling, dialog och öppenhet sätts i fokus.

SGA Fastigheter konstaterar att grunden för att uppnå målet om att Stockholm ska vara en världsberömd upplevelsestad år 2030 i mångt och mycket redan är satt. I augusti 2013 invigdes Tele2 Arena. Den nya arenan har tillsammans med de andra arenorna i Globen området bra förutsättningar för att locka hit evenemang på hög internationell nivå. Tele2 Arena utsågs också till världens bästa arena 2014. SGA Fastigheter vill lyfta fram att fler evenemang leder till ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Evenemangen i Stockholms län bidrar med miljarder i turistomsättning varje år.

Allt fler storstäder och regioner i världen har upptäckt evenemangens betydelse för tillväxt och sysselsättning och konkurrensen med andra storstäder är knivskarp. SGA Fastigheter anser att Stockholms stad saknar en snabbfotad och effektiv evenemangsstruktur för att kunna svara upp till målet om att Stockholm år 2030 ska vara en världsberömd upplevelsestad. Bolaget anser att staden behöver en enhetlig

evenemangsorganisation med egen budget som kan verka för fler evenemang till Staden.

S:t Erik Markutvecklings remissvar har i huvudsak följande lydelse:

S:t Erik Markutveckling AB:s uppgift är att äga och förvalta fastigheter/aktier i fastighetsbolag i syfte att främja stadens förmögenhetsförvaltning och utveckling. Bolaget anser att den reviderade versionen av Vision 2030 är väl förankrad i Stockholms stads organisation och har inga ytterligare synpunkter

SBR:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholm Business Region anser att det är viktigt att staden har en samlad vision om framtiden samt anger färdvägen dit och är därför i huvudsak positiv till förslaget till reviderad Vision 2030 – En stad i Världsklass och välkomnar särskilt att den reviderade visionen lyfter bolagets kärnfrågor. Den reviderade visionen kan med största sannolikhet bli ett argument för att locka näringsliv, besökare och talanger till Stockholmsregionen

Koncernledningens synpunkter

Stadens gemensamma vision om Ett Stockholm i världsklass 2030 togs fram under 2006-2007, men sedan dess har betydande förutsättningar förändrats såsom exempelvis takten i stadens befolkningsutveckling. Stockholm kommer att vara en miljonstad redan i början av 2020-talet och inte först år 2030, vilket den tidigare visionen utgick ifrån.

Utifrån ett uppdrag från kommunfullmäktige har ett arbete med att utvärdera och revidera visionen genomförts, vilket letts av stadsledningskontoret. Arbetet har involverat ett stort antal medarbetare på olika nivåer i arbetet. Däribland också medarbetare inom Stockholms Stadshus AB.

Förslaget till reviderad vision har remitterats till koncernledningen och koncernens bolag.

Koncernledningen är positiv till att staden har en långsiktig vision, som tar upp angelägna utvecklingsområden. Koncernens bolag arbetar konkret inom flera av de områden som finns inom visionens teman. Det gäller bostadsproduktion, miljö- och hållbarhet, utveckling av infrastruktur såsom exempelvis skolor, omsorgsfastigheter, svartfiberutbyggnad, parkering, utveckling av stadens kajer, VA-system och utveckling av ytterstadsområdena.

Koncernledningen är också positiv till att visionens text koncentrerats och blivit mer lätt-läst. Texten omfattar också färre exempel, vilket är bra eftersom dessa tenderar att bli inaktuella snabbare än den övriga texten. Koncernledningen föreslår ett antal smärre justeringar och förtydliganden, utifrån bolagskoncernens perspektiv, enligt nedan.

Stockholmarnas stad

Koncernledningen välkomnar att visionen inleds med perspektivet Stockholmarnas stad. Stockholmarna med deras samverkan och medverkan är en förutsättning för att

visionens målsättningar ska uppnås. Koncernledningen anser att detta bör förtydligas i visionens text. Dialogarbetet är viktigt i utvecklingen av olika planer, men offentliga initiativ måste följas av en samverkan men även *medverkan* med stockholmarna för att uppnå önskat resultat.

Delaktiga och trygga

Visionen pekar tydligt på vikten av dialog med stockholmarna för att utveckla staden och dess verksamheter. Stockholm ska vara ett föredöme, som en av världens tryggaste och renaste städer. Detta ska uppnås genom samverkan mellan offentliga och privata aktörer. Koncernledningen anser att även i detta sammanhang bör vikten av stockholmarnas medverkan för att uppnå resultat förtydligas.

Service av högsta kvalité

I detta avsnitt anser koncernledningen att formuleringen om tydlig information om vad man kan kräva bör ges en mer positiv ansats. Informationen bör ge tydliga besked om vad man kan *förvänta* sig av omsorgen. *Krav* kan från både vårdtagarens och vårdgivarens perspektiv ge en bild av ett motpartsförhållande, medan en god upplevd kvalité snarare byggs utifrån att förväntningar uppfylls eller överträffas.

Utbildning i världsklass

I detta sammanhang är samverkan inför beslut och planering av nya förskolor och skolor oerhört viktig och bör betonas i visionen. Koncernens bolag, Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, medverkar i detta arbete och utvecklar samverkan med utbildningsnämnden och berörda stadsdelsnämnder.

Koncernledningen ser positivt på att de yrkesförberedande programmen lyfts fram i texten. Flera av koncernens bolag är beroende av kompetens inom även dessa sektorer, både för att bygga nytt och rusta stadens fastigheter samt utveckla infrastrukturanläggningar.

Koncernledningen välkomnar att visionens text framhåller att det är viktigt att utbildning matchar arbetsmarknaden inom alla sektorer, även inom vård, skola och omsorg, som för närvarande prognostiseras bli framtida bristyrken.

En stad av mångfald - en sammanhållen stad

Koncernledningen, liksom bolagen, vill framhålla betydelsen av att den fysiska utvecklingen överensstämmer med ambitionerna att överbrygga barriärer som motverkar integration. Koncernledningen anser dock att texten bör justeras avseende beskrivningen av stadsdelar där det anges att ”bostadsområden och centrumanläggningar har *bytt* karaktär och är attraktiva”. Koncernledningen anser att beskrivningen bör ändras till att ”bostadsområden och centrumanläggningar har *utvecklats* och är attraktiva”. Den inledande texten anger ju att varje stadsdel är unik och ska förstärkas utifrån sina förutsättningar. Därför anser koncernledningen att ”utvecklas” är en mer lämplig beskrivning, eftersom ”byta” istället anger att vissa stadsdelar ska genomgå omfattande förändringar för att de idag är oattraktiva. En sådan inställning till behövliga förändringar i befintliga bostadsområden kan medföra oönskade protestaktioner, vilket staden tidigare fått erfara i utvecklingen av Järva.

Stadens bolag, och då kanske särskilt bostadsbolagen, spelar en nyckelroll i sammanhanget. Ansvarsfördelningen, gentemot exempelvis socialtjänsten och polisen,

måste även fortsättningsvis vara tydlig eftersom bolagen, enligt gällande lagstiftning, ska kunna motivera sina insatser på affärsmässiga grunder.

Innovativ och växande

I detta sammanhang vill koncernledningen understryka vikten av samordning av planeringen för att utveckla Stockholm, och att utveckling av infrastruktur, vägar, kollektivtrafik, skolor m.m. koordineras så att de nya stadsdelarna blir väl fungerande.

Centrum i en stark och växande region

Koncernledningen vill i detta sammanhang poängtera att även utbyggnad av svartfiber för god IT-infrastruktur och utveckling av vatten- och avfallssystem bör lyftas fram i sammanhanget för att Stockholm ska växa på ett innovativt och hållbart sätt.

Nyproduktion av bostäder, men även en ökad rörlighet i det befintliga fastighetsbeståndet är också en betydande faktor för att förbättra möjligheterna att snabbt hitta en bostad, vilket är betydelsefullt för att attrahera arbetskraft till regionen. I detta sammanhang är naturligtvis också hyresrätten viktig som en flexibel boendeform.

Unika möjligheter till arbete och utbildning

Koncernledningen delar visionens beskrivning av att ett stort och brett näringsliv är grunden till en väl fungerande arbetsmarknad. Kompetensmatchningen är viktig och det är angeläget att det finns en bredd av kompetens för att få rätt arbetskraft till alla funktioner som krävs i en storstad. Det gäller allt från innovationsindustri, vård, omsorg, till utbildning, yrkesarbetare och service. Alla behövs i utvecklingen av Stockholm.

En världsledande kunskapsregion

I detta sammanhang vill koncernledningen betona betydelsen av att studentbostäder som en del av en rörlig bostadsmarknad. Staden bör även fortsättningsvis driva frågan om förenklingar av regelverken kring byggande, för att fler aktörer snabbare ska kunna utveckla och genomföra projekt som ger fler studentbostäder. Detta kan förtydligas i sammanhanget.

Företagande i världsklass

Koncernens bolag bidrar starkt till denna utveckling genom investeringar i infrastruktur, som under de senaste åren genomförts och som planeras. Som exempel kan nämnas den omfattande svartfiberutbyggnaden, utvecklingen av stadens kajer och hamnar, utvecklingen av nya parkeringsanläggningar m.m.

Mångsidig och upplevelserik

Levande stad

Koncernledningen ställer sig lite frågande till formuleringen som anger att staden vuxit över vattnet. Detta kan misstolkas till att de för Stockholm så viktiga "vattenspeglarna" mellan holmarna ska överbyggas. En mer relevant beskrivning torde vara "vuxit längs eller omkring vattnet". Som exempel på arbete som pågår enligt denna målsättning är den kajstrategi som Stockholms Hamnar, i samråd med övriga berörda parter, utvecklar samt utvecklingen av strandnära bostadsområden såsom Årstadal, Lindhagen m. fl. där stadens bostads- och infrastrukturbolag varit involverade.

Ett välfungerande transportsystem

Transportsystemet och dess utveckling är vital för all utveckling av staden, som bostäder, arbetsplatser och livsmiljön för stockholmarna. Det kan inte nog starkt betonas att utvecklingen av transportsystemet måste ske i takt med utvecklingen av nya stadsdelar. I detta sammanhang finns också en utmaning i att staden inte ensam råder över utvecklingen, utan är beroende av även andra aktörer såsom SL, Trafikverket m.fl.

Det är också alltid en fråga om prioritering som kan förtydligas då utvecklingen av vägar, parkering, m.m. nästan alltid innebär intressekonflikter med närboende, rekreationsmöjligheter m.m. Det kan därför vara lämpligt att poängtera att målsättningen med utvecklingen är att förbättra stadsmiljön genom ett effektivare vägnät. Utifrån bolagskoncernens perspektiv bör visionens text kompletteras med en mening om att ett effektivt transportsystem också omfattar väl lokaliserade och dimensionerade parkeringsanläggningar.

En ekologiskt hållbar stad

Stockholm ska bli ett föredöme för hållbart boende m.m. För att detta ska uppnås måste visionen också poängtera att stockholmarna, de boende, måste medverka genom hållbara beteendemönster avseende avfallshantering, resvanor m.m. De skärpta energikraven och de höga ambitionerna uppnås först om stockholmarnas livsmönster utvecklas mot ett hållbart beteende. Betydelsen av stockholmarnas beteende för minskad miljöpåverkan bör, på ett positivt sätt, betonas i visionstexten i detta avsnitt.

Avlopps- och avfallshanteringens betydelse i sammanhanget bör förtydligas. Genom överföringen av renhållningsnämnden till Stockholm Vatten AB har staden tagit ett tydligare samordnat ansvar för kretsloppet i detta avseende, vilket bör noteras.

Världsberömd upplevelsestad

Stockholm har utvecklats som evenemangsstad och uppförandet av Tele 2 Arena söder om Globen har varit ett konkret exempel på detta. SGA Fastigheter, Stockholm Business Region och Stockholmsmässan är tre bolag i koncernen, som är starkt engagerade i denna fråga. Koncernledningen vill därför, liksom bolagen, framhålla behovet av att staden utvecklar en smidig och effektiv organisation för fånga efterfrågan av evenemang och samordna genomförandet av större evenemang. Det är också viktigt att i texten ytterligare belysa åldersperspektivet i utvecklingen av Stockholm som upplevelse- och evenemangsstad. Visionen ska omfatta evenemang och upplevelser för alla åldrar.

Vision och genomförande

Gällande genomförandet av visionen är det också viktigt att identifiera risker och hinder under utvecklingens gång för att systematiskt kunna motverka dess effekter. Det är också viktigt att framhålla att stadens höga ambitioner också förutsätter en *samverkan* med både privata och offentliga aktörer samt stockholmarna. Visionen måste successivt, under genomförandet, *förankras* även gentemot externa parter och stockholmarna.

Koncernledningen ser med viss oro på avsnittet som beskriver stadens ledning och styrning. I detta avsnitt anges att även program och riktlinjer ska följas upp via ILS.

Koncernledningen anser att det finns en risk att ILS-systemet, dess redovisningar och uppföljningar blir så omfattande att berörda beslutsfattare och andra intressenter inte kan få en rättvisande bild av respektive bolags och nämnds verksamhet. Naturligtvis ska inriktnings- och verksamhetsmål justeras och följas upp inom systemets ramar, men det är viktigt att systemet hålls enkelt, överskådligt samt att det inte används till mer än vad det ursprungligen är avsatt för; en enkel och överskådlig styrning och uppföljning av kommunfullmäktiges mål, nedbrutet på respektive verksamhet inom staden. Om ILS-systemet tyngs ytterligare, tappar staden styr- och uppföljningsfunktionen, och skapar istället en databas med diverse lagrad information. Program och riktlinjer bör, om de ska inkluderas i systemet, redovisas separerat från den obligatoriska redovisningen i tertiärrapporter, verksamhetsberättelser och budgetarbetet.

Sammantaget är koncernledningen positiv till förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030, samt även till det underlag och den process som legat till grund för förslaget.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Karl Malmqvist (C) enligt följande.

Karl Malmqvist (C) föreslår att nämnden beslutar att kommunstyrelsens remiss av stadsledningskontorets förslag besvaras med exploateringskontorets tjänsteutlåtande, samt att nämnden därutöver anför följande:

Meningen ”Stadsbilden har även förstärkts med nya höga hus i strategiska lägen” som finns med i den gällande Vision 2030 ska återinföras i den reviderade Vision 2030 i följande stycke:

”Stockholm är berömt för sina många nya högklassiga byggnader och för att ha tillvaratagit landskapet och de naturliga förutsättningarna på ett nydanande sätt. Vattenrummet, topografin och parkerna är en integrerad del i stadens liv. Stadens ovärderliga historiska kvaliteter blandas med nya miljöer och stadsbilden har förstärkts med arkitektoniskt nyskapade hus i strategiska lägen.”

Detta eftersom skrivningen om höga hus överensstämmer med den gällande situationen i Stockholm samt att det är en viktig del av stadens ambition att stärka den centrala staden och närförort med ny bebyggelse.

Reservation anfördes av Åke Askensten m.fl. (MP) enligt följande.

1. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm långt före 2030 ska vara världens mest tillgängliga huvudstad.
2. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet.
3. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
4. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat.
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solen och vindenergi.
8. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljövetenskap är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.
9. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och

klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk.

10. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

11. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

12. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmares lika rättigheter.

13. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.

14. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige.

15. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.

16. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.

17. Att anföra följande:

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning. Flera orsaker till att det visionsdokument som nu gäller måste revideras beror på den förda markpolicyn som styr stadsbyggandets innehåll och omfattning såsom bostadsbyggandet. För att nå de visioner som förslaget till nytt visionsdokument anger krävs en annorlunda och förändrad markpolitik som möjliggör att exempelvis även unga och studenter får tillgång till bostäder.

Vidare står det i det rådande visionsdokumentet om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030. I texten ska därför klargöras att Stockholm långt före 2030 ska vara världens mest tillgängliga huvudstad.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet.

Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad.

Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad

är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens climateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i

visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning av Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Våra partier hade egna förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Mikael Magnusson m.fl. (S) enligt följande.

1. Att förvaltningens förslag till förbättringar och preciseringar inarbetas i visionstexten.
2. Att också de socialdemokratiska förslagen arbetas in i Visionstexten.

Därutöver anför socialdemokraterna följande:

Förslaget till vision är välvilligt, men tyvärr till intet förpliktande. Stadens PM innehåller en rad viktiga konstateranden som sedan lämnats därhän.

Expansionen:

Staden står inför en mycket snabb expansion som kommer att sätta stadens förvaltningar under stort tryck. Den förra gången då detta skedde - under 1960-talet – gjordes en rad misstag i brådskan och under trycket av ”vi hinner inte tänka efter utan något måste göras NU”. Staden måste lära sig av erfarenheterna och definiera en tydlig skydds- och bevarandeplan av natur- och kulturvärden.

Segregationen:

Segregationen ökar i Stockholm. Välmående stadsdelar blir snabbt än mera välmående, samtidigt som eftersatta stadsdelar halkar efter. Arbetslösheten bland unga sedan finanskrisen år 2008 har i första hand bitit sig fast hos ungdomar med utomeuropeisk bakgrund. Staden måste göra mycket större ansträngningar för att motverka både segregationen i sig och dess konsekvenser. Offentliga verksamheter i utsatta områden måste både ha betydligt mer resurser än vad den sedvanliga köp/säljmodellen ger och mycket mera politisk uppmärksamhet.

Energianvändningen:

Stadens stora utmaning i klimatarbetet är energianvändningen i befintliga flerfamiljsbostäder och särskilt då mindre privata bostadsrättsföreningar. Dessa saknar allt som oftast kunskaper i och intresse för långsiktiga investeringar. Staden bör undersöka förutsättningarna för att skapa en särskild stödverksamhet och kanske i form av ett konsultbolag samägt med bostadsrätts- och fastighetsägarorganisationer samt finansieringsinstitut. Behovet är mycket stort inom och utom Sverige.

CleanTech:

LSE (London School of Economics) konstaterar i sin granskning av Stockholm att Cleantech-branschen är förvånansvärt svag i staden o regionen. Författarna anser att det finns utrymme för politiska initiativ. Staden kan börja med att studera vilka andra städer som varit framgångsrika och vad Stockholm kan lära.

Den egna verksamheten:

Staden bör ha betydligt högre gröna ambitioner i sin egen verksamhet. Staden bör sträva efter att egna fastigheter har den högsta – och inte bara en hög – internationell certifiering. Staden bör också driva på den egna kemikaliehanteringen kraftfullt.

En drivande vision:

Stockholm, Göteborg och Malmö kan tillsammans bli världsledande i den gröna omställningen. Men för det krävs en betydligt mycket mera drivande vision.

Reservation anfördes av Stellan F Hamrin (V) enligt följande.

1. Att i huvudsak stödja förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver föreslår vänsterpartiet följande:

Vi stöder i huvudsak förvaltningens försök att tydligare integrera ett miljöperspektiv i den reviderade visionstexten, men finner alltså vissa formuleringar som behöver skärpas till ytterligare eller helt enkelt göras begripliga. Meningen ”Teknikutveckling, en genomtänkt stadsplanering och ekonomisk tillväxt utgör goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle” (s 5. i Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande) är märklig och bör strykas. För det första brukar inte förutsättningar värderas i termer av gott och ont, de måste däremot vara nödvändiga. För det andra kan ingen rimligen påstå att teknikutveckling, stadsplanering och ekonomisk tillväxt är nödvändiga förutsättningar för ekologisk hållbarhet – människor levde i balans med naturen i över 100 000 år utan särskilt mycket av något av detta. Inte heller i det konkreta sammanhanget – Stockholm år 2014- 2030 – är det hederligt att påstå att dessa tre faktorer utgör nödvändiga förutsättningar för ekologisk hållbarhet. Mening bör därför helt strykas, trots förvaltningens försök att förbättra den.

I både kommunstyrelsens förslag och förvaltningens alternativa lydelse (sid 6. i Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande) förutsätts att målet om ett fossilbränslefritt Stockholm ska uppnås 2050. Vi anser att det bör uppfyllas till 2030, vilket medför att föreslår vi att förvaltningens alternativa lydelse ändras till följande: ”Staden tar ett stort ansvar för klimatfrågorna och har uppfyllt målet om att vara fossilbränslefritt år 2030. Genom energieffektivisering och användning av fossilbränslefria energikällor bidrar Stockholm till att växthuseffekten minskar. År 2018 är

fjärrvärmeproduktionen fossilbränslefri. Staden är också anpassad för

de klimatförändringar som väntas, som t ex värmeböljor och kraftiga regn.”
Följaktligen bör transportsystemet år 2030 utmärkas av fossilfri teknik. I förvaltningens alternativa lydelse om ett välfungerande transportsystem (s. 10 i Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande) bör därför första meningen lyda:
”Transportsystemet utmärks av en innovativ och fossilfri transport- och miljöteknik och av en välutvecklad logistisk planering för varor och gods”.

Särskilt uttalande gjordes av Katarina Luhr m.fl. (MP) enligt följande.

Vi är positivt inställda till revideringen av Vision 2030- ett Stockholm i världsklass och tycker att förvaltningens synpunkter förbättrar visionen ytterligare. Vi tycker dock att de ”målår” och siffror som nämns i olika delar av visionen ofta är satt för långt fram och skulle skärpa dessa mål om vi hade makten. Detta gäller t.ex. när staden ska vara fossilbränslefri, när fjärrvärmens är fossilbränslefri, hur mycket biltrafikens utsläpp har minskat år 2030 osv. När vi får makten kommer vi att lägga in en ökad växel för att dessa mål ska vara nådda långt före visionens mål.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Ingegerd Akselsson Le Douaron m.fl. (MP) enligt följande.

att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till: Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad.

att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet, att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.

att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

att lägga till: Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat.

att lägga till: Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.

att lägga till: Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.

att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunskund är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

att lägga till: Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmarnas lika rättigheter.

att lägga till: Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.

att lägga till: Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige.

att visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.

att lägga till: Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.

att anföra följande:

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning. I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är att alla har tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja att alla har lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb. Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Reservation anfördes av Marina Gunnmo Grönros m.fl. (V) enligt följande.

att avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.

att därutöver vill vi framföra följande:

Såväl nuvarande vision som förslaget till revidering är politiska dokument beslutade och styrda av den borgerliga majoriteten, inte en följd av en bred politisk förankring. Vänsterpartiet, bland andra, hade egna förslag när visionen beslutades. Arbetet med revideringen är inte brett förankrat. En vision för staden förutsätter inte minst en grundlig medborgarförankring liksom att stadens medarbetare måste få ett starkt inflytande.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Valeskog m.fl. (S) enligt följande.

I det reviderade förslaget finns åtskilliga frågor som tas upp och som vi kommer att kommentera i samband med behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen. Om skolan påstås det bland annat att ”Skolresultaten är generellt sett bra i Stockholm, jämfört med övriga riket”.

Det är märkligt att i ett visionsdokument i praktiken uttrycka sådan syn på problem och utmaningar i Stockholms skolor. Skillnaderna mellan skolorna har ökat dramatiskt de senaste åren, rekordmånga är inte behöriga till gymnasiet, skolplaneringen fungerar undermåligt i förhållande till befolkningstillväxten, lärarförsörjningen är i kris, Stockholm faller i flera nationella rankingar, osv.

Skall ett visionsdokument vara värt något i praktiken måste man också på ett realistiskt sett lyfta fram de problem och utmaningar som finns just i Stockholm och inte jämföra med andra kommuner i landet som arbetar med andra utmaningar och har en annan befolknings-sammansättning. Sådana resonemang och perspektiv saknas uppenbarligen i denna revision.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anders Löwdin m.fl. (S) enligt följande.

Nämnden beslutar

1. Att avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.
2. Därutöver vill vi framföra följande:

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av M, FP, C och KD. Övriga partier hade egna förslag till beslut när majoriteten i kommunfullmäktige en gång i tiden beslutade om denna vision. Redan då saknade vi en bredare politisk förankring, i syfte att få fram en vision som kan hålla över en längre tidsperiod med växlande majoriteter i stadshuset. Vi känner inte igen oss i beskrivningen av att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När vi tar fram och beslutar om något så viktigt som stadens vision måste medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson (V) enligt följande.

Nämnden avstyrker förslaget till revidering av Vision 2030 och tillägger dessutom: Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Vänsterpartiet hade ett eget förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller m.fl. (MP) enligt följande.

Bromma stadsdelsnämnd beslutar att i första hand föreslå att som remissvar avstyrka den reviderade versionen av Vision 2030.

Det nu omarbetade Visionen är undermålig och ska avstyrkas. Som exempel kan nämnas att hållbarhetsaspekterna ligger sist som något slags tillägg, när det borde vara detta som är grunden, som hela dokumentet borde bygga på. Nämnden kan också konstatera att Stadsmuseet och Skönhetsrådet expertis inte fått vara involverade (men diverse andra externa parter).

När det ursprungliga dokumentet togs fram, hade Miljöpartiet ett eget förslag om en alternativt utformad vision som vi givetvis anser borde ligga som grund för ett fortsatt visionsarbete. Det handlar nu om så många omarbetningar och tillägg som behöver göras att dokumentet i princip inte kan accepteras.

Om dokumentet ändå ska utgöra en grund för en reviderad vision 2030 ska i andra hand följande tillägg och omarbetningar göras.

- Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
- Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
- Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
- Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
- Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
- Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
- Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar sol och vindenergi.
- Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljövetenskap är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.
- Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljövetenskap.
- Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
- Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känd för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas

av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

- Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmares lika rättigheter
- Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.
- Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,
- Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.
- Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.
- Att anföra följande
- I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.
- Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?
- Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.
- Bra är att det reviderade förslaget ytterligare betonar ökad sammanhållning, öppenhet och mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen

för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

- Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
- Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.
- Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.
- Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett teknikskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri

fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

- All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.
- Behovet av bostäder är mycket omfattande. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa många högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till 2030.
- Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande, höga markkostnader och en oligopolliknade byggsektor, vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.
- Det krävs en rikttningsförändring om visionen ska nås att grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.
- Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.
- City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.
- Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt

inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

- Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
- Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.
- Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.
- Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.
- Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare

(SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

- Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.
- Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.
- Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.
- Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens climateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.
- Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. Planeringen av en robust grönstruktur i hela staden ska finnas. De ekosystemtjänster som naturmark och parker skapar måste tas till vara genom att skydda och utveckla natur- och parkmark. Biologisk mångfald ska gynnas och aktivt arbete med att främja artrika biotoper.
- Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

- Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V), ledamöterna Kristina Öberg, Parvin Araghi, Jimmy Lindgren (alla S) enligt följande.

1. Avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030
2. Dessutom framföra följande

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Våra partier hade egna förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande. ”

Reservation anfördes av Åsa Öckerman, Sarah Johansson(båda MP) enligt följande.

1. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
2. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
3. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
4. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.

8. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunskund är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

9. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk.

10. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

11. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

12. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmarnas lika rättigheter

13. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.

14. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,

15. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.

16. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.

17. Att anföra följande

VISION 2030 KAN INTE BLI ETT RIKTMÄRKE FÖR STOCKHOLM UTAN KRAFTIG OMARBETNING.

I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett

kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en

producent av solceller och vindkraft som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringsplatser är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen.

Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljövetenskap är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljövetenskap.

Trots att det finns ett stort intresse att bilda ett Miljöteknikkuster i Högdalen intar staden en närmast passiv hållning till detta. Ett sådant bör finnas med i visionen.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill

ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande

byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.”

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Mariana Moreira Duarte m fl (MP) enligt följande.

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut,
2. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
3. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
4. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
8. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.
9. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunskund är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.
10. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

11. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
12. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.
13. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmarnas lika rättigheter
14. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.
15. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,
16. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.
17. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.
18. Att anföra följande

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning.

I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet.

Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Stora skillnader finns nu mellan stadsdelarna. I Farsta känner sig ca 50 % trygga när de går hem ensamma på kvällen mot Brommas ca 80 %. Speciella åtgärder för otrygga stadsdelar kan behövas? Även åtgärder för att minska arbetslösheten och öka framtidsstron för unga behövs. Farsta och övriga Söderort har få arbetsplatser i förhållande till folkmängden.

Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även

stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av solceller och vindkraft som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen.

Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder.

Stockholm erbjuder företagen en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagen vill ta sitt ansvar för miljön. Farsta har få arbetsplatser i förhållande till folkmängd och ganska låg medelinkomst. Det är bra att man satsar på att få förvaltningar till Farsta. Man borde också satsa på de andra stadsdelarna inom Farsta inte bara de centrala delarna. Man bör också satsa på kollektivtrafik eftersom kortare arbetsresor ger ökad livskvalitet med mindre miljöpåverkan.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känd för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb. Det står att yrkesprogram och lärlingsutbildningar matchar arbetsmarknadens krav. Man bör också tänka på att arbetsmarknaden förändras och att grundutbildningen bör ge en grund för livslångt lärande. I framtiden kommer allt fler att behöva byta yrkesinriktning under sin yrkesverksamma tid.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett

systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som naturmark och parker skapar måste tas till vara genom att skydda och utveckla natur- och parkmark.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Reservation anfördes av Lars Bäck (V), enligt följande.

1. Nämnden avstyrker förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030

2. Dessutom framföra följande

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Oppositionspartierna hade egna förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Särskilt uttalande gjordes av Lars Bäck (V) enligt följande.

Hela dokumentet är tyvärr inte så tydligt när det gäller att beskriva vilket framtida Stockholm som medborgarna vill ha. Istället är det fyllt av marknadsföringsfloskler och nyliberala målbeskrivningar som i slutändan om de fullföljs skulle reducera alla medborgare till kunder i en framtida "nattväktarstad i världsklass". D.v.s. ett samhälle där endast de mest resursstarka kommer att kunna erbjudas den välfärd de behöver och ett människovärdigt samt demokratiskt vardagsliv. En majoritet av våra medborgare kommer att istället reduceras till en andra klassens medborgare vars enda funktion är att på olika sätt betjäna en liten resursstark elit.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Eva Fagerhem m.fl. (S), Jessica Jormtun m.fl. (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V) enligt följande.

Att avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av M, FP, C och KD. Övriga partier hade egna förslag till beslut när majoriteten i kommunfullmäktige en gång i tiden beslutade om denna vision. Redan då saknade vi en bredare politisk förankring, i syfte att få fram en vision som kan hålla över en längre tidsperiod med växlande majoriteter i stadshuset.

Vi känner inte igen oss i beskrivningen av att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När vi tar fram och beslutar om något så viktigt som stadens vision måste medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lars Jakobsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
2. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
3. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
4. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.
8. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.
9. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimat-sektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk.
10. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma

flygplats och företa-garna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

11. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stads-delar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och upp-muntras, en stad som präglas av öppenhet.
12. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmares lika rättigheter
13. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.
14. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,
15. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.
16. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.
17. Att anföra följande

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning.

Förvaltningens förslag till ändringar i Visionen

Vi ställer oss positiva till de tankar som förvaltningen ger uttryck för i sitt tjänsteutlåtande.

Generella reflektioner

Det civila samhället ges en stor betydelse i Visionen, men det är oklart huruvida staden på något sätt kommer att stödja dessa organisationer med resurser. De har inte heller fått någon plats i gruppen som arbetat fram dokumentet. Hur vet man att det civila samhället kan och vill ta på sig denna roll?

Orden jämställdhet och jämlikhet saknas i visionen.

Att i sin marknadsföring använda faktafel och skapa potentiell sämre samarbetet med Skandinavien två andra huvudstäder är inte bra. Bättre vore att fokusera på Östersjöns betydelse och roll i Stockholms historia, nutid och framtid.

Tidpunkten att lägga fram ett visionsdokument strax före ett val känns märkligt.

Våra förslag på förändringar

I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest *tillgängliga huvudstad* och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta *stycke borttaget*, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla om-råden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad samman-hållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som *jämställdhet* och *jämlikhet* saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med moders-målsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 *behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-och vidare västerut). Staden behöver ytterligare linje över Mälaren som inte passerar T-centralen.* Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. *Förutom ett tekniskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service.* Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra trans-portsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafik-säkerhet och

underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara *en producent av sol och vind* som en del i omställningen till en klimatneutral stad. *Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent* och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. *Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.*

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. *Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmark-naden otillgänglig för främst unga och studenter.* Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektivt. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. *Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad.* Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring *samverkan i Östersjöregionen* och vill därför lägga till det i visionen.

Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort och Västerort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. *Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimat-sektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.*

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagen en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagen vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagen har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm.

Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt *högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad* och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se *fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad* där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens climateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. *Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer* och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vatten-drag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga.

De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.”

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V) enligt följande.

Vi hänvisar till vårt särskilda uttalande vid nämndens behandling av Vision 2030 vid sammanträdet 2013-09-26, § 8.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anders Ödmark m. fl. (MP) enligt följande.

1. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
2. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
3. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
4. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.

8. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.
 9. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.
 10. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
 11. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.
 12. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmares lika rättigheter
 13. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.
 14. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,
 15. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.
 16. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.
 17. Att anföra följande
- Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning.

I nuvarande visionsdokument står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla Stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av 2010 års biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och staden bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent

till år 2030.

Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen är en konsekvens av misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektivt. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagen en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagen vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagen har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa om och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas. Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda dem, som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas

tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättras så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Shadi Larsson (MP) och Barbro Borg (MP) enligt följande.

1. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad.
2. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet.
3. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
4. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
5. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat.
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solen och vindenergi.
8. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunskund är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.
9. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö- och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

10. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

11. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

12. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad med stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmarnas lika rättigheter.

13. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.

14. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige.

15. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.

16. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas omhand och värnas.

17. Att därutöver anföra följande:

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning. I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030. Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt? Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex "Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen." Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet. Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa.

Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller

könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre. Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverkets analyser och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse.

Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta. All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp. Behovet av bostäder är enormt.

Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030. Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en rikttningsförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma

Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankar kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar. Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare.

Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna finns stor potential och detta kan dra till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företag. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk. Stockholm måste bli ännu mer attraktivt och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön.

Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i. Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar.

Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag. Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor.

Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb. Idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor vilket måste förebyggas. Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa om och lära nytt under arbetslivet. Här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingar mellan studier och arbetsliv. Här kan staden göra mycket mer för att förbereda dem som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb. Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet. Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt, genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor. Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystem-tjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning av Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anki Erdmann (V) enligt följande.

- Avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030
- Dessutom framföra följande

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Vårt parti hade egna förslag när visionen beslutades. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Bo Sundin m.fl. (M) och Burhan Yildiz (FP) enligt följande.

Vision 2030 antogs av Kommunfullmäktige för sju år sedan och sedan dess har mycket hänt i både Sverige och vår omvärld som gör att det är viktigt att, precis som med alla styrdokument och riktlinjer i en lärande organisation, se över och vid behov uppdatera texten.

Vi tycker att Stadsledningskontoret har gjort helt rätt när de i det reviderade visionsdokumentet tydligare och kraftfullare lyft fram den stora vikten och värdet av frågor som en god utbildning för alla, förbättrad delaktighet, trygghet, mångfald, medinflytande och personlig service anpassad till individers olika behov.

Vi instämmer i denna prioritering, tackar för välskriven text från såväl Stadsledningskontoret som stadsdelsförvaltningen och vill utöver de tankar som lyfts i dessa texter särskilt understryka betydelsen av en god kommunikation präglad av lyhördhet och effektiv samverkan mellan de olika fackförvaltningarna och nämnder och förvaltningar i alla delar av staden. Vi gläds över, bland annat av den anledningen, att flera av förvaltningarna som länge funnits lokaliserade i innerstaden nu kommer att flytta till ytterstaden, bland annat till Rinkeby.

Som ett sorts lokalt komplement till Vision 2030 lyfter vi i vår vision för Järva fram att en god samverkan mellan kommunen och andra aktörer är central för att främja en positiv utveckling i Järva:

I Järvaområdet finns det såväl utmaningar som mycket bra förutsättningar för en bra utveckling och ibland stöter man på uppfattningen att det bara är staten eller kommunen som kan och ska ordna, organisera och lägga allt tillrätta för alla. Man glömmer då att samhället som helhet är större och kraftfullare än så: också andra aktörer i form av till exempel föräldrar, föreningar och företag - enskilda och i samverkan - är av avgörande betydelse för ett samhälles utveckling.

För att möjliggöra en bra utveckling i vårt område gäller det att vi som bor och jobbar här tillsammans arbetar vidare på det goda som av många aktörer (bland annat föräldrar, föreningar, företag, förskolor och skolor samt olika myndigheter) har gjorts de senaste åren. På så sätt kan alla utifrån sin egen förmåga, sina förutsättningar och sina egna val ges bra möjligheter att bland annat genom studier och arbete bidra till samhällsutvecklingen. Vi tror att detta är viktigt att vårda och uppmuntra både för att studier och arbete genom egen ansträngning och eget ansvar ger människor större möjligheter att växa som individer men också för att dessa saker stärker banden och tilliten mellan individer och till den större gemenskapen. Dock, det kanske viktigaste skälet är att med fler som jobbar och bidrar blir de gemensamma resurserna också större och vi kan då tillsammans bättre ta hand om de av oss som ibland behöver extra hjälp när de har det svårt. Vi i Alliansen är förberedda att tillsammans och i samverkan med andra aktörer göra vad vi kan för ett ännu bättre Järva

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Mia Päärni m.fl. (S), enligt följande.

Den nuvarande visionen och förslaget till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av den moderatledda alliansen. Våra partier hade egna förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Visionen för Stockholms stad behöver revideras men att göra det så nära ett allmänt val är både dumt och tidsödande. Vid ett maktskifte i stadshuset kommer stadens prioriteringar förändras och därmed också visionen.

Särskilt uttalande gjordes av Birgitta Hald-Svensson m.fl. (MP) enligt följande.

Miljöpartiet de Gröna anser att förslaget är välskrivet, har strukturerats om och blivit något kortare och tydligare, men har inte samma vision på flera områden. Miljöpartiet de Gröna har flera synpunkter på förslaget till reviderad version av Vision 2030.

Utvecklingstendenser

Stockholmarnas stad

Förtroendet för politiker och tjänstemän måste vara starkt. Dialogen med stockholmarna behöver utvecklas för att underlätta en positiv utveckling av staden. Därför vill vi bl.a. att politiker som sitter i Stadsdelsnämnderna ska väljas direkt d.v.s. via personval senast år 2030.

Kompetensförsörjningsfrågor kommer alltmer i centrum. En ny syn på vård- och serviceyrken är avgörande liksom ett starkt ledarskap. Likaså är det viktigt att höja statusen för de pedagogiska yrkena där rekryteringsbehovet är mycket stort. Vår vision är att skapa bättre villkor och bättre lön till alla anställda inom dessa yrken.

Mångsidig och upplevelserik

Den stora bristen på lägenheter, framför allt på små lägenheter och studentbostäder, har lett till att stadens mål för bostadsbyggandet har reviderats upp till 140 000 nya bostäder till år 2030. Om detta mål över huvudtaget ska vara möjligt och samtidigt behålla befintliga naturområden i Stockholm, måste Bromma flygplats läggas ner.

Delaktiga och trygga

Inom staden behöver olika samrådsprocesser och medborgardialoger med invånarna utvecklas. Erfarenheterna från Rinkeby-Kista tyder på att detta blir särskilt viktigt i anslutning till den kommande förtätningen av bebyggelsen inom olika delar av staden. När det gäller valdeltagande, trygghet och ren miljö är skillnaderna mellan olika delar av staden stora. Invånarna i Rinkeby uppvisar låga värden i samtliga dessa avseenden. Valdeltagandet i Rinkeby-Kista ligger som helhet i storleksordningen 20-25 procentenheter under genomsnittet för staden i de allmänna valen, samt ca 30% under genomsnittet i EU-valet Rinkeby utgör en av de tre stadsdelsområden där invånarna är minst nöjda med renhet och städning. För att i enlighet med Vision 2030 få nämnda

värden att väsentligt bli bättre kommer det att krävas långsiktiga och omfattande insatser vad avser såväl infrastruktur, bostäder, skola, socialtjänst, fritid och kultur.

Mångsidig och upplevelserik

Ett välfungerande transportsystem

Att koppla samman tunnelbanans norra och södra grenar på Blå linjen skulle medföra stor utvecklingspotential för berörda stadsdelar (Rinkeby, Tensta, Hjulsta, Akalla, Husby och Kista) vad gäller bostäder, arbetsplatser samt offentlig och kommersiell service. Härigenom skulle också förutsättningarna för en integrerad och sammanhållen stad öka. Att dessutom bygga en helt ny t-banelinje skulle göra Stockholms kollektivtrafik mycket mer attraktiv och detta borde prioriteras i stället för Förbifarten runt huvudstaden.

Skarpnäck stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ewa Larsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Under rubriken Delaktiga och trygga lägga till ”att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad”.
2. Visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet.
3. Visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet, ”att Stockholm är en jämställd stad i världsklass och patriarkala strukturer är eliminerade”.
4. Lägga till ”att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv”.
5. Lägga till ”att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat”.
6. Lägga till ”att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm”.
7. Lägga till ”att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar sol och vindenergi”.
8. Lägga till under rubriken Företagande i Världsklass ”att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökonst är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem”.
9. ”Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare.
10. Företagare inom de kulturella näringarna, hantverk och inom IT, miljö- och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötanke”.
11. ”Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i”.

12. Lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad ”att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strand- och sjönära promenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet”.
13. Lägga till ”att Stockholms stad är en stad med stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmars lika rättigheter”.
14. Lägga till ”att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb”.
15. Lägga till ”att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige”.
16. Visionen kompletteras med skrivningar om ”att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme”.
17. Lägga till ”att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas”.

Nämnden anför därutöver följande:

Vision 2030 kan bli ett riktmärke för Stockholm om den kraftigt omarbetas. I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en

del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre är viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t.ex. ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen”. Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Vi hade gärna sett skrivningar om hur arbetet med olika minoriteter ska stödjas, för Skarpnäcks del handlar det främst om lokalt arbete med romer. *Det är mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030.* Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet. Stadshusets budget som styr stadsdelsförvaltningens arbete behöver

jämtegreras, dvs. en genusbudget tas fram som underlag för omfördelning av resurser med mål att eliminera patriarkala strukturer.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta.

Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att

20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafik-verket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av solceller och vindkraft som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik.

Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030. Dock bygger vi inte i parker och i skogar.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande, vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningsförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem. Här kan även lokal samverkan ske i de olika stadsdelarna både när det gäller lokal arbetsmarknad och social omvårdnad som lokalt miljöarbete.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta ett helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar,

2030 är Skarpnäck en modell för lokal omställning där alla är med.

Stockholm ska utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framför allt IT, miljö och klimat och de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det i visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare varav flera är hantverksbaserade. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö- och klimatsektorn har växt sig starkare och

Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank, här finns stor potential i Skarpnäck att utveckla.

Stockholm måste bli ännu mer attraktivt och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad

är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela

världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder att motverka den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privat-livet präglas av lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa om och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvaliteten behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda dem som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Miljöfrågor har inarbetats i den reviderade visionen, men vi har högre ambitioner.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att köldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättras så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som naturmark och parker skapar måste tas till vara genom att skydda och utveckla natur- och parkmark.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens

invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning av Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Reservation anfördes av Tina Kratz (V) enligt följande.

Nämnden avstyrker förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.

Nämnden anför därutöver följande:

Både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen. Vänsterpartiet hade ett eget förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Rebwar Hassan (MP) Anders Lindell (MP) m.fl. enligt följande.

1. Att godkänna delvis de synpunkter som förvaltningen anser kan förbättra visionen
2. Att under rubriken Delaktiga och trygga lägga till Att Stockholm är världens mest tillgängliga huvudstad,
3. Att visionen revideras med hänsyn till barns rätt till inflytande och delaktighet,
4. Att visionen revideras så att den genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Visionen är att Stockholm är en jämställd stad i världsklass.
5. Att lägga till att Stockholm 2030 är en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.
6. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad där ojämlikheter har minskat
7. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
8. Att lägga till att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solel och vindenergi.
9. Att lägga till under rubriken Företagande i Världsklass: Att Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljöskunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.
10. Att Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.
11. Att Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
12. Att lägga till under rubriken Världsberömd upplevelsestad: Att Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.
13. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad men stor medvetenhet om diskriminering på arbetsmarknaden och är en stad som arbetar aktivt för alla stockholmarnas lika rättigheter

14. Att lägga till Att i Stockholms stad är arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer viktiga aktörer för att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb.
15. Att lägga till Att Stockholms stad är en klimatsmart stad och föregångare för resten av Sverige,
16. Att Visionen kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.
17. Att lägga till Att Stockholms stad är en stad där ekosystemtjänsterna tas om hand och värnas.
18. Att anföra följande

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning.

I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. **I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar vi i Miljöpartiet.**

Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt?

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. **Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet.** Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång.

Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas **tillgång till en jämlik hälsa.** Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar **för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.** På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (**Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan**) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd

och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service.

Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket.

Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. **Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.**

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. **Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.**

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en rikttningsförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen.

Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunskund är starkt. Tillsammans

med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötänk.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i

utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. **De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.**

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme.

Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Ornina Younan (S), Jonas Ljungstedt (V), Emanuel Öz (S) och Rune Olofsson (S) enligt följande.

1. Avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.
2. Därutöver anföras följande:

Den nuvarande vision och förslaget till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av den moderatledda alliansen. Våra partier hade egna förslag när visionen beslutades. Vi känner inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit brett förankrat. När något så viktigt som stadens vision tas

fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och epostade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande

Reservation anfördes av Awad Hersi (MP) och Derya Uzel (MP) enligt följande.

Att återremittera ärendet.

Särskilt uttalande gjordes av Awad Hersi m.fl. enligt följande.

Vision 2030 kan inte bli ett riktmärke för Stockholm utan kraftig omarbetning. I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030. Det står inte heller något i det nya förslaget om att staden, näringslivet och organisationer ska vara engagerade i att skapa mötesplatser över generationsgränserna. Vi frågar oss om det betyder att detta inte längre viktigt? Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice. Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet. Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv. Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola. Om Stockholm ska vara en världsledande kunskapsregion, med spjutspetsföretag inom informations- och kommunikationsteknik, life science och miljöteknik krävs också att dessa ämnen får en framträdande roll genom hela utbildningssystemet. Barn och ungdomar behöver möta ämnena som matematik, naturvetenskap och teknik redan i förskolan. Investeringarna i kollektivtrafik och cykel

är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse.

Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta. All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av solceller och vindkraft som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp. Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030. Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en rikttningsförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Ny byggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad.

Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen. Vi saknar tankarna kring samverkan i Östersjöregionen och vill därför lägga till det i visionen. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön

har Stockholm bidragit till att minska Östersköns miljöproblem. City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar. Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank. Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön.

Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i. Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet. Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag. Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas. Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas. Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb. Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet. Det går inte att leva på gamla

lagrar. Stockholm utnämndes till miljöhuvudstad 2010. Men som det ser ut nu kommer stockholmsregionen inte att klara 11 av 16 nationella miljömål till år 2020. Visionen måste innebära att vi inte bara nått målen år 2030, utan också arbetar med nya, tuffare mål för en bättre levnadsmiljö.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön. Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018.

Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens climateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor. Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som naturmark och parker skapar måste tas till vara genom att skydda och utveckla natur- och parkmark. Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Juliana Gristelli (V) enligt följande.

En ny vision med målet att skapa ett demokratiskt, socialt och ekologiskt hållbart Stockholm måste omarbetas. I detta arbete bör man säkra ett brett deltagande, vilket ej har skett i det nuvarande visionsarbetet.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Emelie Roxby-Schüsseleder (V) och Majvi Andersson m.fl. (S) enligt följande.

1. Avstyrka förslaget till reviderad Vision för Stockholm år 2030.
2. Dessutom framföra följande.

Vi håller med förvaltningen om att både tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och områdesprogram är viktiga frågor att lyfta in i en vision som denna. Däremot känner vi inte igen oss i beskrivningen i ärendet att arbetet med revideringen skulle ha varit väl underbyggt. När något så viktigt som stadens vision tas fram eller revideras måste exempelvis medborgarinflytandet vara mycket grundligare och mer omfattande än några fokusgrupper och e-postade synpunkter. Medarbetare på alla nivåer måste också få ett verkligt inflytande.

Då både nuvarande vision och förslag till revidering är politiska styrdokument beslutade och styrda av alliansen avstyrker vi och hänvisar till de förslag våra respektive partier hade när visionen beslutades.

Särskilt uttalande gjordes av Viktor Morawski (MP) enligt följande.

I det nuvarande visionsdokumentet står det om ambitionen att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad och att detta är en del av stadens varumärke. I det reviderade förslaget är detta stycke borttaget, vilket oroar Miljöpartiet. Självklart ska Stockholm ha de högsta ambitioner när det gäller att göra staden tillgänglig för varenda stockholmare, det borde framgå av Vision 2030.

Det saknas ett tydligt barnperspektiv i visionsförslaget. I den gamla versionen står det t ex ”Genom de flexibla välfärdsystemen klarar föräldrar att kombinera ett kvalificerat yrkesliv med mer tid för barnen.” Detta är borttaget i den reviderade versionen. Inte heller står det mycket om barns rätt till inflytande och delaktighet. Denna rättighet gäller inom alla områden och borde genomsyra all stadsplanering och samhällsservice.

Det är emellertid bra att det reviderade förslaget ytterligare trycker på ökad sammanhållning, på öppenhet och på mångfald och olikheter som en stark tillgång. Det är dock mycket oroande att ord som jämställdhet och jämlikhet saknas helt i visionen för Stockholm 2030. Vi behöver arbeta för att uppnå ett jämställt offentligt rum och service som når alla stockholmare. Det arbetet behöver genomsyra alla politikområden och bör förtydligas i dokumentet.

Idag är Stockholm en delad stad inte minst vad gäller tillgång till hälsa. Ett viktigt mål för 2030 som inte nämns varken i den ursprungliga eller reviderade versionen är allas tillgång till en jämlik hälsa. Det är också allvarligt att texten saknar skrivningar för att motverka diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. På det hela taget bör staden som arbetsgivare och beställare ta ett större ansvar för att motverka diskriminering och främja allas lika rättigheter. Stockholm 2030 ska vara en stad som hänger ihop där alla har lika möjligheter att forma sitt eget liv.

Det är bra att kulturell och språklig kompetens lyfts fram som en viktig del av framtidens skola. För att det målet ska kunna uppfyllas krävs ett genomgripande arbete med modersmålsstöd i både förskola och skola.

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig tunnelbanelinje (Älvsjö-Liljeholmen-Fridhemsplan-Odenplan) som är en fortsättning på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs

spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket. Stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

All uppvärmning och energi ska komma från förnyelsebara energikällor. Fastigheter och energisystem ska vara resurseffektiva. Staden ska år 2030 även vara en producent av sol och vind som en del i omställningen till en klimatneutral stad. Matavfallsinsamlingen ska vara nära 100 procent och återvinning och återbruk en naturlig del av stadens kretslopp.

Behovet av bostäder är enormt. Att bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen måste ses som en konsekvens av en misslyckad bostadspolitik. Ambitionerna bör höjas till att färdigställa 150 000 högkvalitativa, yteffektiva och klimatsmarta bostäder till år 2030.

Markpolitiken måste utvecklas för att höja kvaliteten på det som byggs – andra faktorer än pris såsom arkitektoniska kvaliteter, innovativa lösningar och miljömässiga aspekter ska vara styrande. Idag pressas priserna upp av lågt bostadsbyggande vilket gör bostadsmarknaden otillgänglig för främst unga och studenter. Stadens allmännyttiga bostadsbolag bör ges fler markanvisningar. Små lägenheter sänker boendekostnader och är yteffektiva. Låga bilparkeringstal är ett annat verktyg för att sänka bostadspriserna.

Det krävs en riktningförändring om visionen ska nås att viktiga grönområden sparas. Nybyggnation ska främst ske på redan exploaterad mark. Genom att flytta flygtrafiken från Bromma till Arlanda frigörs en stor yta där vi kan bygga Bromma Parkstad. Marken är en fantastisk tillgång och en otrolig resurs som vi är skyldiga att använda för att minska bostadsbristen.

City är inte en blandad stadsdel idag. Att alliansen fortsätter ge markanvisningar för kontor och köpcentrum i stadsdelen är inte rätt väg att gå. Fler arbetsplatser i Söderort är viktigt. Områdesplanering är viktigt för att ta helhetsgrepp om utvecklingen i olika stadsdelar.

Stockholm måste utvecklas och få fler levande centrum, det är vår vision för ett Stockholm som håller ihop och som erbjuder god service till alla sina invånare. Kluster för företagande i Stockholm är framtiden och framförallt inom IT, miljö- och klimat och inom de kulturella näringarna har stor potential och drar till sig andra företag. Därför vill vi lägga till det till visionen. Stockholm präglas av levande stadsdelscentrum, med en mångfald av stora och små företagare. Företagare inom de kulturella näringarna och inom IT, miljö – och klimatsektorn har växt sig starkare och Stockholm är en stad som präglas av innovationer och miljötank.

Stockholm måste bli ännu mer attraktiv och bidra till att företag kan rekrytera personal. Därför vill vi ha en skrivning kring kollektivtrafiken och bostäder. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.

Det gröna Stockholm är attraktivt och vi vill värna det. Samtidigt ska vi vara stolta över det Stockholm vi lever i idag och visa det. Stockholms stad erbjuder vackra och välskötta strandpromenader och parker i alla Stockholms stadsdelar. Stockholms stad är också känt för sitt arbete med hållbara evenemang. Evenemang som Stockholm själva håller i visar upp den klimatsmarta staden, men speglar också Stockholm som en stad som präglas av influenser från människor från hela världen som nu bor och verkar i Stockholm. Stockholm är en stad där olikheter välkomnas och uppmuntras, en stad som präglas av öppenhet.

Miljöpartiet vill se betydligt högre ambitioner för en inkluderande arbetsmarknad och åtgärder för att skapa fler vägar in på arbetsmarknaden. Det är bra att den reviderade visionen tar tydligare sikte på att skapa en sammanhållen stad, men det behövs en ökad medvetenhet kring och åtgärder som motverkar den strukturella diskriminering som finns på arbetsmarknaden idag.

Miljöpartiet vill även se fler målsättningar när det gäller en jämställd arbetsmarknad där inkomstskillnader mellan män och kvinnor utjämnas samt arbetslivet och privatlivet går att få ihop på lika villkor. Staden behöver ha tydligare ambitioner kring ett hållbart arbetsliv där människor inte blir sjuka av sitt jobb, idag ser vi kraftigt ökade ohälsotal bland unga kvinnor, detta måste förebyggas.

Stockholm behöver en arbetsmarknad där det är lätt att ställa och lära nytt under arbetslivet, här borde visionen tydligare lyfta svenska för invandrare (SFI) och vuxenutbildningen som viktiga verksamheter där kvalitén behöver höjas.

Det är välkommet att den reviderade visionen lyfter behovet av kopplingen mellan studier och arbetsliv, här kan staden göra mycket mer för att förbereda de som deltar i utbildningar och arbetsmarknadsåtgärder samt bidra till att skapa nätverk som ger chanser till jobb.

Miljöpartiet anser att visionen borde lyfta arbetsintegrerande sociala företag och sociala entreprenörer som viktiga aktörer i att skapa en arbetsmarknad där fler får jobb samt möta de sociala utmaningar Stockholm står inför.

Vi noterar att miljöfrågorna inarbetats i den reviderade visionen för 2030, men vi vill se betydligt högre ambitioner inom miljöområdet.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att koleldningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter. Stockholm ska vara föregångare och förebild internationellt genom ett systematiskt och förebyggande klimatarbete. Tidiga insatser för att öka klimatberedskapen i staden måste vidtas och staden ska anpassas för att klara klimatförändringar som kraftiga regn och värmeböljor.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare. Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.

Visionen bör kompletteras med skrivningar om att alla stadens verksamheter ska bedrivas med så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt och att staden ska vara ett föredöme. Stadens informationsinsatser inom miljöområdet ska vara inriktade på att invånarna år 2030 lever klimatsmart med liten påverkan på miljön.

Lidingö kommun

Reservation anfördes av Thomas Bengtsson (MP) och Malin Olsson (S) enligt följande.

Första meningen i andra stycket under Lidingö stads synpunkter ska istället vara: För Lidingös del är det särskilt viktigt att Spårväg city är färdigställd till 2020 så att en hopkoppling med Lidingöbanan blir möjlig.

Tyresö kommun

Reservation anfördes av Marie Åkesdotter (MP) enligt följande.

1. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en stad som investerar i kollektivtrafik och cykelinfrastruktur för ett långsiktigt hållbart Stockholm.
2. Att lägga till Att Stockholm 2030 är en fossilfri stad som producerar solen och vindenergi.

3. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.
4. Stockholm erbjuder företagarna en väl utbyggd kollektivtrafik för att företagarna vill ta sitt ansvar för miljön. Det har byggts bostäder på Bromma flygplats och företagarna har inte svårt att rekrytera folk då det finns bostäder att flytta in i.
5. Att anföra följande

Investeringarna i kollektivtrafik och cykel är helt nödvändiga för ett attraktivt och hållbart Stockholm. Till 2030 behövs ytterligare satsningar på utbyggd spårtrafik med en västlig på den nu planerade linjen mot Hagastaden och Solna. Det behövs spårtrafik som skapar tvärförbindelser i Stockholms ytterområden, som Spårväg syd och Spårväg norr. Cykelplanen ska senast ha genomförts till år 2030, men utbyggnadstakten bör vara högre. Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i Trafikverket och den statliga utredningen Fossilfri fordonsflotta. Förutom ett tekniskifte för fordon och bränsle behövs en samhällsplanering som optimerar transportsystemet, skapar ett mer bilsnålt samhälle och en tätare stadsmiljö med kortare avstånd till arbete, fritid, handel och service. Trafikverket och utredningen utgår ifrån att 20 procent av dagens (2010) biltrafik har minskat och ersatts av andra transportsätt. I storstadsregionen behövs större minskningar av biltrafiken enligt Trafikverket stockholmsregionen behöver troligen minska biltrafiken med cirka 25 procent och Stockholms stad bör ha som vision att minska trafiken med 30 procent till år 2030. Detta måste vara utgångspunkten i vision 2030. Med denna utgångspunkt ska utbyggnader av kapacitetshöjande väginvesteringar avbrytas. Investeringar i vägar ska fokusera på trafiksäkerhet och underhåll samt lokala stadsgator för tillkommande stadsbebyggelse. Staden ska även stödja övergången till en fossilfri fordonsflotta med goda förutsättningar för förnyelsebara drivmedel och stödja övergången till miljövänligare fordonsflotta.

Det saknas tankar kring samverkan i Östersjöregionen och det behövs därför läggas till. Stockholm har utvecklats till ett samverkanscentrum för Östersjöregionen och samverkan kring handel, turism, vetenskap och miljökunnandet är starkt. Tillsammans med länderna kring Östersjön har Stockholm bidragit till att minska Östersjöns miljöproblem.

Vision 2030 måste ta sin utgångspunkt i att Stockholm ska vara fossilbränslefritt 2030 och att kolledningen i Värtan ska vara avvecklad 2018. Det är viktigt att prioritera förebyggande åtgärder för att minska dagens och hindra framtidens klimateffekter.

Värdet av ren luft, rena sjöar och vattendrag och grönområden bör belysas tydligare i visionen. Luftkvaliteten i staden måste förbättrats så att den uppfyller WHO:s riktlinjer och de nationella miljömålen och åtgärder måste sättas in för att Stockholms sjöar och vattendrag ska ha god vattenkvalitet. Den tillkommande byggnationen måste vara yteffektiv och klimatsmart och värdefulla grönområden ska

bevaras, utvecklas och göras tillgängliga. De ekosystemtjänster som skapas i natur och parker måste tas till vara och nyttjas.

Stockholm står inför stora utmaningar att kunna klara en snabb befolkningsökning med ekologiskt och socialt hållbar utveckling och detta bör belysas tydligare i visionen. Staden måste planeras så att buller inte medför hälsoproblem för stadens invånare.

Åtgärderna ska vidtas vid källan, trafikbullret reduceras genom minskad biltrafik och nedläggning Bromma flygplats.